

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Hana Pražáková

**Periodický tisk na Kolínsku
v období 1945 - 1948**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Hana Pražáková**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 - 1948*. Praha, 2013. 97 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Bakalářská práce *Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 – 1948* mapuje proměny, kterými prošel periodický tisk v Kolíně a jeho okolí po druhé světové válce.

První část práce se zabývá geografickou a demografickou charakteristikou Kolínska, která slouží k utvoření celistvého obrazu o situaci na Kolínsku v první polovině dvacátého století.

V části druhé dochází k charakterizaci periodik, která vycházela v regionu před rokem 1945.

Již od druhé poloviny devatenáctého století vycházelo na Kolínsku velké množství regionálních periodik. V období první republiky tvořila nejvýznamnější část struktury tisku periodika politických stran. Druhou významnou složkou byl tisk spolků a organizací.

V průběhu druhé republiky a zejména pak v průběhu druhé světové války dochází k postupnému zastavování periodik, které vyústilo v úplnou destrukci regionálního periodického tisku na Kolínsku.

V třetí části je charakterizována situace, ve které se nacházel periodický tisk na Kolínsku po konci druhé světové války. Dochází k obnově periodického tisku levicových stran, z důvodu nedostatku papíru však již nedochází k trvalé obnově periodik nepolitických spolků. Události února 1948 pak významně změnily strukturu periodického tisku v regionu. Regionální politický tisk na Kolínsku zanikl a začaly vznikat závodní časopisy a vesnické noviny.

Abstract

The bachelor thesis *Periodical Press in the Kolín Region during the period 1945-1948* focuses on the changes of the structure of periodical press in the Kolín region after the Second World War. The first part of the thesis describes the geographic and demographic characteristics of the Kolín region, which helps to create a complex picture of the Kolín

region in the first half of the twentieth century. In the second part, the thesis describes the periodical press in the Kolín region before 1945. The Kolín region had already been rich in periodical press in the second half of nineteenth century. In the period of the First Republic, the most significant part of the press structure was the press of political parties, second to that, were the periodicals of non-political organizations such as Sokol or tourists. During the Second Republic and especially during the Second World War the gradual cessation of regional press resulted in the complete destruction of its structure. In the third part of the thesis, the situation in the Kolín region after Second World War is described. The press of the left wing political parties was renewed and the press of non-political organizations stayed, however due to the lack of paper, never recovered. The events of February 1948 changed the structure of periodical press in the Kolín region completely. Political regional press in the Kolín region disappeared and factory magazines und village newspapers began to emerge.

Klíčová slova

Periodický tisk, Kolínsko, únor 1948, první republika, druhá republika, druhá světová válka, závodní časopisy

Keywords

Periodical press, Kolín region, February 1948, First Republic, Second Republic, Second World War, factory magazines

Rozsah práce: 154 223 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14. května 2013

Hana Pražáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc. za rady, které jsem využila při psaní této práce. Dále chci poděkovat Jaroslavu Pejšovi za pomoc při mé badatelské činnosti ve Státním okresním archivu Kolín a Janě Krupové za pomoc při shánění vhodné regionální literatury.

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Hana Pražáková

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2010

E-mail diplomantky/diplomanta:

hana.prazakova@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia/kombinované

Razítko podatelny:

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd	
Došlo dne:	21-05-2012 -1-
Cj. [podpis]	Příloha: 2
Přiděleno:	

Předpokládaný název práce v češtině:

Periodický tisk na Kolínsku v období 1945-1948

Předpokládaný název práce v angličtině:

Periodical Press in Kolín Region during the period 1945-1948

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2012/2013

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Periodický tisk na Kolínsku má dlouhou tradici. Již v druhé polovině 19. století vycházelo na Kolínsku velké množství periodik. V období první republiky se počet vydávaných novin a časopisů výrazně snížil. Z titulů, které v tomto období vycházely, převažoval zejména tisk jednotlivých politických stran. Ve své práci chci volně navázat na studii Štrobl Karel: Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami (2003) a zmapovat periodický tisk vycházející na Kolínsku v období 1945-1948. Cílem práce je zachytit vývoj regionálního tisku na Kolínsku v dobovém kontextu, popsat jeho strukturu, zaměření a proměny, kterými prošel.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

1.1. Kolínsko

Kapitola vymezuje pojem Kolínsko v rámci politického a geografického začlenění v Čechách. Dále se zabývá dějinami a politickým vývojem regionu

1.2. Obyvatelstvo

Kapitola popisuje demografické charakteristiky kraje jako je počet obyvatel a jeho etnické složení. Dále přibližuje, jakým způsobem mohli obyvatelé trávit svůj volný čas a jaké měli možnosti vzdělání v první polovině 20. století. Zabývá se tak potenciální čtenářskou základnou dobového regionálního tisku.

1.3. Periodický tisk před rokem 1945

Kapitola charakterizuje vývoj periodického tisku na Kolínsku. Zaměřuje se zejména na období první republiky a druhé světové války.

2. Periodický tisk na Kolínsku 1945 – 1948

2.1. Proměny tisku po druhé světové válce

Kapitola popisuje změny ve struktuře periodického tisku na Kolínsku, které se udály těsně po válce. Události zobrazuje ve srovnání s celonárodním měřítkem.

2.2. Rok 1948 a jeho vliv na další vývoj periodického tisku

Kapitola se zabývá vlivem událostí z února 1948 na strukturu periodického tisku Kolínska.

3. Závěr

4. Zdroje

5. Přílohy

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Periodika vycházející v období 1939 – 1945

Hlas demokracie

Svědění

Zpravodaj Kolínských tělocvičné jednoty Sokol

Naše hlasy

Naše pravda

Český turista

Periodika vycházející na Kolínsku v období 1945 – 1948:

Úder

Středočeské hlasy

Náš list

Periodika vznikající v letech 1949 a 1950:

Tatra – Závod Kolín

Náš hlas

Start Koramo

Hlas zaměstnanců Draslovky

Vesnické noviny Kolínska

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Analýza dokumentů, zde dobového tisku a archivních záznamů. Spojení informací z tisku s historickými dokumenty a studii. Vytvoření náhledu na celkový stav společnosti, jak ho zobrazoval dobový tisk.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. In: *Archivní prameny Kolínska 2002*. Kolín: Státní okresní archiv Kolín, 2003, 61 - 94.

Autor ve studii zachycuje vývoj periodického tisku na Kolínsku a Českobrodsku v meziválečném období. Věnuje se zejména politickému tisku, popisuje zaměření jednotlivých titulů a spojuje je s osobnostmi, které dané periodikum řídily nebo v něm působily.

Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984.

Publikace nabízí přehledný soupis tisku, který vycházel v letech 1863 – 1983 na území Kolínska, Českobrodsko, Černokostelecka a Kouřimska. Anotované noviny, neperiodický tisk, časopisy a věstníky jsou seřazeny do čtyř období. V každém období jsou tiskoviny řazeny chronologicky podle data jejich vzniku.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

Kniha ve dvanácti kapitolách popisuje dějiny českých médií v souvislostech a dobovém kontextu až do konce 20. století. Pro pochopení souvislostí je v knize zařazen i charakteristika masových médií a přehled mediálních dějin ve světě.

KAPLAN, Karel. *Československo v poválečné Evropě*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0655-0.

Historická studie se věnuje poválečnému politickému vývoji v Československu. Zabývá se problémy poválečného Československa zejména poválečného územního rozdělení a otázky poválečného odsunu německého a maďarského obyvatelstva.

JIČÍNSKÝ, Eduard a Josef ZACH. *Dějiny kolínských tiskáren*. Kolín: Klub čs. turistů, odbor Kolín, 1936.

Publikace zachycuje dějiny jednotlivých tiskáren na Kolínsku do roku 1936. Popisuje jejich vznik a působení a představuje osobnosti, které byly s danými tiskárnami spojovány.

TYČ, Miroslav. *Osobnosti kultury: Kolínsko*. Polabský Zlatý pruh: Kulturní společnost Miroslava Benáka, 2006.

Publikace přináší souhrnný přehled významných osobností (spisovatelů, malířů, architektů, publicistů, aj.), které působily na Kolínsku. Jména jsou řazena abecedně a u každé osobnosti je uveden stručný životopis.

JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. *Kolínsko*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990.

Publikace dokumentuje slovem i obrazem základní charakteristiky Kolína a jeho okolí. První kapitola je věnovaná přírodním poměrům Kolínska, převážná část knihy se pak zabývá jeho historií od prvního osídlení až po konec druhé světové války. Poslední kapitola popisuje kulturní prostředí Kolínska a věnuje se životu a dílu slavných kolínských rodáků.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Datum / Podpis studenta/ky

25. 2012

Prošková!
.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Prošková!
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD	3
1 KOLÍNSKO	7
1.1 Vymezení pojmu	7
1.2 Geografická charakteristika Kolínska	7
1.3 Demografická charakteristika Kolínska	8
1.3.1 Obyvatelstvo a historie	8
1.3.2 Školství	11
1.3.3 Kultura a volný čas	12
2 PERIODICKÝ TISK NA KOLÍNSKU PŘED ROKEM 1945	16
2.1 Periodický tisk do roku 1918	16
2.2 Periodický tisk v období první a druhé republiky	17
2.2.1 Tisk stranický	17
2.2.2 Tisk společenských organizací a vzdělávacích institucí	24
2.3 Periodický tisk v průběhu 2. světové války	32
3 PERIODICKÝ TISK NA KOLÍNSKU V OBDOBÍ 1945 AŽ 1948	40
3.1 Události na Kolínsku v rámci Československa po druhé světové válce	40
3.2 Proměny periodického tisku na Kolínsku po druhé světové válce	42
3.2.1 Politický periodický tisk po roce 1945	43
3.2.2 Ostatní periodický tisk po roce 1945	50
3.3 Rok 1948 a jeho vliv na další vývoj periodického tisku na Kolínsku	54
3.3.1 Únor 1948 v ČSR a v Kolíně	54
3.3.2 Únor 1948 a jeho vliv na strukturu periodického tisku na Kolínsku	55
3.3.2.1 Znárodnění polygrafického průmyslu a kolínské tiskárny	56
3.3.2.2 Okresní vesnické noviny a závodní časopisy	57
ZÁVĚR	62
SUMMARY	64
POUŽITÉ ZDROJE	66
SEZNAM PŘÍLOH	74
PŘÍLOHY	76

Úvod

Cílem bakalářské práce *Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 – 1948* bylo zmapovat regionální periodický tisk, který vycházel v daném období pro Kolín a jeho okolí. Autorka se snažila zachytit vývoj regionálního tisku na Kolínsku v dobovém kontextu a popsat proměny, kterými prošel. K tomu bylo nezbytné nastínit celkový obraz historické a politické situace a popsat mediální scénu Kolínska v předcházejících obdobích. Výsledek je shrnut v závěru práce.

Při základní rešerši autorka vycházela zejména z publikací Kubíček, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie., Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 – 1983* a Kaňka, Vladimír. *Bibliografie periodik v českých krajích 1945-1963*. Při dalším zpracování látky autorka využívala údaje z analyzovaných periodik, publikace knihovny Státního okresního archivu Kolín a regionálního oddělení Městské knihovny Kolín (zejména pak studii ŠTROBL, Karel. *Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami*), kolínské kroniky, které jsou zpřístupněny on-line na stránkách městského úřadu města Kolín, a archivní podklady nalezené ve Státním okresním archivu Kolín. Na příslušné zdroje odkazuje autorka přímo v textu. Pokud není součástí odkazu mezinárodní standardní číslo knihy (ISBN), nebylo u zdroje uvedeno.

Svou strukturou se práce mírně odchyluje od odevzdaných tezí. Částem „Kolínsko“ a „Periodický tisk na Kolínsku před rokem 1945“, které jsou v tezi zahrnuty pod úvodem, autorka vzhledem k jejich rozsahu vyčlenila samostatné kapitoly, kapitola „Obyvatelstvo“ byla začleněna pod kapitolu „Kolínsko“. Pro lepší orientaci v textu bylo přidáno také několik dalších podkapitol. Autorka věří, že nová struktura je logičtější a napomáhá lepší přehlednosti textu.

Celkově je tedy práce členěna do tří hlavních kapitol. V první kapitole „Kolínsko“ autorka pomocí geografické charakteristiky vymezuje územní rozsah své práce. V podkapitole „Demografická charakteristika Kolínska“ je nastíněna celková historická a politická situace na Kolínsku a pomocí popisu dostupných kulturních a vzdělávacích institucí je také charakterizována jeho čtenářská základna. Nejdůležitějšími zdroji pro tuto část byly četné regionální publikace a *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970*. V druhé kapitole „Periodický tisk na Kolínsku před rokem 1945“ již autorka

charakterizuje periodika, která na tomto území vycházela. Kapitola je rozdělena chronologicky do tří období (před rokem 1918, mezi světovými válkami a během 2. světové války). Výchozími publikacemi při zpracování této části byly *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 – 1983* a ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Štrobl se ve své publikaci věnuje pouze tisku, který vydávaly v období první a druhé republiky politické strany. Jelikož ale autorka při svém bádání zjistila, že tisk nepolitických spolků a organizací tvořil podstatnou část mediální scény Kolínska, rozhodla se pro vlastní rešerši a zpracování této oblasti. Výchozími materiály pro tuto část byl vlastní obsah periodik a nalezené archivní materiály. Autorka věří, že přestože je rozsah této kapitoly pro účel práce možná příliš redundantní, může posloužit k ucelenějšímu pohledu na mediální scénu na Kolínsku a přispět k dalšímu poznání historie regionu.

Vlastní jádro práce pak přináší třetí kapitola „Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 až 1948“. V tomto období zaznamenalo Československo mnoho významných událostí, které předznamenaly jeho vývoj v následujícím půlstoletí, proto je i rozbor tohoto období v kterémkoli směru velmi zajímavý. Obecně se dá říci, že vývoj událostí na Kolínsku od konce druhé světové války po události roku 1948 koresponduje s celkovým vývojem státu v tomto období. V Kolíně, který se nachází ve středních Čechách, před druhou světovou válkou nežila výrazná německá menšina, nebyl zde ani rozvinut německý tisk, proto se změny související s odsunem německého obyvatelstva výrazněji nepromítly do jeho struktury. Co se zdrojů týče, využívala autorka při zpracování toho období periodika, dobovou literaturu a archivní materiály nalezené ve Státním okresním archivu Kolín. Období 1945 – 1948 je charakterizováno řadou překotných změn, které se často odehrávaly bez platného legislativního rámce. Není tedy žádným překvapením, že archivní materiály z této doby jsou plné mezer a mnohdy špatně dohledatelné. Nedochovaly se zápisy z redakčních rad jednotlivých periodik, fond okresního vedení KSČ začíná až koncem roku 1948, jediným zdrojem se tak stal fond Okresního úřadu v Kolíně, ani v něm však nebyly nalezeny veškeré informace či oznámení o vydávaných periodicích. Kapitola je rozdělena do třech hlavních částí. V první části autorka nastiňuje situaci Kolínska na konci druhé světové války, ve druhé části se již věnuje analýze periodik, která v daném období vycházela, a v závěru popisuje vliv událostí února 1948 na strukturu a další vývoj regionálního tisku na Kolínsku.

Citace z periodik jsou uváděny doslovně podle tehdejší pravopisné normy. Autorka dále udává, že byla požádána regionálním oddělením Městské knihovny v Kolíně o zaslání elektronické verze dokončené práce. Práce může posloužit jako zdroj k detailnější analýze některého ze zmíněných periodik, či jako podklad pro rozbor periodického tisku na Kolínsku v období po roce 1948.

1 Kolínsko

1.1 Vymezení pojmu

Pojmem Kolínsko se nejčastěji označuje územně-správní jednotka okresu Kolín. V minulosti prošly hranice této jednotky mnoha proměnami. Pokud není uvedeno jinak, používáme v této práci pojem Kolínsko pro oblast soudního okresu Kolín s hranicemi, které jsou specifikovány v příloze.¹

1.2 Geografická charakteristika Kolínska

Kolínský soudní okres spadl v letech 1928 – 1948² spolu se soudním okresem kouřimským pod politický okres Kolín. Rozlohou se soudní okres Kolín rozpínal na 237 km²³ a na jeho území se nacházelo 43 obcí⁴ (z celkového počtu 98 za celý politický okres Kolín). Reliéf regionu, který se rozkládá převážně v Polabské nížině, je rovinný až mírně zvlněný. Největším městem okresu (jak soudního, tak i politického) byl Kolín, který lze považovat také za průmyslové, politické i kulturní centrum regionu.

¹ Specifikováno v příloze č. 1: Seznam obcí soudního okresu Kolín s počty obyvatel a příloze č. 2: Hranice soudního okresu Kolín. Přílohy byly vytvořeny na základě publikací: *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970: počet obyvatelů a domů podle obcí a částí obcí podle správního členění k 1. lednu 1972 a abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1850-1970*. Praha: SEVT, 1978. 4 sv. a *Místopis politického okresu kolínského 1941*. Poděbrady: vlastním nákladem vydal Josef Konyvka, úředník okresního úřadu v Poděbradech, 1941.

² Po první světové válce se jednotný systém politické správy v Čechách a na Slovensku podařilo vytvořit až v červnu 1928. Územní a správní změny, které se odehrávaly během druhé světové války, nebyly podle tehdejší ústavy platné, proto je nebereme v potaz ani zde. (Neplatnost změn potvrdil i dekret prezidenta republiky z dne 27. října 1945.) V prosinci 1948 pak přinesl zákon č. 280/1948 zrušení stávajícího systému a zřízení 19 krajů. Tím bylo zrušeno i dosavadní rozdělení správy soudní a politické, které na našem území platilo již od roku 1850. Srov. *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970: počet obyvatelů a domů podle obcí a částí obcí podle správního členění k 1. lednu 1972 a abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1850-1970*. Praha: SEVT, 1978. 4 sv..

³ BRODSKÝ, Ladislav. Okres kolínský. In: ŠTOLBA, Josef. *Kolín, město a okres*. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1934, s. 111 – 113.

⁴ Správní okres Kolín. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 59.

Kolínkem protéká řeka Labe. Její regulací došlo ke vzniku slepých ramen, která nesou důležitý ekologický význam a jsou hojně využívána k rekreaci a rybolovu. Podnebí na Kolínsku je teplé, mírně suché s mírnou zimou.⁵

1.3 Demografická charakteristika Kolínska

1.3.1 Obyvatelstvo a historie

Po překonání krize po první světové válce následovalo ve dvacátých letech období hospodářského vzestupu a stability, které se na Kolínsku projevilo například rozvojem stavebního průmyslu. Výstavba nových rodinných i měšťanských domů vedla nepřímo k růstu obyvatelstva, který můžeme nejvýrazněji sledovat v samotném Kolíně. „V roce 1921 měl Kolín včetně Štítar 16 601 obyvatel a 1 559 domů, v roce 1930 18 868 obyvatel a 2 392 domů.“⁶ Na celém Kolínsku vzrostl počet obyvatel v letech 1921 – 1930 ze 45 054 na 49 015⁷.

Období hospodářské krize ve 30 letech je charakterizováno zvýšením nezaměstnanosti a poklesem životní úrovně. V této době stavební ruch v Kolíně ustává a obnovuje se až koncem třicátých let. V letech 1937 – 1938 se stavěla budova hospodářské záložny, 28. září 1937 byl také položen základní kámen nové budovy kolínského divadla, koncem třicátých let byl dokončen komplex obytných budov na Zálabí, jehož součástí bylo i kino Bio Zálabí, pozdější kino Jas.⁸ Vzchopení stavebního průmyslu v Kolíně však nemohlo zmírnit důsledky vleklé hospodářské krize. Snížení životní úrovně a nárůst nespokojenosti obyvatelstva využívají také na Kolínsku stejně jako v celé střední Evropě extremistické organizace a v obecních volbách v roce 1938 upevňují fašistické pravicové strany na Kolínsku své pozice.

⁵ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 10 – 11. ISBN 80-7057-025-3.

⁶ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 224. ISBN 80-7057-025-3.

⁷ Viz příloha č. 1: Seznam obcí soudního okresu Kolín s počty obyvatel

⁸ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 226. ISBN 80-7057-025-3.

15. března 1939 začala německá okupace českých zemí, do Kolína dorazili okupanti o tři dny později.⁹

Město Kolín je výrazně zapsáno také v židovských dějinách českých zemí. Židovská komunita v Kolíně je již od středověku¹⁰ uváděna jako nejstarší a nejvýznamnější společenství tohoto typu hned po Praze.¹¹ Po vyhlášení samostatnosti Československa 28. října 1918 se agrese kolínských „vlastenců“ obrátila proti kolínskému židovskému obyvatelstvu, které povětšinou mluvilo německy. Nevraživost vyvrcholila 17. prosince 1918 rabováním židovských podniků.¹² V období první republiky dochází k uklidnění situace a asimilaci Židů do kolínské společnosti. Při sčítání lidu roku 1921 se k židovské národnosti v Kolíně hlásilo 32 občanů, k židovskému náboženství 482. V roce 1930 tato čísla klesají. K židovské národnosti se hlásí pouze 9 a k židovskému náboženství 430 osob.¹³ V době okupace se Kolín stal úředním centrem pro Židy z rozsáhlé oblasti¹⁴. Celkem se z 2 254¹⁵ Židů z kolínského oberlandrátu poslaných do Lodže a do Terezína vrátilo po válce pouze 139

⁹ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 228 – 235. ISBN 80-7057-025-3.

¹⁰ O počátcích kolínské židovské obce se toho ví poměrně málo. Její existenci v Kolíně lze však doložit již od 14. století. Viz VANĚK, Vojtěch. K počátkům a nejstarším dějinám židovského osídlení ve středověkém Kolíně. In: JOUZA, Ladislav a Jaroslav PEJŠA. *Židé v Kolíně a okolí*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně, 2005, s. 3 - 11. ISBN 80-86403-07-6 ISSN 1210-6941.

¹¹ ZUBÍKOVÁ, Klára. Obrázky z kolínské židovské obce. In: ZUBÍKOVÁ, Klára. *Židovská obec v Kolíně 1848 - 1953*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s. r. o., 2008, s. 5. ISBN 978-80-86879-19-2.

¹² SRB, Vladimír. Vznik Československa a kolínský pogrom 1918. In: ZUBÍKOVÁ, Klára. *Židovská obec v Kolíně 1848 - 1953*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s. r. o., 2008, s. 36 - 43. ISBN 978-80-86879-19-2.

¹³ PEJŠA, Jaroslav, Ladislav JOUZA a Miroslava JOUZOVÁ. *Moje město Kolín: Židé v Kolíně*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně, 2010, s. 36 - 37. ISBN 978-80-86403-21-2.

¹⁴ „K 1. lednu 1942 zahrnoval kolínský oberlandrát soudní okresy Kolín, Nymburk, Městec Králové, Nový Bydžov, Chlumec nad Cidlinou, Sadská, Poděbrady, Český brod, Kostelec nad Černými lesy, Kouřim, Kutná Hora, Čáslav, Golčův Jeníkov, Habry, Uhliřské Janovice, Dolní Kralovice, Ledec nad Sázavou, Světlá nad Sázavou, Německý /Havlíčkův/ Brod a Humpolec.“ Viz PEJŠA, Jaroslav, Ladislav JOUZA a Miroslava JOUZOVÁ. *Moje město Kolín: Židé v Kolíně*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně, 2010, s. 44. ISBN 978-80-86403-21-2.

¹⁵ V literatuře můžeme nalézt rozdílné údaje k počtům transportovaných a přeživších. Zde jsou uvedeny údaje z publikace JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. Nejnovější publikace PEJŠA, Jaroslav, Ladislav JOUZA a Miroslava JOUZOVÁ. *Moje město Kolín: Židé v Kolíně* například uvádí, že třemi transporty odjelo z Kolína 2 202 Židů a konce války se jich nedožilo 2 068. Autoři zároveň konstatují, že dle Tereziánské kroniky, dle dr. Federa (významná židovská osobnost Kolína) bylo obětí dokonce 2 098. Dále autoři uvádějí, že v samotném politickém okrese Kolín zemřelo během války bezmála 500 židovských příslušníků. (Ať už se jednalo o oběti transportů vypravovaných z Kolína, či odjinud, popřípadě jiné oběti). Po válce se vrátilo do Kolína jen 69 osob.

osob.¹⁶ Samotné město Kolín přišlo během války celkem o 370 občanů, z toho bylo 278 osob židovského původu.¹⁷

Přestože Kolínsko svou polohou v úrodné Polabské nížině napovídá, že se bude jednat spíše o zemědělskou oblast, Kolín samotný byl již před druhou světovou válkou průmyslovým městem.

„Naše město je dnes nesporně jedním z nejprůmyslovějších míst naší republiky, tak že mu – ne neprávem – bývá často přikládáno epiteton orans „Český Manchester“. Ovšem, že tomu nebyvalo tak vždy a ještě před nějakými šedesáti lety byl Kolín sídlem tichých, starousedlých maloměšťáků, jimž se o nynějším průmyslovém ruchu v jejich rodišti ani nezdálo, ač již tehdy byl položen základ k pozdějšímu hospodářskému rozmachu oběma cukrovarů a četnými dílnami, v nichž výroba prováděna tehdy po řemeslnicku.“¹⁸

Právě kvůli svým továrnám¹⁹ se Kolín v letech 1944 a 1945 stal terčem čtyř spojeneckých náletů. Cílem náletů byla kolínská rafinerie, poškozeny byly ale také objekty dalších továren a dokonce i obytné domy. Celkem přišlo během náletů o život 75 osob.²⁰ V roce 1946 byl pak počet obyvatel na Kolínsku roven číslu 48 880 a v Kolíně (spolu se Sendražicemi) žilo 21 694 obyvatel.²¹

¹⁶ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, 257 – 258 s. ISBN 80-7057-025-3.

¹⁷ PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 26 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

¹⁸ PAVEC, Antonín. Hospodářský význam Kolína. In: MAREK, Robert. *Město Kolín: Jeho vývoj dějinný, kulturní, obchodní a průmyslový*. Kolín: Odbor Klubu čs. turistů v Kolíně, 1927, s. 35.

¹⁹ Kromě kolínské rafinerie můžeme jmenovat lučební závody, chemické závody přezdívané dodnes „Draslovka“, „Cikorku“, či dnešní Alltub (Tento podnik byl několikrát přejmenován, po druhé světové válce nazýván: Kolínská továrna na tuby Heber a spol. Kolín).

²⁰ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, 260 s. ISBN 80-7057-025-3.

²¹ Seznam obcí politického okresu Kolín. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 56-57.

1.3.2 Školství

Konjunktura po první světové válce přispěla také k rozvoji stavebnictví, z čehož měly prospěch také kolínské školy. V roce 1924 byla na Žižkově třídě vystavena budova tehdejší Obchodní akademie, v listopadu o rok později přibyla k dosavadním kolínským školám ještě Hospodářská škola na Šťáralce. Přístavba zemské průmyslové školy byla dokončena v roce 1927²² a ve stejném období přibyla i nové budovy v ulici Karolíny Světlé a na Hradbách, mezi nimiž byla i budova Odborné školy pro ženská povolání²³, která do té doby neměla vlastní budovu. (Původně byla umístěna v budově chlapecké školy na Zálabí a o něco později sídlila také v budově obecné dívčí školy na náměstí Republiky.)²⁴

Školství v Kolíně během druhé světové války utrpělo značné škody. Budovy většiny škol byly obsazeny vojskem a výuka musela být prováděna v bytech, hostincích, či na volných prostranstvích. Vnitřky školních budov byly přizpůsobovány vojenským účelům, zdi byly bourány, třídy se přestavovaly na ložnice, či kanceláře.²⁵ Z obecné školy chlapecké a měšťanské školy chlapecké a dívčí na kolínském Zálabí byl dokonce v roce 1942 vybudován židovský sběrný tábor.²⁶

Po válce bylo nutné co nejrychleji obnovit výuku a znovuvytvořit vhodné prostředí pro žáky i učitele. V roce 1945 měli obyvatelé Kolína opět možnost vzdělávat se na čtyřech středoškolských institucích. Byly to: Státní reálné gymnázium, Obchodní akademie, Průmyslová škola a Odborná škola pro ženská povolání. Naposledy zmíněná však byla záhy zrušena a místo ní byla založena Střední zdravotnická škola.²⁷

²² JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 225. ISBN 80-7057-025-3.

²³ Dnes zde sídlí střední zdravotnická škola.

²⁴ LÁNSKÁ, Marie. Vývoj školství v Kolíně. In: MAREK, Robert. *Město Kolín: Jeho vývoj dějinný, kulturní, obchodní a průmyslový*. Kolín: Odbor Klubu čs. turistů v Kolíně, 1927, s. 17 - 20.

²⁵ FLENER, B. Porevoluční obnova školství na Kolínsku. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 18 - 19.

²⁶ PEJŠA, Jaroslav, Ladislav JOUZA a Miroslava JOUZOVÁ. *Moje město Kolín: Židé v Kolíně*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně, 2010, s. 44. ISBN 978-80-86403-21-2.

²⁷ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 226. ISBN 80-7057-025-3.

1.3.3 Kultura a volný čas

V kultuře měl Kolín tradici zejména v divadelnictví a v hudbě. Mezi ochotnické spolky působící na Kolínsku v meziválečném období patřily ochotnický spolek Tyl, spolek divadelních ochotníků Jirásek, spolek Činohra a další.²⁸ Následný rozvoj ochotnické činnosti za okupace souvisel také s otevřením nové divadelní budovy v roce 1939, jejíž výstavba začala již koncem září 1937.²⁹ „Otevření budovy nového divadla připadlo na 12. listopad 1939. Ochotnický spolek "Tyl" předvedl hru "Strakonický dudák", kterou režíroval B. Růžička.“³⁰ Veškerá představení měla v průběhu války velikou návštěvnost. 20. května 1940 zaplnila divadlo veselohra „V komoře je myš“ ztvárněná divadlem Jára Kohouta, pravidelně bylo také vyprodáno na představení „Kolíne, Kolíne“, což byla hra se zpěvy inspirovaná životem kapelníka Františka Kmocha.³¹ Obecně byla oblíbená právě vlastenecká témata a diváci oceňovali zejména repliky, které se daly vyložit jako vyjádření nenávisti vůči okupantům.³²

Kromě divadla nacházeli lidé útěchu i v hudebních vystoupeních jak amatérů, tak profesionálů. I zde patřily k nejpoblárnějším vystoupením ty s vlasteneckou tematikou. Například 25. května 1940 uspořádala Kolínská filharmonie v rámci hudebního máje koncert, při kterém předvedla Smetanovou „Mou vlast“, a „naplněné hlediště neskrblilo potleskem.“³³ O rok později zase soubor olomoucké opery předvedl v době od 23. května do 3. června 1941

²⁸ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 230. ISBN 80-7057-025-3.

²⁹ PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

³⁰ Historie kolínského divadla. *Městské divadlo Kolín* [online]. 2011 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.divadlokolin.cz/cms/divadlo/historie-divadla>

³¹ Kronika města 1940 - 1942. In: *Mukolin.cz* [online]. 2011, s. 5 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1940-1942/>

³² JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 268. ISBN 80-7057-025-3.

³³ Kronika města 1940 - 1942. In: *Mukolin.cz* [online]. 2011, s. 1-2 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1940-1942/>

cyklus českých i světových oper.³⁴ Okupanti však postupně tlumili a omezovali kulturní život, až byla většina souborů a spolků zakázána.³⁵

Během války zažívala rozkvět kinematografie. S nadšením byly opět vítány zejména filmy, které připomínaly českou historii a české slavné osobnosti. Na Kolínsku k takovým patřil snímek „To byl český muzikant“ věnovaný Františkovi Kmochovi.³⁶ Po válce fungovala v Kolíně dokonce tři kina: Bio Franc, Bio Republika a Bio Zálabí. Bio Republika (tehdy už kino Svět) bylo roku 1948 zavřeno, kvůli neutěšenému stavu budovy, ve které bylo kino provozováno.³⁷

Velký význam měly pro kolínské obyvatelstvo tělovýchovné spolky jako Sokol Kolín, klub turistů, či AFK Kolín. Tělocvičná jednota Sokol byla založena již roku 1862. Během druhé světové války skončilo mnoho jejích členů na popravištích a v koncentračních táborech. Klub čs. turistů byl založen v roce 1921 a již během prvních dvou let svého fungování nabral 650 členů. Cílem klubu turistů bylo nejen pořádat výlety pro své členy, ale také vylepšovat povědomí o kolínském okolí a propagovat ho.³⁸ Spojením dvou tělovýchovných kroužků zabývajících se lehkou atletikou a fotbalem vznikl v roce 1900 A. F. K. Kolín.³⁹ Další tělovýchovné a společenské organizace v Kolíně se zabývaly např. hokejem, tenisem, veslařstvím či skautingem.⁴⁰

³⁴ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 268. ISBN 80-7057-025-3.

³⁵ PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 105 - 106 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

³⁶ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 268. ISBN 80-7057-025-3.

³⁷ PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 113 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

³⁸ Rok 1948: Rok smrti prezidenta Dr. Edvarda Beneše, druhý rok dvouletky. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 17 – 18. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1948/>

³⁹ POLLAK, Richard. Sportovní činnost. In: ŠTOLBA, Josef. *Kolín, město a okres*. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1934, s. 40 - 41.

⁴⁰ Rok 1948: Rok smrti prezidenta Dr. Edvarda Beneše, druhý rok dvouletky. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 17 – 18. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1948/>

K dalším spolkům s dlouhou tradicí na Kolínsku patří také spolek dobrovolných hasičů. Kolínská hasičská župa byla založena roku 1881, ale počátky působení dobrovolných hasičů na Kolínsku spadají již do šedesátých let devatenáctého století. V době druhé světové války zůstalo hasičstvo nakonec jedinou povolenou organizací, jelikož mělo pomáhat chránit vojenské i civilní objekty před požáry.⁴¹

⁴¹ *100 let dobrovolné požární ochrany v Kolíně*. Kolín: MJ ČSPO, 1967.

2 Periodický tisk na Kolínsku před rokem 1945

2.1 Periodický tisk do roku 1918

Periodický tisk na Kolínsku má velkou tradici. Již v druhé polovině 19. století vycházelo v kolínském regionu poměrně velké množství periodik nejrůznějšího zaměření. V období od roku 1863 do roku 1918 vycházelo v politickém okrese Kolín 54 periodik. Od politických týdeníků, přes periodika společenských organizací až po listy humoristické, či církevní - čtenáři na Kolínsku měli bohatý výběr.⁴²

Jako zástupce politického tisku můžeme jmenovat například *Nezávislost* (Časopis Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu pro střední Polabí, vycházející od roku 1910 až do roku 1931), *Středočeské hlasy* (týdeník čsl. sociálně demokratické strany dělnické pražské župy, vycházející od roku 1912 do roku 1938), *Kolínské listy* (orgán národní strany svobodomyšlné, vycházející dvakrát týdně od 1. ledna 1886 do 29. června 1887, kdy splynul s pardubickým Polabanem⁴³) nebo *Podvysocké listy* (orgán politického spolku Podvysockého a politického klubu pro okresy Kutná hora, Kolín, Čáslav, Německý Brod a Humpolec, vycházející od roku 1888 do roku 1921).⁴⁴ Dělnický čtrnáctideník *Pokrok*, vycházející od 1. října 1895 a zanikající v roce 1896, má značný význam pro pochopení vývoje dělnického hnutí na Kolínsku.⁴⁵

Mezi humoristické listy můžeme zařadit časopis *Drak*, který vydávali postupně Karel Fišer, Josef Foitl aj. N. Balák a který vycházel měsíčně od roku 1876 do roku 1884. Tisk spolků zastupuje na Kolínsku ponejvíce sokolský tisk, na pomezí politického tisku se objevují periodika hospodářských spolků. Z církevních listů jmenujme *Hlasy ze Siona*, Časopis pro

⁴² *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 9 - 30.

⁴³ Od roku 1900 vycházejí Kolínské listy znovu, tentokrát jednou týdně. V době Velké války se jejich vydávání načas pozastavuje. K obnově dochází v létě 1918. Viz ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 71.

⁴⁴ Dosud zmíněné listy vycházely až do začátku první světové války a po jejím skočení byly obnoveny, viz kapitola Periodický tisk v období první a druhé republiky.

⁴⁵ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 3 - 5.

lid evangelický, který vycházel s kolísavou periodicitou (týdeník, či čtrnáctideník) od 5. dubna 1861 a zanikl roku 1915.⁴⁶

2.2 Periodický tisk v období první a druhé republiky

Neméně rozmanitou volbu měli čtenáři na Kolínsku i v období první republiky. Naopak období republiky druhé je charakterizováno postupným zanikáním periodik. Nejvýznamnější roli hrál v tomto období tisk stranický, který doplňovala periodika společenských a tělovýchovných organizací.

2.2.1 Tisk stranický

K listům, které vycházely již před první světovou válkou, patřily týdeníky *Středočeské hlasy*, *Kolínské listy* a *Polabské proudy*. Vydávání *Polabských proudů* nebylo po válce obnoveno a to z důvodu koncentrace politických stran.⁴⁷

Týdeník *Středočeské hlasy*, vydávaný sociální demokracií, začal vycházet již v roce 1912. Vydávání *Středočeských hlasů* bylo během první světové války přerušeno, ale obnoveno bylo již v listopadu 1918. Tisk periodika zprostředkovávala zprvu tiskárna J. L. Bayer, a. s., avšak v roce 1919 se podařilo sociálním demokratům zřídit si vlastní tiskárnu, a tak k 1. lednu 1920 vznikla Středočeská lidová tiskárna v Kolíně. Zde bylo periodikum tištěno až do konce roku 1938, kdy přestalo na čas vycházet.⁴⁸ Velký vliv na podobu časopisu měl Jan Koudelka, který byl do ledna 1938 zodpovědným redaktorem listu.⁴⁹ Původně vyučený kovosoustružník a sociální demokrat byl v letech 1920 – 1935 poslancem národního shromáždění. V případě snahy o konfiskaci nějakého článku mohl využít svou pravomoc interpelovat v poslanecké sněmovně a zabránit tak zabavení neschválených článků.

⁴⁶ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 9.

⁴⁷ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 63.

⁴⁸ V letech 1946 až 1948 byl tisk obnoven tou samou tiskárnou.

⁴⁹ 6. ledna 1938 oznámily Středočeské hlasy změnu zodpovědného redaktora. Stal se jím do konce vydávání listu kolínský úředník Josef Doskočil. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/20

„Časopis *„Středočeské Hlasy“* v Kolíně č. 12, ze dne 25. března 1927, byl zabaven. Zavadnou byla shledána tato věta: *„Vládní úsilí mohlo by narazit na odpor, který byl by s to tuto vládu věrolomnosti a falše smésti ze světa.“*

Věta tato je kritikou vládní činnosti. Kam bychom se dostali, kdyby vlády takto zneužívaly své moci a potlačováním svobody tiskové bránily občanstvu v oprávněné kritice vládní činnosti?

Podepsaní se proto táží:

- 1. Vědí páni ministři vnitra a spravedlnosti o této praxi konfiskační?*
- 2. Co hodlá pan ministr vnitra a pan ministr spravedlnosti učiniti na ochranu svobody tiskové proti takovéto zlovůli vládních orgánů? ⁵⁰*

Obsah listu byl nejvíce ovlivněn událostmi v místě svého vydávání, čili v Kolíně. Po úvodním článku následovaly regionální rubriky, přičemž rubrika o Kolínsku „Kolínské zprávy“ nechyběla v žádném čísle. Součástí periodika byly i nejrůznější monotematické rubriky (organizační, odborová, domkářská, kulturní, sportovní a jiné), rubrika „Zprávy z kraje“ a obchodní i soukromé inzeráty. V září 1921 vycházelo periodikum v nákladu 4 000 výtisků.⁵¹ V 30. letech byla do listu vkládána i příloha tištěná Lidovou knihtiskárnou v Praze s velmi různorodým obsahem. Patřily sem zprávy z domácí, či zahraniční politiky, recenze, návody, rady a další.⁵² 19. prosince 1938 byl Okresnímu úřadu v Kolíně oznámen zánik listu.⁵³ Toho samého dne oznámil typograf Jan Kříž, předseda přípravného výboru kolínské organizace Národní strany práce, vydávání nového týdeníku *Naše Pravda* (orgán Národní strany práce), jejímž zodpovědným redaktorem měl být Adolf Říha. První číslo vyšlo na sklonku roku 1938 avšak již s datem vydání 1. ledna 1939.⁵⁴ Od č. 2 se odpovědným

⁵⁰ 1017/III. Interpelace poslance Jana Koudelky a soudruhů ministrům vnitra a spravedlnosti o konfiskaci časopisu *„Středočeské Hlasy“* v Kolíně. In: *Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1927. II. volební období. 4. zasedání. 1017. Interpelace: 1927. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/tisky/t1017_01.htm*

⁵¹ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 67.

⁵² ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 65 - 66.

⁵³ Poslední číslo vyšlo 22. prosince 1938. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/66

⁵⁴ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/79

redaktorem stal úředník Jan Velebný.⁵⁵ *Naši pravdu* lze považovat za jakousi pokračovatelku *Středočeských hlasů*, jelikož jí byla svým regionálním záběrem i svou strukturou velmi podobná.⁵⁶

Kolínské listy, periodikum politické strany Karla Kramáře, vycházely na Kolínsku od roku 1900 až do roku 1920. Jejich vydávání bylo částečně přerušeno pouze během období první světové války. V roce 1920 se *Kolínské listy* spojily s *Kutnohorskými listy* a *Podvysockými listy* a vznikl tak nový týdeník *Hlas demokracie*, jehož majitelem a vydavatelem bylo ustanoveno vydavatelské družstvo. Toto periodikum, tištěné nejprve tiskárnou Aloise Hanuše, po roce 1922 pak tiskárnou L. J. Bayer a konečně od roku 1930 tiskárnou Miloš Nohavec v Poděbradech, je neodmyslitelně spojeno s rodinou žurnalisty Jaroslava Pelce⁵⁷, který byl po celou dobu existence periodika jeho jediný odpovědný redaktor. Jeho manželka Marie psala rubriku pro ženy a později týdeník spoluřídila. *Hlas demokracie* přestal vycházet koncem roku 1938.⁵⁸ Nástupcem *Hlasu demokracie* měl být týdeník *Národní Hlas*, jehož vydavatelkou byla Albína Pelcová, sestra Jaroslava Pelce. Jelikož ale v rámci centralizace měla mít Strana národní jednoty pouze jeden týdeník a tím byl již *Prokúpkův kraj*, bylo vydávání *Národního hlasu* záhy zastaveno.⁵⁹

Zajímavé byly osudy listu *Demokratický občan*, který se deklaroval jako politicky nezávislý, avšak fakticky byl list orgánem fóra národně demokratické opozice. Závěrem dubna 1927 vyšlo první číslo týdeníku, jeho odpovědným redaktorem, majitelem a zároveň i vydavatelem se stal novinář František Cibulka. Finanční stránka vydávání listu však byla

⁵⁵ Důvodem změny byl odchod Adolfa Říhy z Kolína. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/79

⁵⁶ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 65 - 66.

⁵⁷ Jaroslav Pelc se rozhodl vydávat také své vlastní periodikum *Stráž demokracie*. Tento list vycházel pouze krátkou dobu v roce 1929 (první číslo vyšlo v březnu). V únoru 1939 se Pelc neúspěšně pokouší o obnovu *Stráže demokracie*. Jeho žádost je zamítnuta jak okresním úřadem, tak ministerstvem vnitra. Viz ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 71 - 73.

⁵⁸ „Oznamujeme ve smyslu výnosu ze dne 18. května 1895 § 228, že týdeník *Hlas Demokracie* bude 31. prosince 1938 trvale zastaven. Činíme tak kvůli pořádku.“ Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/62

⁵⁹ Oznámení okrasního úřadu v Kolíně o zastavení vydávání listu přišlo do redakce *Národního hlasu* 28. ledna 1939. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/62. Srov. ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 71 - 73.

příčinou mnoha problémů. Závěrem roku 1927 vzniklo Družstvo Demokratického občana, které se stalo jeho vydavatelem a majitelem, zároveň byla podepsána smlouva s tiskárnou Roušavý a Sixta, že tiskárna převezme vydávání listu za předplatné a režii. Finanční otázka byla neustále příčinou sporů mezi majitelem a tiskárnou. Před zánikem listu v roce 1928 převzaly jeho tisk postupně tiskárny Středočeská lidová knihtiskárna a poté tiskárna Jindřicha Hanzla v Kutné Hoře.⁶⁰

List pokrokových socialistů *Náš kraj* vycházel od ledna 1920 do května 1920, kdy strana neuspěla ve volbách. Odpovědný redaktor *Našeho kraje* Otakar Moravec⁶¹ přispíval po jeho zániku i do legionářského časopisu *V boj!*⁶².

Komunistická periodika neměla na Kolínsku v meziválečném období lehkou pozici. Patřila mezi ně periodika *Rudý prapor*, který vycházel od května 1921 do února 1922, a *Jednota*, které vycházela od roku 1935 do roku 1937, kdy byla nahrazena *Jednotou lidu*, vydávanou v Praze. Odpovědným redaktorem *Rudého praporu* byl nejprve dělník Václav Březina,⁶³ od léta 1921 pak holič a vlásenkář František Duchoň a jeho odpovědným redaktorem se stal Josef Drahý. Tisk *Rudého praporu* obstarávala kolínská tiskárna Aloise Hanuše a v září roku 1921 jeho náklad činil cca 1 900 výtisků. Odpovědným redaktorem *Jednoty* byl nejprve Josef Vaňáček, v srpnu tuto funkci přebíral Rudolf Koštejn, komunista a v té době odborový a stranický tajemník. Obě periodika měla větší problémy jak se získáváním informací například od městského úřadu, tak s cenzurou. *Jednota* se problém s

⁶⁰ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 74.

⁶¹ **Otakar Moravec** se narodil 25. prosince 1887 v Praze. Syn redaktora Labských proudů učitele Františka Moravce působil v kolínské tiskárně Bayer. Mimo to byl také spisovatelem, publicistou a odbojářem. Cenné jsou jeho studie o Jakubu Arbesovi a F. X. Svobodovi. Na základě činnosti v odbojové skupině prstýnkáři byl 10. června 1943 popraven v Drážďanech. Srov. JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 278. ISBN 80-7057-025-3.

⁶² *V boj!* vycházel jednou týdně od roku 1920 do roku 1922 jako věstník odbočky Československých legionářů v Kolíně. K redaktorům kromě O. Moravce patřili i A. Coufal, Č. Jandák a R. Bartoň. Viz *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 33.

⁶³ **Václav Březina** se narodil 28. prosince 1888 v Kolíně. Vyučil se obuvníkem. V roce 1930 odešel do SSSR, kde zaučoval tamní obuvníky na obuvnických strojích. V roce 1938 se vrátil do Kolína. V letech 1919 – 1921 byl sociálním demokratem, od roku 1925 členem KSČ. V květnu 1939 se zapojil do komunistického odboje. 1. února 1945 byl zatčen v Berlíně a poté vězněn v Drážďanech, Berlíně, koncentračních táborech v Prusku, v Praze a Kutné Hoře. Do Kolína se vrátil v červnu 1945 a znovu se zapojil do stranické práce. Zemřel 21. ledna 1976. Viz JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 38. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

častými cenzurními zásahy snažila vyřešit přesídlením z kolínské tiskárny František Roušavý do nymburské tiskárny Jaroslava Plačka. V březnu 1936 ohlásil Bedřich Kárník (čerstvě vyloučený z KSČ) vydávání týdeníku *Lidová fronta*, který měl *Jednotě* konkurovat. List se deklaroval jako nezávislý a vyšlo ho jen několik čísel.⁶⁴

Tisk národně socialistické strany zastupuje na Kolínsku list *Polabská stráž*. Vycházela v letech 1919 až 1938, její poslední číslo vyšlo před Vánoci.⁶⁵ Za dobu 20 let své existence vystřídala *Polabská stráž* několik odpovědných redaktorů i tiskáren⁶⁶. Nejdéle (od jara 1927 do jara 1935) však ve funkci zodpovědného redaktora stál strojní zámečnick Theodor Křivánek. List obsahoval regionální a tematické rubriky i inzertní část. V rubrice regionální se zdatelně odráželo to, že periodikum bylo tištěno zejména pro Kolín. Od roku 1932 se struktura listu změnila. Přibyla příloha tištěná v Praze, která obsahovala zprávy z domácí i zahraniční politiky, hospodářské i kulturní informace. O rok později již z regionálních zpráv připravovaných na Kolínsku zbyla pouze jediná strana. Po zániku *Polabské stráže* se socialistickým tiskem pro region stal *Prokúpkův kraj* Strany národní jednoty vycházející v Čáslavi. Dalším socialistickým tiskem v regionu bylo *Večerní České slovo*, které mělo od roku 1936 v Kolíně svou filiální redakci.⁶⁷ *Večerní České Slovo*, jehož hlavní redakce sídlila v Praze, vycházelo v nakladatelství Melantrich a již ve dvacátých letech se stalo nejrozšířenějším deníkem v Československu. Vycházelo v řadě regionálních mutací a vydávání *Večerního Českého slova* pokračovalo i za protektorátu a to nejen na Kolínsku.⁶⁸

⁶⁴ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 67 - 69.

⁶⁵ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 69 - 70.

⁶⁶ Byli to Josef Recha, Josef Douša, Antonín Fikar, Theodor Křivánek, Karel Tuček, Václav Proft, Jaroslav Doležal. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/75

Periodikum bylo tištěno především tiskárnou Aloise Hanuše, v letech 1927 – 1929 převzala tisk tiskárna Roušavý a Sixta. Od roku 1933 se na tisku periodika podílí částečně i pražský Melantrich. Viz ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 70.

⁶⁷ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 69 - 70.

⁶⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 166, 200. ISBN 978-80-247-3028-8.

Republikánská strana měla na Kolínsku zastoupení v listu *Nezávislost*, který vycházel nepřetržitě (i v době první světové války) již od roku 1910. Ústředí redakce *Nezávislosti* sídlilo v Praze, v Kolíně sídlila filiální redakce listu v místním stranickém sekretariátu a vedli ji například učitel Čeněk Němec, krajský tajemník Alois Vacek, či rovněž tajemník Josef Sudek. Majitelem, vydavatelem i tiskařem *Nezávislosti* byl tiskový podnik republikánské strany⁶⁹. Periodikum bylo určeno hlavně zemědělcům a to se zřetelně odráželo i v jeho obsahu. Závěrem roku 1931 je *Nezávislost* nahrazena listem *Prokúpkův kraj*, jehož majitelem a vydavatelem byl tiskový podnik Novina. Ústřední redakce periodika se nacházela v Čáslavi. Kolínskou filiální redakci vedl vždy krajský tajemník strany, kterým byl od roku 1932 Václav Vyčítal. Na jaře 1932 činil náklad listu 3 000 výtisků. V druhé republice se *Prokúpkův kraj* stává periodikem Strany národní jednoty a po okupaci začíná vycházet jako týdeník Národního souručenství.⁷⁰

Kolín, tisk kolínské hospodářské strany, vycházel pouze krátkou dobu od listopadu 1923 do ledna 1924. Vydavatelem listu byl továrník Alois Klášterský, odpovědným redaktorem advokát JUDr. Vilém Veletovský a tiskařem Alois Hanuš. Krátká doba vycházení listu byla zapříčiněna neúspěchem strany ve volbách.⁷¹

O vydávání vlastního periodika na Kolínsku se pokusila také strana lidová. V březnu 1921 bylo sekretariátem strany učiněno oznámení o vydávání listu s názvem *Věstník krajského sekretariátu čsl. strany lidové* v Kolíně. Nevyšlo však jediné číslo. Druhý pokus učinil v létě 1929 kolínský děkan ThDr. Jaroslav Kulač. *Farní věstník*, jehož byl Kulač majitelem, vydavatelem i odpovědným redaktorem, byl propagován jako absolutně bezpolitický, náboženský a kulturní měsíčník. Jelikož však Jaroslav Kulač neměl na novinářství čas, list zanikl koncem roku 1929.⁷²

⁶⁹ „Ve dvacátých letech užíval názvy *Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, Tiskařské a vydavatelské podniky Novina*.“ Viz ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 75.

⁷⁰ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 74 - 76.

⁷¹ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 77.

⁷² ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodka v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 76

V meziválečném období vycházely na Kolínsku i extremistické časopisy. Patřilo k nim *Svítání*, které se zprvu deklarovalo jako protižidovský a opoziční list. Periodikum bylo tištěno Aloisem Hanušem a jeho náklad v září 1921 činil 2 500 výtisků. List, který vycházel v průběhu roku 1921, byl ovlivněn zejména Františkem Vrtětkem, monarchistou. Oznámení redaktora *Svítání* Václava Novotného, že čtrnáctideník mění název ze *Svítání* na *Českou kontrarevoluci*, znamenalo konec jeho vycházení. V dalším periodiku *Sociální spravedlnosti* pak mají na Kolínsku své zastoupení i fašistické plátky. Tento list začal vycházet v říjnu 1936 v Úvalech.⁷³ Redakce, administrace a expedice přesídlila do Kolína v únoru 1937, za svého odpovědného redaktora při tom periodikum označilo Josefa Solila ze Skramníků, vydavatelem se stal Jan Hanek z Hradce Králové.⁷⁴ Na Kolínsku však list vycházel pouze krátkou dobu. Po vytvoření tzv. Slovanské obce fašistické koncem března 1937 se stal list hlasatelem jejích názorů. Toto uskupení zaniklo v říjnu 1937, kdy splynulo s národní stranou radikální.⁷⁵

Také hostinští a výčepní měli na velmi krátkou dobu na Kolínsku své vlastní periodikum. 9. prosince 1936 oznamuje Karel Štembera, předseda spolčenstva hostinských a výčepních v soudním okrese kolínském, vydávání měsíčníku nazvaného jednoduše *Věstník* s podtitulem Odborný věstník spolčenstva hostinských a výčepním pro soudní okres kolínský. Za majitele, vydavatele i odpovědného redaktora označuje Karel Štembera sám sebe. Tiskne Ladislav Leška v Golčově Jeníkově. V úvodníku prosincového čísla uvádí redakce: „*Má-li býti naše členstvo řádně informováno o všech nových spolčenstevních a zákonitých nařízeních, je nutno přijíti se členstvem spolčenstva v přímý styk. Máme zato, že žádnou veřejnou schůzi nevysvětlí se vše, co má živnostník – hostinský ve svém povolání věděti a čeho mu třeba. Proto rozhodli jsme se vydati občas informační Věstník spolčenstva, který bude přinášeti odborné zprávy, dle nichž se budete řídit v případech vás se*

⁷³ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 76 - 78.

⁷⁴ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/4

⁷⁵ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 76 - 78.

*týkajících.*⁷⁶ Časopis byl vydáván pouze prosinci 1936 a v lednu 1937. Tato dvě čísla vyšla v celkovém nákladu 320 výtisků.⁷⁷

2.2.2 Tisk společenských organizací a vzdělávacích institucí

Nemalé zastoupení měl na Kolínsku v meziválečném období i tisk spojený s organizacemi jako Sokol, turistický klub, či věstníky škol a jiných organizací.

Své „bratry a sestry“ na Kolínsku informoval o událostech v sokolské obci v regionu i mimo něj *Věstník sokolské župy Tyršovy* již od roku 1921. Vycházel měsíčně a jeho odpovědnými redaktory byli L. Kebrdle a J. V. Jelínek, tiskly jej tiskárny Bayer a spol. v Kolíně.⁷⁸ Josef Václav Jelínek narozený 12. února 1868 pracoval jako vyučený tiskař od roku 1896 u firmy J. L. Bayer, sokolské práci se věnoval 30 let. Zasloužil se o rozmach župy Tyršovy zejména díky své žurnalistické činnosti. Roku 1901 spoluzaložil časopis župy Tyršovy *Prapor*, který vycházel až do roku 1915. Stál také u zrodu *Věstníku sokolské župy Tyršovy*. Jako zodpovědný redaktor pracoval v časopisu do roku 1923. Umírá v Kolíně 19. ledna 1924.⁷⁹ Jeho redaktorskou činnost v župním věstníku přebírá Ladislav Kebrdle a zůstává zodpovědným redaktorem listu až do roku 1941. Litograf a prokurista Ladislav Kebrdle se narodil v Praze 18. března 1874 a zemřel v Kolíně na úplném sklonku druhé světové války.⁸⁰ Časopis *Věstník sokolské župy Tyršovy* kromě aktuálních informací z jednotlivých žup a odborů pravidelně uveřejňoval i vzpomínkové a vzdělávací články. Celkově lze články rozdělit podle obsahu na články vzpomínkové a ideové, články příležitostné a články tělocvičné a organizační. K autorům článků patří vedle Ladislava Kebrdleho a Františka Rojky (zodpovědného redaktora *Zpravodaje kolínské Tělocvičné jednoty*) i A. V. Prágr, na jehož sokolskou kariéru vzpomíná v jednom ze svých článků Ladislav Kebrdle: „[...] vítěz pařížský, vynikající účastník všech všesokolských sletů,

⁷⁶ REDAKCE. *Věstník: Odborný věstník společenstva hostinských a výčepním pro soudní okres kolínský*. Kolín: Karel Štembera, 17. prosince 1936, roč. 1, č. 1, s. 1.

⁷⁷ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/2

⁷⁸ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 34.

⁷⁹ *Sokolská župa Tyršova: Památník vydaný ke 120. výročí založení*. Kolín: Sokolská župa Tyršova, listopad 2004, s. 92.

⁸⁰ *Sokolská župa Tyršova: Památník vydaný ke 120. výročí založení*. Kolín: Sokolská župa Tyršova, listopad 2004, s. 92.

*vydavatel a redaktor Sborníku sokolského po 50 roků, vydavatel a přispěvatel mnoha jiných sokolských publikací, sokolský spisovatel, nadšený cvičenec a turista ještě dnes (jest mu 79 roků), aktivní starosta Sokola kolínského. Br. Prágr ve vytrvalosti nemá soupeře, a proto si zaslouží nejen naší vděčnosti a lásky, ale i lásky všeho sokolstva. [...]*⁸¹

Můžeme shrnout, že cílem listu bylo nejen čtenáře informovat o dění v župě, ale také vzbudit v něm hrdost a přimět jej k dodržování a rozšiřování sokolských tradic, což je jasně vidět i v jednom z mnohých novoročních úvodníků: *„Rozvíňte sokolský život v jednotách! – Žijte v nich sokolsky a neživořte! – Zaplňte tělocvičny a hřiště! Cvičte a nehrejte si jenom! – To je nejlepší průprava k brannosti a pohotovosti národa! [...] Na Vás všech je, aby Vaše sokolské uvědomění, činorodé úsilí, láska a věrnost k naší sokolské věci způsobily, aby hlas tento nezůstal – hlasem v hluché poušti. Uvidíme, nebude – li to hrách na stěnu házený...“*⁸²

Věstník Sokolské župy Tyršovy nebyl jediným periodikem Sokolů, které v kraji vycházelo. 1. června 1931 vychází první číslo *Zpravodaje kolínské Tělocvičné jednoty Sokol*. List je tištěn po celou dobu svého vycházení tiskárnou Bayer a spol. v Kolíně a je určen všem členům kolínské Tělocvičné jednoty Sokol. Jeho odpovědným redaktorem se stal Dr. František Rojka, který v letech 1929 – 1942 vyučoval na kolínském gymnasiu. V době okupace byl zatčen a vězněn na Pankráci, v Terezíně a v Annaberku. Po válce působil na gymnasiu do roku 1952 jako jeho zatímní správce.⁸³ Nakladatelem *Zpravodaje* byla kolínská Tělocvičná jednota „Sokol“. Struktura a účel periodika se téměř neliší od *Věstníku Sokolské župy Tyršovy*. První číslo ve svém úvodním článku „*Co chceme?*“ předkládá důvody vydávání listu: *„V posledních několika letech lze pozorovati, že naše jednota nežije takovým duchem a takovou činností, jakými se mohla honositi v letech minulých. [...] Při bližším pozorování těchto jevů shledalo se, že hlavní příčinou jest nedostatek znalosti zásad sokolských...[...]...jest třeba bližšího styku s členstvem a všemi orgány jednotu vedoucími a spravujícími. [...] Proto odhodlal se výbor vydávati vlastního zpravodaje, v němž by se*

⁸¹ KEBRDLE, Ladislav. 60 let sokolské práce br. starosty A. V. Prágra. *Věstník Sokolské župy Tyršovy*. 7. února 1936, roč. 15, č. 2, s. 24.

⁸² TŘ. Do nového roku 1936. *Věstník Sokolské župy Tyršovy*. 7. ledna 1936, roč. 15, č. 1, s. 1.

⁸³ PROCHÁZKA, Jiří. *100 let kolínského gymnasia: Sborník ke 100. výročí založení střední školy v Kolíně*. Kolín: Městský národní výbor, 1972, sv. 1

*členstvo seznamovalo se vším, co se v jednotě děje, co se připravuje, a poučovalo se o všem, co směřuje k prohloubení členských vědomostí a znalostí myšlenky sokolské.*⁸⁴

Přestože se na obálce listu uvádí, že list „vychází nejméně 4krát do roka“, můžeme hned v první ročníku pozorovat odchylku, kdy vyšla pouze čísla tři. V roce 1935 (ročník čtvrtý) vyšla čísla dokonce pouze dvě, v roce 1936 opět tři v roce 1938 vyšla zase dvě čísla. Každé první číslo daného ročníku se strukturou liší od ostatních. Toto číslo obsahuje navíc výroční zprávu ze všech odborů, nejrůznější statistiky, soupisy členstva a pozvání k řádné valné hromadě Sokola v Kolíně. Obvyklá struktura listu byla následující: Na prvních stránkách se objevovalo několik delších článků a reportáží, které se vztahovaly k aktuálním událostem, jejichž autorem byl nejčastěji redaktor Rojka, následovaly příspěvky „*Ze života v naší jednotě*“, kde se jednatelé jednotlivých odborů psali o dění v cvičitelských sborech mužů a žen a o událostech v jednotlivých odborech (například odboru jezdeckého, kolařského, pořadatelského, či vzdělávacího). Poslední stránky plátku patřily drobnějším zprávám, záznamům matrikáře a inzerci.

Dalším sportovně laděným periodikem pro Kolínsko byl *Polabský sportovní zpravodaj* s podtitulem Nezávislý sportovní týdeník. První číslo časopisu vyšlo 20. března 1928. Hned v jeho úvodníku je čtenářům sdělen účel vydávání listu. Polabský sportovní zpravodaj má přispět k propagaci venkovských sportovních klubů Polabí, jejichž úspěchy jsou v místních novinách zanedbávány. Dále má představit sporty, které nejsou tolik známé a zároveň upozorňovat na nejrůznější kulturní akce a přednášky, neboť sportovci by se měli vzdělávat i duševně: „*Budeme vydávati sportovní týdeník. K tomuto rozhodnutí vedla nás jednak ta okolnost, že naše deníky dosti macešsky odbývají akce venkovských sportovních klubů, aniž by ocenily náležitým způsobem jejich významné úspěchy, jednak to, že venkovský sport skutečně potřebuje svého časopisu, aby hájil jeho zájmy a všestranněji informoval naši širokou veřejnost o svých intencích a zároveň o svých radostech a bolestech. Náš týdeník bude hájit zájmy všech sportovních klubů našeho Polabí. Poskytne všem ochotně své sloupce jejich zprávám, bude oznamovati jejich podniky, referovati o nich, a na druhé straně zase kriticky rozebírat omyly a chyby, pokud se vyskytnou, naznačovati správné cesty a propagovati zájem o*

⁸⁴ VÝBOR JEDNOTY „SOKOL“ V KOLÍNĚ. Co chceme?. *Zpravodaj kolínské tělocvičné jednoty Sokol*. Kolín, 1. června 1931, roč. 1, č. 1, s. 1.

sport v naší širší veřejnosti.“⁸⁵ List plní svůj program zejména v prvních ročnících svědomitě. Na různobarevných stránkách formátu A4 se objevují články delšího rozsahu o jednotlivých odvětvích sportu, o trenérství, či olympijských hrách. Následují kratší reportáže z regionálních utkání a sportovních soutěží, nechybí ani vtipy a oznámení o kulturních akcích. Součástí listu je také inzerce. Druhý ročník již není tištěn na barevný papír. Co se obsahu týče, prostor věnovaný kratším obecnějším zprávám o sportu a jeho družích se zmenšuje. V roce 1935 se mění velikost formátu novin na A3.

Od 8. května 1928 přijímá týdeník podtitul: Oficiální orgán „Ligy československých motoristů“ skupina Kolín. Majitelem a vydavatelem listu je po celou dobu vycházení družstvo týdeníku, v prvních ročnících Robert Nepraš (za družstvo). V prvním ročníku je za odpovědného redaktora označen Otakar Moravec, tisknou Roušavý&Sixta, Kolín⁸⁶. Od druhého ročníku přebírá Robert Nepraš⁸⁷ i funkci odpovědného redaktora a tím je až do 27. října 1936, kdy vychází poslední číslo časopisu: *„Dnešním číslem končíme IX. ročník Polabského sportovního zpravodaje. Poněkud dříve nežli jiná léta, poněvadž končí dříve i sezona sportovních klubů, které – až na velmi řídké výjimky – již svoje povinné soutěže dohrály a pro malý zájem veřejnosti se sotva odváží pořádati přátelská utkání. [...] Chceme i v příštím roce amatérsky nenáročně sloužit sportu kolínského kraje a věříme, že se opět setkáme s přízní nejméně takovou jakou až dosud...“*⁸⁸ Redakci se však v roce 1937 nepovedlo vydávání časopisu obnovit. K pokusu o obnovení vydávání periodika došlo v

⁸⁵ REDAKCE. Naší sportovní veřejnosti. Polabský sportovní zpravodaj: Sportovní nezávislý týdeník. 30. března 1928, roč. 1, č. 1, s. 1.

⁸⁶ Společná firma Roušavý a Sixta se v roce 1931 rozchází. Periodikum tiskne od roku 1932 J. Sixta. Viz *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně*. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s. 8 - 9.

⁸⁷ **Robert Nepraš** byl typograf firmy Bayer narozený v roce 1902, hráč za fotbalový oddíl AFK Kolín. Za války byl udán Doskočilcem a vězněn za velezradu v Mladé Boleslavi, v Terezíně, Buchenwaldu, Osvětimi a nakonec v Celle. Do Kolína se vrátil 7. června 1945. Po válce působil jako zodpovědný redaktor Středočeských hlasů. Viz Státní okresní archiv Kolín, Svaz českých bojovníků za svobodu – Okresní výbor Kolín, bez inv. č., kartotéka repatriantů 1945; A FUCHS, Fr. Adresář města Kolína. Kolín: nákladem vlastním, 1937. A Viz *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně*. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s. 36. A *70 let AFK lokomotiva Kolín*. Kolín: komise pro jubilejní oslavy při AFK lokomotiva Kolín, 1970, s. 6 - 9.

⁸⁸ REDAKCE A ADMINISTRACE P. S. Z. Naším příznivcům!. Polabský sportovní zpravodaj: Sportovní nezávislý týdeník. 27. října 1936, roč. 9, č. 35, s. 1.

červnu 1939 Františkem Kubíčkem. Přestože časopis dostal povolení od příslušných úřadů (Ministerstva vnitra i Okresního úřadu v Kolíně), k vydávání periodika nakonec nedošlo.⁸⁹

Dalším časopisem, který byl vydávaný pod záštitou Ligy čsl. motoristů skupina Kolín, byl *Motorista z Polabí*. Měsíčník vycházel od roku 1934⁹⁰ a oznámení o zániku vydal 14. března 1939, a to v důsledku likvidace tohoto spolku, podepsal jej odpovědný redaktor Bohumil Nejd. ⁹¹

K dalším spolkům, které vydávaly vlastní periodikum, patřil i Klub československých turistů – odbor Kolín. Vlastní věstník vydával klub od roku 1924 do roku 1941. První ročník věstníku obsahoval pouze pořad vycházek na následující měsíc, některé důležité upomínky a termíny přihlášek na výlety. V ročníku druhém dochází k důležitému posunu. Od třetího čísla nakladatel ohlašuje, že „*Tímto číslem počínaje budeme uveřejňovati ve „Věstníku“ články popisné, týkající se Kolína i jeho širokého okolí.*“⁹² Klub tak začal plnit své předsevzetí propagovat Kolínsko a z *Věstníku klubu č. sl. turistů – odbor Kolín* se stává skutečný časopis, který vycházel jednou za měsíc a který se „[...] *vedle článků místopisných, turistických a popisně historických stal i výkladní skříní kolínských umělců.*“⁹³ Do věstníku přispívaly důležité osobnosti působící v literární a kulturní sféře Kolínska. Patřili mezi ně Marie Zelenková⁹⁴, či Josef Štolba⁹⁵, uveřejňovány byly také výtvoři Františka Župana⁹⁶

⁸⁹ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/105

⁹⁰ Při posledním prohledání knihovny regionálního muzea v Kolíně, kde měl časopis být uložen, nebyl časopis nalezen, stejně tak nebyl nalezen ani v Národní knihovně. Vycházíme zde tedy pouze z publikace KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945 (CERBI C2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2006-2007. 4 sv. ISBN 80-86249-26-3.

⁹¹ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/91

⁹²(AUTOR NEUVEDEN). (Úvodní text). *Věstník klubu č.sl. turistů - odbor Kolín*. Kolín: Odbor Klubu čs. turistů v Kolíně, 10. února 1925, roč. 2, č. 3., s. 1.

⁹³ TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 26. ISBN 80-86403-04-1.

⁹⁴ **Marie Zelenková** se narodila 26. ledna 1882 v Dolních Kralovicích. Ve svých šesti letech se stěhuje s rodinou do Kolína. V letech 1897 až 1901 studuje na Učitelském ústavu v Praze a jako pedagožka působí po celý svůj život v Kolíně. Od svých šestnácti přispívá svými básněmi do časopisů *Archy*, *Dětský svět*, *Katolická žena*, *Lidové listy*, *Rodinné vychování*, *Šťastná rodina*, či *Zvon*. Sbírká básní „Praha“ s podtitulem „Kniha první: Hradčany a Malá strana“ jí vyšla pod pseudonymem J. M. Zelenka roku 1906 u Josefa Kašky v Kolíně. Její popisné články ve *Věstníku klubu čs. turistů* jsou významnou částí jejích literárních počínů. Viz TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 129. ISBN 80-86403-04-1.

⁹⁵ **Josef Štolba**, inspektor českých drah narozený roku 1870 se zasloužil o rozvoj kolínského muzea. Výsledky svého historického bádání publikoval v časopisech, byl autorem několika regionálních monografií. Byl také

nebo Karla Legera⁹⁷. První dva ročníky měsíčníku byly tištěny tiskárnou A. Hanuše v Kolíně a odpovědným redaktorem a vydavatelem byl R. Hraba, majitelem Odbor Klubu čs. turistů v Kolíně. Třetím ročníkem se mění osoba odpovědného redaktora. Tím se až do konce vydávání věstníku, které nastalo v dubnu 1941⁹⁸, stává Robert Marek, vrchní revizor státních drah Kolín⁹⁹ narozený roku 1881¹⁰⁰. Robert Marek patří k významným literárním osobnostem Kolínska. Kromě novinářských aktivit se podílel na vydávání mnohých publikací o Kolínsku. Je autorem například literárního lexikonu „Kolínští beletristé“. Stál také u vzniku organizace LUSK (Literární a umělecké sbírky města Kolína), který vedl i po válce. Umírá roku 1968.¹⁰¹

Od roku 1927 vydává na Kolínsku své periodikum i jednota hasičská. Jejím listem se stává *Věstník hasičské župy kolínské* s podtitulem Měsíčník věnovaný zájmům hasičsko - samaritským.¹⁰² Odpovědným redaktorem byl v roce 1929 Josef Macháček¹⁰³ a

výborným numismatikem. Zemřel roku 1939. Viz JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 293. ISBN 80-7057-025-3.

⁹⁶ **František Župan**, vl. jménem František Procházka narozený 23. ledna 1858 v Běstíně u Hořovic, absolvent pedagogického oboru čeština - dějepis na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy, přítel Karla Legera. V Kolíně působil jako profesor na gymnasiu v letech 1901 – 1916. K jeho dílům patří humoristické příběhy „Z jednoroční vojny“, historické prózy „Z Přeslavského dvora“, či čtyřdílný román pro děti „Pepánek nezdara“. Zemřel v Kolíně 13. ledna 1929. Viz. TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 132 - 133. ISBN 80-86403-04-1.

⁹⁷ **Karel Leger**, básník a prozaik, který se narodil 21. října 1959 a zemřel 5. dubna 1934. V Kolíně prožil celý svůj život a jádro jeho práce tvoří regionální tematika. Z jeho děl můžeme jmenovat romány „Podivuhodné příhody inženýra Vladivoje Vejvody“, „Na konci války“, či „Emancipované“. Viz Ti, kdož se tu zrodili, ti, kdož tu tvořili... In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 23.

⁹⁸ TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 26. ISBN 80-86403-04-1.

⁹⁹ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/102

¹⁰⁰ TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 27. ISBN 80-86403-04-1.

¹⁰¹ TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 27. ISBN 80-86403-04-1.

¹⁰² Podtitul můžeme doložit k třetímu ročníku vydávání časopisu. Předchozí ročníky se nedochovaly a publikace *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 – 1983* nám podává poněkud zavádějící informaci o Věstníku okresní jednoty kolínské č. 13 (majitel a vydavatel okresní jednota hasičská č. 13), který měl vycházet od roku 1926 do roku 1924! Jde pravděpodobně o přepis autora. (Věstník vycházel do roku 1942, v tomto roce došlo kvůli vládnímu nařízení k převodu majetku sborů do vlastnictví obce. Viz *100 let dobrovolné požární ochrany v Kolíně*. Kolín: MJ ČSPO, 1967.) Dle oznámení Hasičské župní jednoty kolínské z 26. května 1939 podané ministerstvu vnitra, změnilo periodikum název z „Věstník hasičské župy kolínské“ na název „Věstník okresní hasičské jednoty v Kolíně čís. 13“. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/48

v letech 1933 - 1937¹⁰⁴ ho nahradil Karel Calta¹⁰⁵. Hlavní náplní měsíčníku bylo informovat o činnosti sboru, součástí byly informace ze schůzí a vzdělávacích akcí, pravidelně se objevovaly rubriky „Požáry“ a „Různé zprávy“, nechyběla ani inzerce. List vycházel v nákladu 750 výtisků¹⁰⁶ a byl financován z vlastních zdrojů jednoty.¹⁰⁷

Z věstníků, které sloužily jako orgán škol a vzdělávacích institucí, vycházel na Kolínsku nejdéle *Věstník svazu českých ženských průmyslových škol odborných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Časopis vycházel v Kolíně čtyřikrát do roka od listopadu 1914 do listopadu 1919. Od 25. dubna 1920 vycházel list pod názvem *Věstník ženského školství odborného*. V obsahu listu se objevovaly nejnovější výnosy a vyhlášky, týkající se ženského školství, zprávy z hlídek, stanovy spolku a učební materiály. List vycházel s kolísavou periodicitou (5 – 10 krát ročně), s různými podtituly až do října 1944.¹⁰⁸

Také kolínské gymnasium mělo svůj věstník - *Věstník sebevzdělávacího sdružení studentů reál. gymnasia v Kolíně*. Ten vycházel od června 1923 do prosince 1924. Od října 1923 vychází pod názvem *Věstník*. Vydává jej zprvu Sebevzdělávací sdružení studentů reálného. gymnasia, od února 1924 vydává Miroslav Jelínek. Časopis vycházel 10 x ročně.¹⁰⁹ V úvodníku prvního říjnového čísla roku 1923 si redakce stěžuje na apatii a nezáměr svých kolegů k působení časopisu a popisuje jeho další směřování. „*Jaký smysl má dnes*

¹⁰³ **Josef Macháček** pocházel ze Zibohlav. Od roku 1906 do roku 1912 byl župním dozorcem jednoty, od roku 1911 dokonce jejím starostou. Viz *Almanach dobrovolného hasičstva sdruženého v České zemské hasičské jednotě*. Praha: Nákladem propagačního družstva hasičského při České zemské hasičské jednotě, 1931, s 129.

¹⁰⁴ Dle oznámení z 1. května 1937 se odpovědným redaktorem stává opět Josef Macháček. Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/13

¹⁰⁵ **Karel Calta** byl vyučený lakýrník, od roku 1915 župní dozorce hasičské jednoty. Narodil se roku 1879. Odpovědným redaktorem hasičského věstníku je také za druhé světové války. Po válce pracuje v městské knihovně, kde má půjčovni službu. Viz FUCHS, Fr. Adresář města Kolína. Kolín: nákladem vlastním, 1937. A *Almanach dobrovolného hasičstva sdruženého v České zemské hasičské jednotě*. Praha: Nákladem propagačního družstva hasičského při České zemské hasičské jednotě, 1931, s 129. A Rok 1948: Rok smrti prezidenta Dr. Edvarda Beneše, druhý rok dvouletky. Kolín, 1948, s. 78. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1948/>

¹⁰⁶ *Almanach dobrovolného hasičstva sdruženého v České zemské hasičské jednotě*. Praha: Nákladem propagačního družstva hasičského při České zemské hasičské jednotě, 1931, s 129.

¹⁰⁷ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/48

¹⁰⁸ KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945 (CERBI C2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2006-2007. 4 sv. ISBN 80-86249-26-3.

¹⁰⁹ KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945 (CERBI C2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2006-2007. 4 sv. ISBN 80-86249-26-3.

vydávati studentský školní časopis? Zeptá se snad mnohý z netečných. Vždyť chceme-li se vůbec vzdělávati, máme dnes časopisů na tucty, literárních, odborných i tištěných časopisů studentských. [...] Skutečný literární talent má dnes již dosti příležitosti, aby zkusil své mladé síly. [...] Toho jest si vědom i Věstník našeho sdružení, i nechce býti časopisem výlučně literárním.[...] ...všem těm, kteří cítí prudký tep života je obklopující, otvírá Věstník své sloupce...¹¹⁰

Další časopis spojený s kolínským gymnasiem byl studentský list *Snahy* vydávaný Státním reálným gymnasiem. Za list odpovídal Šimon Skriečka. V Kolíně vyšlo 25. září 1931 první číslo již čtvrtého ročníku časopisu.¹¹¹ „Vydali jsme první číslo čtvrtého ročníku našeho časopisu a doufáme, že letos budeme moci pokračovat lépe než loni. [...] Chceme pracovat společně s kolegy z reál. gymn., kteří mají rovněž zastoupení v redakci časop. Nynější složení redakce je následující: Redakci řídí a za list odpovídá kol. Skriečka, IIIa, a je rovněž majitelem a vydavatelem časopisu. Každá třída, nechť si stanoví svého zástupce, který bude zároveň kolportérem.“¹¹² Obsahem listu byly básně a další povídky, zážitky a jiné příspěvky studentů, dále také kratší zprávy ze sportovních soutěží. Periodikum bylo tištěno tiskárnou J. Plaček v Nymburce a vycházelo s měsíční periodicitou na 16 stranách a s barevnou obálkou. List vycházel do 30. října 1932.¹¹³

Posledním časopisem, který v této kapitole krátce zmíníme, je časopis *Sexta*, který vydávali studenti kolínského gymnázia. S podtitulem Nezávislý čtrnáctideník VI. A st. čsl. reál. gymnázia v Kolíně vycházel ve školním roce 1938/1939. List byl určen žákům gymnázia a obsahoval básničky, vtipy, pozvánky na kulturní a sportovní události, nechyběl ani příběh na pokračování. Vydávání časopisu bylo na jaře 1939 nejspíše z důvodů okupace přerušeno, avšak pod názvem *J. P. P.* vycházel i na začátku školního roku 1939/1940. „S nastalým školním rokem zahajujeme i nový, již druhý ročník našeho třídního časopisu. Doufáme a přejeme si toho, aby nebyl nepředvídaně přerušen, jak se bohužel stalo minulého roku.“¹¹⁴ I

¹¹⁰ REDAKCE. Slovo úvodem. *Věstník*. Říjen 1923, roč. 2, č. 1.-2, s. 1.

¹¹¹ Předchozí ročníky se nedochovaly a neexistují o nich ani bibliografické záznamy.

¹¹² REDAKCE. Redakční zprávy. *Snahy*. 1931, roč. 4, č. 1, s. 12.

¹¹³ KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945 (CERBI C2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2006-2007. 4 sv. ISBN 80-86249-26-3.

¹¹⁴(AUTOR NEUVEDEN). (Úvodní text). *J. P. P.* Kolín: Septima státního č. reál. gymnasia v Kolíně, 1939, roč. 2, č. 1, s. 1.

přes přání studentů okolnosti nedovolily pokračovat ve vydávání časopisu. Jeho poslední číslo vyšlo v říjnu 1939.

2.3 Periodický tisk v průběhu 2. světové války

Během druhé republiky zaniklo na českém území 1 900 periodik.¹¹⁵ V Kolíně můžeme mluvit o zániku *Polabské stráže*, či *Hlasu demokracie*. Jedním z hlavních důvodů zániku periodik bylo slučování organizací. V době druhé světové války procházel periodický tisk na Kolínsku změnami v souladu s vývojem řízení tisku v protektorátu Čechy a Morava. Postupně zanikala nebo byla úředně zastavována další periodika a žádná nová na Kolínsku nevznikala.¹¹⁶

V létě 1941 byla úředně zastavena *Naše Pravda*, která byla pokračovatelkou *Středočeských hlasů* a do roku 1939 působila jako orgán Národní strany práce, od roku 1939 patřila pod útvar Národní souručenství.¹¹⁷

Podobný osud potkal i *Prokúpkův kraj*, který byl za druhé republiky listem Strany národní jednoty, v době okupace pak vycházel jako týdeník Národního souručenství.¹¹⁸ Okresní sekretariát Národního souručenství inicioval na podzim 1939 zlepšení rubriky o Kolínsku. Ta se zvětšila, avšak i později zaznívaly z řad čtenářů stížnosti na její obsah, které se redakce snažila řešit.¹¹⁹ Například 19. března 1941 došla na Okresní úřad v Kolíně stížnost z redakce *Prokúpkova kraje*, že úřad nesděluje listu důležité informace: „*Veřejnost si stěžuje, že náš list „Prokúpkův kraj“, krajský orgán Národního souručenství, největší a nejrozšířenější list celého kraje, nepřináší ani výtahy mnohých důležitých, okresním úřadem v Kolíně vydaných vyhlášek, které mají sloužit k informaci širšího občanstva, ve své rubrice „Kolínsko“, ačkoli v druhých rubrikách, „Kutnohorsku“, „Čáslavsko“, se tak děje. Je to*

¹¹⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 194. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹¹⁶ Výjimkou byla Krátká sdělení z chemie a biologie, která vycházela pro Lučební závody Kolín nepravidelně v letech 1939 až 1943.

¹¹⁷ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Československa v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 66 - 76.

¹¹⁸ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Československa v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 66 - 76.

¹¹⁹ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Československa v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 76.

*proto, že Okresním úřadem tyto vyhlášky nejsou nám dodávány, tak jako byly dříve dodávány zdejšími listy. [...] Znovu podotýkáme, že se to neděje snad jen v zájmu listu, ale výhradně v zájmu úřadů a veřejnosti, neb každý se zkušenosti ví, že cyklostylovaných vyhlášek vylepených na rozích si 99 % občanstva nevšimne, protože dnešní pracovní chvat nedovoluje, aby se někdo na půl hodiny při špatném počasí k přečtení všech vyhlášek mohl postavit.*¹²⁰
V roce 1942 byl *Prokúpkův kraj* úředně zastaven.¹²¹

Důležitý byl rok 1941, kdy byla zakázána činnost tělovýchovné organizace Sokol a s tím byla zastavena i jeho periodika.¹²² *Věstník sokolské župy Tyršovy* přesto těsně před svým zánikem v březnu 1941 uveřejňuje článek „*Poslání tisku*“, stavící se proti prvorepublikovému tisku, který byl podle článku na rozdíl od nynějšího založen pouze na odbytu a zisku, a neposkytoval tudíž správné informace ku prospěchu všech, a deklaruje: „*[Sokolstvo] je si vědomo, že jako samosprávný celek jsme přičleněni k Německé říši. Již mnoho let existují v Německé říši sokolské jednoty, aniž jejich činnosti a rozvoji byly činěny nějaké překážky.*“¹²³

Poslední *Zpravodaj kolínské tělocvičné jednoty Sokol*, který měl vyjít jako dvojčíslo 18. února 1941, byl již úředně zastaven. Funkci zodpovědného redaktora ve *Zpravodaji* od roku 1940 přebírá zodpovědný redaktor *Věstníku* L. Kebrdle. Články ve věstníku si zachovávají stejný charakter jako v předválečné době. Za zmínku pak však stojí zpráva uveřejněná v posledním čísle, které vyšlo 26. září 1940. *Zpravodaj* nabádá své čtenáře, aby ignorovali pochybné výzvy k účasti na nevhodných, a ba dokonce protiprávních akcích. Pokud čtenář obdrží podobnou výzvu k nezákonné akci, má povinnost nahlásit to ihned příslušnému úřadu: „*Bratři a sestry! Důležité! Spěšné! Výstraha! Není vyloučeno, že budou sokolským jednotkám nebo jednotlivým činovníkům nebo příslušníkům Sokola zasilány poštou nebo jinak doručovány výzvy k účasti na různých nevhodných, ba dokonce nezákonných akcích. [...] Předsednictvo ČOS ukládá všem jednotkám, aby takové výzvy,*

¹²⁰ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/97

¹²¹ ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 66 - 76.

¹²² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 199. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹²³ K. Poslání tisku. *Věstník sokolské župy Tyršovy*. 12. března 1941, roč. 10, č. 3. -4, s. 1.

*budou-li svádět k nezákonnostem, byly v každém případě neprodleně a úplně (i s obálkami) odevzdány příslušnému úřadu nebo bezpečnostnímu orgánu.*¹²⁴

Jestliže v sokolském tisku jsou podobné články a výzvy spíše výjimkou, *Věstník okresní hasičské jednoty kolínské č. 13* uveřejňuje v každém ze svých válečných vydání pronacistický úvodník. Tyto úvodníky byly podepisovány různými značkami, z nichž nelze usoudit, kdo byl jejich autorem. Z článků působících jako propagandistický materiál Říše můžeme zmínit například v zářijovém čísle z roku 1940 úvodník „*Sesazená královna moří*“¹²⁵, kde autor potrhuje prohry Velké Británie ve válce a vyzdvihuje německé úspěchy. Další názvy článků jako „*S pochopením vstříc novému řádu!*“¹²⁶, či „*Praha: Narozenyiny Vůdce a říšského kancléře*“¹²⁷ mluví sami za sebe. 4. června 1940 oznamuje starosta Okresní jednoty Kolínské č. 13 Ota Willinger okresnímu úřadu v Kolíně změny, týkající se věstníku. Hasičský věstník zdatelně mění formát, zvětšuje velikost stran na normalizovanou 20 x 30 cm a mění svou grafickou podobu. Mění se také obsazení redakce. Odpovědným redaktorem se stává znovu Karel Calta. Měsíčník řídí redakční rada s předsedou Otou Willinger¹²⁸, účetním redaktorem se stává Václav Kindl, úředník narozený 29. ledna 1911 v Lovosicích – Sudety, a za vedoucího redaktora je označen obchodník Josef Dědek.¹²⁹

Světlou výjimkou byl *Věstník č. sl. turistů - odbor Kolín*. Po osamostatnění Slovenska v roce 1939 se přejmenovává na *Věstník č. turistů - odbor Kolín*, ale celkově se ani struktura ani náplň listu během válečného období kvalitativně nemění. Věstník stále

¹²⁴ (AUTOR NEUVEDEN). Bratři a sestry!. *Zpravodaj kolínské tělocv. jednoty*. Kolín: Kolínská tělocvičná jednota "Sokol", 26. září 1940, roč. 10, č. 3., s. 1.

¹²⁵ H. R. Sesazená královna moří. *Věstník Okresní hasičské jednoty č. 13*. 1. září 1940, XIII, č. 8, s. 2.

¹²⁶ V. R. S pochopením vstříc novému řádu!. *Věstník Okresní hasičské jednoty č. 13*. 1. ledna 1941, XIV, č. 1, s. 2.

¹²⁷ J. S. Praha: Narozenyiny Vůdce a říšského kancléře. *Věstník Okresní hasičské jednoty č. 13*. 1. května 1941, XIV, č. 5, s. 2.

¹²⁸ **Ota Williger** se narodil 20. června 1890 a pracoval jako odborný učitel, správce lidové školy hospodářské a starosta sboru hasičů Okresní hasičské jednoty č. 13. Mimo jiné byl i členem sokolské jednoty Kolín, kde vykonával funkci pokladníka. Viz KADEČKA, J. Padesátník. *Věstník sokolské župy Tyršovy*. 1940, roč. 19, č. 7, s. 114.

¹²⁹ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/13 **Josef Dědek** pocházel ze Svojsic. Jako okresní velitel hasičů na Kolínsku a koncem druhé světové války také hospodářský referent zemské jednotky v Čechách patřil k nevýraznějším osobnostem kolínského hasičského odboje. Byl zatčen kolínským gestapem na podzim roku 1944. Srov. JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 216 - 218. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků. JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 259. ISBN 80-7057-025-3.

přináší články o Kolínsku, zejména historické články a medailonky významných kolínských osobností, přestože již v menším rozsahu. Náklad za války činil 750 výtisků.¹³⁰ Na vypuknutí války a změny poměrů reagoval časopis článkem „*Nekončíme...*“: „[...] *Bohužel šestnáctým ročníkem vracíme se tam, kde jsme počali. Zchudli jsme. Kolínská bouda v Krkonoších, z jejíhož výtěžku jsme hradili mnohá naše vydání, nevynáší nám nic, ba je těžkým břemenem, a tak nezbylo než omezit vydávání našeho Věstníku na minimum. Ale nezoufáme! [...] Končíme-li tento ročník o malém obsahu, není to naší vinou. [...] Přece však říkáme: Nekončíme... Nekončíme, poněvadž naše tradice v kolínském životě je již příliš velká a dnes ji nikdo nenahradí. A nenahradí ji ani nikdo ani v nejbližší době! Na shledanou však za klidnějších dob!*“¹³¹ Časopis vychází až do roku 1941¹³², kdy vyšlo jeho poslední trojčíslo. Předsednictvo ministerské rady pak výměrem ze 14. května 1941 čís. 2433/41 T. O. podle vládního nařízení ze 7. května 1941, čís. 175/41 Sb. zastavilo vydávání časopisu.¹³³

Na začátku března 1940 bylo oznámeno vydávání periodického listu podobného zaměření jako *Věstník č. turistů - odbor Kolín*. Časopis *Polabí, vlastivědný sborník města Kolína a okresu* s podtitulem *List Národního souručenství*, se měl zabývat „výhradně kulturními a dějinnými záležitostmi Kolína a okresu“, za majitele a nakladatele byla označena městská rada v Kolíně zastoupená starostou města Vilémem Pelzlbauerem. Vydavatelem, šéfredaktorem i odpovědným redaktorem měl být profesor

¹³⁰ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/123

¹³¹ MAREK, Robert. *Nekončíme... Věstník klubu č. turistů – odbor Kolín: Vlastivědný sborník středního Polabí*. 1939, roč. 16, č. 12, s. 1.

¹³² Na výtisku není uvedeno přesné datum vydání trojčíslo.

¹³³ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/102

Jaroslav Schneider¹³⁴, tiskařem Alois Hanuš. Ministerstvo vnitra však výnosem z 9. července 1940 vydávání časopisu zamítlo.¹³⁵

Z literatury a dochovaných archiválií můžeme usoudit, že do roku 1942 byla zastavena veškerá legální regionální periodika, která na Kolínsku vycházela.¹³⁶ Čtenáři se tak museli spokojit s celonárodním tiskem. Vedle periodik legálních však i na Kolínsku existovaly odbojové skupiny napojené většinou na celonárodní organizace, které rozšiřovaly svůj vlastní ilegální tisk. Svě odnože měly na Kolínsku celonárodně organizované skupiny jako Obrana národa, Všeobecné národní hnutí – Československý odboj domácí („prstýnkáři“), Petiční výbor Věrní zůstaneme, či skupina V boj, která se soustředila kolem centrálně vydávaného ilegálního časopisu stejného názvu.¹³⁷

V boj byl ústředním časopisem protiněmecké rezistence v Čechách. Kolínská organizace *V boj*, družstvo prvního sledu, vznikla sloučením organizace budované MUDr. Josefem Civínem¹³⁸ a Josefem Kobiánem¹³⁹ a organizace patřící pod pražské vedení

¹³⁴ **Jaroslav Schneider** se narodil 5. dubna 1883 v Mutějovicích. Poté, co odmaturoval v roce 1902 na kolínském gymnasiu, vstoupil do jednoročního učitelského kurzu na Učitelském ústavu v Praze. Kromě učitelství skládal zkoušky i oborů jako čeština, dějepis, či zeměpis. Od roku 1911 učil na Zemské škole řemeslnické v Kolíně. Od roku 1935 pracoval také jako archivář, byl členem Klubu českých turistů i Sokola. 25. března 1943 byl zatčen se členy tzv. Zemanovy skupiny, která organizovala pasivní odpor. Umírá 28. listopadu 1945 na následky věznění. Viz MIKŠOVSKÁ, Zuzana. Pozůstalost profesora Jaroslava Schneidera v okresním archivu v Kolíně. In: *Práce muzea v Kolíně – svazek 4*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně ve spolupráci s Okresním archivem v Kolíně, 1987, s. 333 - 337.

¹³⁵ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/128

¹³⁶ Výjimkou byla Krátká sdělení z chemie a biologie, která vycházela pro Lučební závody Kolín nepravidelně v letech 1939 až 1943. Časopis vycházel v delších lhůtách nepravidelně, jelikož vydavatelstvo neúspěšně čekalo na rozhodnutí ministerstva vnitra o udělení povolení vydávání časopisu jako periodické tiskoviny. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/114

¹³⁷ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 237 - 259. ISBN 80-7057-025-3.

¹³⁸ **MUDr. Josef Civín**, povoláním praktický lékař, se narodil 9. října 1901 v Kolíně. Patřil ke známým kolínským skautským činovníkům. Do odboje se zapojil hned po začátku okupace. Zatčen byl 5. října 1939 a vězněn byl do 1. srpna 1940. Zemřel v Kolíně 17. srpna 1966. Viz JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 141. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

¹³⁹ **Josef Kobián** se narodil 14. listopadu 1909 v Kolíně. Vyučil se u firmy J. L. Bayer kamenotiskařem. V roce 1936 nastoupil jako zaměstnanec policie v Kolíně. Byl členem Sokola a činovníkem skautského hnutí. Odboje se účastnil ihned po příchodu okupantů. Poprvé byl zatčen v září 1939, ale pro nedostatek důkazů byl propuštěn. Podruhé byl zatčen 2. března 1943, 22. listopadu 1944 odsouzen v Litoměřicích k pěti letům vězení. Přežil pochod smrti. Po návratu vstoupil do KSČ. Zemřel 14. dubna 1983. Viz JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 131. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

PVVZ organizovanou Karlem Holanem¹⁴⁰. Hlavní náplní činnosti odbojové skupiny bylo rozšiřování ilegálního tisku. Časopis *V boj* byl rozmnožován ve sklepě budovy hospodářské záložny.¹⁴¹ Časopis vycházel jednou týdně od začátku dubna do začátku září 1939 v nákladu 200 – 500 kusů.¹⁴²

Jednou z nejrozsáhlejších a nejorganizovanějších pak byla odbojová skupina komunistické strany. Hlavní náplně její činnost v letech 1939 až 1940 bylo rozšiřování *Rudého práva*, které bylo pro oblast Kolínska předáváno v Praze na Vysočanech a v menším rozsahu bylo rozmnožováno také přímo v Kolíně. K prvnímu zatýkání na Kolínsku došlo v květnu 1940 a druhá vlna přišla v únoru 1941. Tyto události rozbily a roztříštily síť komunistického odboje. Druhá etapa komunistického odboje je na Kolínsku spojena s osobou Lea Bureše, narozeného 13. ledna 1902 v Praze.¹⁴³ Během prvních dvou vln zatýkání přešel do ilegality. Skrýval se na Uhlířskojanovicku a organizoval obnovu ilegální sítě v regionu. Kolínští komunisté spolu s dalšími odbojovými skupinami v regionu (skupiny učitelů, dělníků a Obrana národa) rozšiřovali ilegální tisk. Kromě *Rudého práva* to byl také jejich vlastní časopis *Přítomnost českého podzemí*. Po zatýkání v roce 1942, které de facto roztříštilo komunistickou odbojovou organizaci v regionu, se Bureš nějaký čas skrývá na Kolínsku a v lednu 1943 odchází do východních Čech, kde je však dopaden, vyslýchán a 30. září 1943 umírá ve věznicí v Budyšině.¹⁴⁴

Další odbojová organizace známá pod přezdívkou „prstýnkáři“ měla na Kolínsku také své zastoupení. Začala se formovat na podzim 1939 a v jejím vedení stáli bývalý legionář Josef Adrián, korektor Bayerovy tiskárny Otakar Moravec a lékař a amatérský archeolog

¹⁴⁰ **Karel Holan** se narodil 13. ledna 1914 v Kamhajku. Kolínský úředník se zapojil do odbojové činnosti ve skupině *V boj* v roce 1939. Spolupracoval také s kolínskou organizací vojenské Obrany národa. Byl zatčen 5. října 1939. Během svého věznění onemocněl tuberkulosou. Propuštěn byl až 30. července 1943. Po vyléčení nastoupil do totálního nasazení ve zbrojní výrobě, kde prováděl sabotáže. Viz JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 143. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

¹⁴¹ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 248 - 257. ISBN 80-7057-025-3.

¹⁴² JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 131. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

¹⁴³ JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 84. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

¹⁴⁴ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 239 - 243. ISBN 80-7057-025-3.

František Dvořák¹⁴⁵. Po zatčení kolínského učitele Václava Kvardy převzali letákovou akci, do které zapojili zaměstnance Bayerovy tiskárny. Byli to Josef Březňák, Ladislav Vrátil a Jan Kříž. Letáky pak byly rozšiřovány v Kolíně a okolí. Organizace však byla špatně konspirovaná a gestapo se o její činnosti brzy dozvědělo. Všichni z vedení byli popraveni.¹⁴⁶ *„Počátkem února 1941 se [konfident Antonín] Nerad osobně seznámil s Otakarem Moravcem a počal pravidelně dojíždět na schůzky v kolínském muzeu. Gestapo pak na přelomu léta a podzimu téhož roku udeřilo a zatkló řadu členů, včetně vedení.“*¹⁴⁷

V letech 1944 a 1945 pracovala v Kolíně na odbojové činnosti také skupina levicově organizované mládeže Pěst. V kolínské „Prchalce“ byl vedoucím této organizace Hynek Nosek a spolu se svými spolupracovníky sestavovali a tiskli letáky přímo v závodě.¹⁴⁸

¹⁴⁵ **František Dvořák** byl lékař z Červených Peček a nadšený amatérský archeolog. Jeho práce má zásadní vliv pro poznání pravěku na Kolínsku. Byla po něm pojmenována expozice regionálního kolínského muzea týkající se pravěku (Dvořákovo muzeum Kolínska v pravěku). • JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 298. ISBN 80-7057-025-3.

¹⁴⁶ JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 147 - 147. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

¹⁴⁷ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 245. ISBN 80-7057-025-3.

¹⁴⁸ JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 259. ISBN 80-7057-025-3.

3 Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 až 1948

3.1 Události na Kolínsku v rámci Československa po druhé světové válce

V Evropě skončila druhá světová válka formálně 8. května 1945 kapitulací Německa. Šlo o válku, která byla v mnoha ohledech zvláštní¹⁴⁹ a která závažně změnila uspořádání celého světa. Druhá světová válka posílila postavení dvou vítězných velmocí - Spojených států a Sovětského svazu. Vytvořilo se tím bipolární rozdělení světa na Východ, spadající pod sféru vlivu SSSR, a na Západ, spadající pod USA.

Postup americké armády ze západu uspořádal koncem dubna přípravu na ozbrojené vystoupení českého národa, které vyvrcholilo 5. května 1945 pražským povstáním vedeným Českou národní radou v čele s Albertem Pražákem. Toho samého dne zahájila na našem území útok také americká armáda. Útok byl ale zastaven odporem sovětské armády, která dorazila do Prahy 9. května 1945 den po německé kapitulaci. 10. května 1945 přijela do Prahy i první poválečná vláda v čele se sociálním demokratem Zdeňkem Fierlingerem a nedlouho po té se z Londýna přes Moskvu a Košice vrací také prezident Eduard Beneš. Vládním program, který byl přijat 5. dubna 1945 v Košicích, zřetelně ovlivnil další politický vývoj Československa. Počalo se s budováním lidově demokratického zřízení se silnou orientací na Sovětský svaz. Palčivou se stala také otázka německé národnostní menšiny na českém území. Již za války sílilo přesvědčení, že poválečné soužití obou národů v jednom státě není možné. V prvních měsících probíhalo přesídlení německého obyvatelstva na německé území formou tzv. divokého odsunu, který usměrnila až Postupimská konference na přelomu července a srpna 1945.¹⁵⁰

Kolín se dočkal konce války v poměrně zbídačeném stavu. Mohly za to hlavně čtyři spojenecké nálety (24. srpna a 28. prosince 1944, 15. března a 18. dubna 1945), při kterých

¹⁴⁹ Šlo nejen o technickou stránku válečných bojů, ale také o rozsah škod a utrpení civilního obyvatelstva. Závažným faktorem byly také cíle agresora, a to vytvořit v Evropě nadvládu nadřazené německé rasy a podřízených národů. Viz KAPLAN, Karel. *Československo v poválečné Evropě*. Praha: Karolinum, 2004. s. 9. ISBN 80-246-0655-0.

¹⁵⁰ Srov. KAŠPAR, Oldřich. *Stručný přehled dějin a kultury českých zemí a Slovenska*. Pardubice: KORA, 1997, s. 163 – 172. ISBN 80-85644-17-7. a BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 215 - 221. ISBN 978-80-247-3028-8. a KAPLAN, Karel. *Československo v poválečné Evropě*. Praha: Karolinum, 2004. s. 7 – 9. ISBN 80-246-0655-0.

bylo shozeno přes 400 bomb, 103 domů bylo úplně zničeno, 166 jich bylo poničeno těžce a 869 lehce.¹⁵¹ Na konci války byl Kolín také sídlem části štábu skupiny armád „Mitte“. Německé vojsko obsadilo všechny školy, některé veřejné budovy a zabrali dokonce některé soukromé byty. Další oddíl vojsk SS s krycím názvem „Florián“ sídlil v budově tehdejší Obchodní akademie (dnešní gymnasium). Kromě toho v Kolíně sídlila také německá ochranná policie a gestapo. Celkem bylo v Kolíně více jak 12 000 těžce ozbrojených nacistických vojáků. Proto, když do Kolína na začátku května 1945 pronikly zprávy o postupu spojeneckých vojsk, vedení formujícího se revolučního národního výboru zamítlo případný ozbrojený výstup kolínských občanů. 5. května 1945 se v kolínské radnici sešli zástupci kolínské veřejnosti, kterým předsedal JUDr. Miroslav Jelínek. Poslední válečné neštěstí se v Kolíně stalo navečer 7. května, když z městských amplionů zazněla zpráva o kapitulaci Německa, která vstoupila v platnost o půlnoci ze 7. na 8. května. Lidé vyšli do ulic a radovali se z konce války. Do bezbranných lidí však zahájili vojáci oddílu SS palbu a obsadili všechny křižovatky a výpadové ulice z města a vyhlásili stanné právo. Při běsnění nacistů zemřelo 14 lidí. V noci ze 7. na 8. května nastal odchod Němců, kteří se snažili z Kolína uprchnout a dostat se pod ochranu americké armády. První sovětské tanky dorazily do Kolína 9. května o desáté hodině ranní. 16. května 1945 projížděl Kolínem vlak s prezidentem Eduardem Benešem. Na své cestě z Košic do Prahy přivítali Beneše v Kolíně generál Ludvík Svoboda a ministr vnitra Václav Nosek. Průjezdem prezidentského vlaku byla obnovena trvalá doprava na úseku Praha - Česká Třebová - Brno.¹⁵²

Po válce bylo potřeba rychle obnovit politickou správu a začít s revitalizací poničeného Kolína. Hned 9. května 1945 byl ustanoven nový národní výbor, jehož předsedou byl zvolen JUDr. Miroslav Jelínek, člen sociální demokracie, a předsedou Okresního národního výboru v Kolíně se stal i po 30. září 1945, kdy na základě dekretu prezidenta republiky z 25. srpna došlo k reorganizaci místní správy. Také Komunistická strana Československa začala rychle s obnovou své činnosti. Obnovená KSČ se sešla na své první poválečné okresní konferenci v Kolíně v budově U Karla IV. 7. října 1945. Kolínští

¹⁵¹ ANDERLE, František. Výstavba nového Kolína. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 16.

¹⁵² PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 4 – 23. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

komunisté si zvolili nové vedení a předsedou se stal předsedou Rudolf Koštejn.¹⁵³ Hned po válce vznikl v Kolíně Svaz české mládeže a v září také Jednotná fronta žen, dále se tvořily závodní rady a závodní organizace ROH, které organizovaly brigády na odklizení trosk po bombardování. Důležitým prvkem v celé republice bylo také vypořádání se s kolaboranty a tzv. „očistění“ úřadů a důležitých pracovních pozic od zrádců. V Kolíně zřídil národní výbor ženský a mužský internační tábor pro německé zajatce a kolaboranty. V září 1945 byl v Kolíně pro potrestání zrádců a kolaborantů zřízen Lidový soud, jehož předsedou se stal předseda okresního soudu JUDr. Václav Volný. V prvním soudním řízení 20. listopadu 1945 byl k trestu smrti odsouzen JUC. Jaromír Pilný, vedoucí Vlajky v Kolíně. Rozsudek byl vykonán ještě téhož dne večer.¹⁵⁴

S obnovou organizací docházelo také k obnově kulturního života a četným manifestacím, které byly spojeny s koncerty a přednáškami. K mohutné manifestaci v Kolíně pak došlo například 7. listopadu 1945, když město opouštěli sovětsí vojáci.¹⁵⁵

3.2 Proměny periodického tisku na Kolínsku po druhé světové válce

Během války utrpěla značné škody také česká mediální scéna a zejména pro regionální periodika se stala skutečnou pohromou. Po válce se tisk na našem území dostal do složité pozice, kdy byl na jedné straně spojován s nacistickou propagandou, na straně druhé zase s ilegálně šířenými listy a odbojem. Bylo tedy nutné přistoupit k důkladné očistě a restrukturalizace médií. Po válce byly rušeny tituly, které za války vycházely legálně, obnovovány listy, jež byly za protektorátu zakázány, a docházelo k zakládání nových

¹⁵³ **Rudolf Koštejn** se narodil 29. května 1903 ve Vápně. Vyučil se mlynářem, od mládí pracoval v dělnickém hnutí a patřil k zakládajícím členům KSČ. 16. března 1939 byl zatčen nacisty při akci Gitter a vězněn byl až do konce války. Po válce pracuje opět jako tajemník KSČ v Kolíně, v roce 1948 byl předsedou okresního akčního výboru Národní fronty. Od padesátých let vykonává funkci předsedy KV SPB. Byl také poslancem národního shromáždění. Zemřel v Praze 24. června 1972. Viz JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 9. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků.

¹⁵⁴ PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 23 – 28. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

¹⁵⁵ PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 29 – 31. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

periodik.¹⁵⁶ Na Kolínsku zanikla do roku 1942 veškerá regionální periodika, bylo tedy třeba zcela obnovit jejich strukturu. Těsně po válce vychází *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně*, který si kladl za cíl informovat obyvatele o úředních změnách a dění v kolínském regionu. Celkový posun národního cítění směrem doleva, byl znatelný v další struktuře periodického tisku na Kolínsku. Vznikl časopis *Úder*, týdeník komunistické strany, jehož několik čísel vyšlo během války ilegálně, a došlo k obnovení časopisu *Středočeské hlasy*, vydávaného sociální demokracií.

Cenzura jako taková přestala po válce existovat. Její funkci však v mnoha ohledech nahradilo nově ustanovené ministerstvo informací, v jehož čele stanul Václav Kopecký, komunistický novinář a politik. Ministerstvo mělo ve své kompetenci udělovat a odnímat povolení k vydávání tisku a vycházelo z koncepce, že tisk má sloužit pouze lidu a veřejným zájmům, nikoli tedy k zisku a prospěchu soukromníků. Aby se tak stalo, neměl by být tisk ponechán rozvoji bez státního dohledu. Důležitým problémem se po válce stal také nedostatek papíru, jelikož většina polygrafického a papírenského průmyslu byla dříve soustředěna v pohraničí. 26. října 1945 vydal ministr Kopecký vyhlášku „o přechodném omezení ve vydávání periodických tiskovin“. Od 1. prosince 1945 musela být všechna periodika schválená ministerstvem informací na základě nové žádosti, které měla obsahovat mimo jiné i předpokládanou spotřebu papíru.¹⁵⁷ Také na Kolínsku na tuto vyhlášku doplatilo několik menších vydavatelů.

3.2.1 Politický periodický tisk po roce 1945

Prvním periodickým listem, který začal po druhé světové válce na Kolínsku vycházet, byl *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně*¹⁵⁸. Jednalo se o týdeník s podtitulem Úřední časopis pro politický okres Kolín, vydavatelem byl Okresní národní výbor v Kolíně a vedoucím a zároveň odpovědným redaktorem se stal Gustav Šálek,

¹⁵⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 221 - 234. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹⁵⁷ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 226 - 240. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹⁵⁸ O Věstníku Okresního národního výboru v Kolíně se nedochovaly téměř žádné archivní prameny. Pouze v zápisech z ran ONV Kolín se objevuje drobná zpráva, že list bude zasílán členům ONV zdarma. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní národní výbor, bez inv. č. – Zápisy ze schůzí ONV 1945.

kancelářský oficiant a pracovník Okresního národního výboru v Kolíně¹⁵⁹. Periodikum bylo tištěné Středočeskou lidovou knihtiskárnou v Kolíně. První číslo listu vyšlo 14. července 1945. V úvodním článku „Všem!“ oznamuje předseda okresního výboru Miroslav Jelínek rozhodnutí vydávat věstník: „*Okresní národní výbor v Kolíně rozhodl, že bude pro informaci veřejnosti v okrese kolínském vydávati úřední časopis „Věstník Okresního národního výboru v Kolíně“. Náš časopis, již s ohledem na jeho povahu, nesmí býti a nebude ani stranický, ani nebude sledovati a podporovati zájmy osobní. [...] Jeho úmyslem jest vše dobré, účelné a čisté podporovati a na zjevy nezdravé a škodlivé upozorňovati. [...]*“¹⁶⁰ Obsah věstníku měl zejména informativní charakter a některé články i vzdělávací až výchovný ráz (například článek „Dejme si říci“ od Antonína Švehly o vměšování se cizích výrazů do českého jazyka a hrozbě zániku některých českých slov¹⁶¹, či sloupek „Politická výchova na školách“, který informuje o jejím počátku výuky na školách a poučuje o její nutnosti.¹⁶²). Po úvodní stránce, na které se obvykle objevovaly sloupky Gustava Šálka a Miroslava Jelínka, následovaly monotematické a úřední rubriky „Národním výborům“ a „Z národních výborů“, dále také „Hasičská hlídka“, „Zemědělská hlídka“, a „Různé zprávy“. Prostor byl věnován také zpravodajství ze sportu a kultury regionu, nechyběla ani inzertní část. Vedle již známých osobností jako Rudolf Koštejn nebo Robert Marek do *Věstníku Okresního národního výboru v Kolíně* psal často také G. Lešák¹⁶³. Vydávání věstníku netrvalo dlouho - skončilo 8. prosince 1945.

Úder, další periodikum, které vycházelo na Kolínsku v období 1945 – 1948, vycházel již od ledna do května 1940 jako ilegální periodikum pro Kutnou Horu, Kolín a Čáslav. Po válce vychází první číslo *Úderu* vydávaného nejprve Krajským výborem KSČ v Kutné Hoře 19. května 1945.¹⁶⁴ V Kutné Hoře tak vyšlo od května do 13. září 1945 sedmnáct čísel

¹⁵⁹ **Gustav Šálek** se narodil roku 1895 a již od 30. let zastával funkci tajemníka na okresním úřadě v Kolíně. Z postu musel odstoupit po únorových událostech roku 1948. Viz FUCHS, Fr. Adresář města Kolína. Kolín: nákladem vlastním, 1937. a Rok 1948: Rok smrti prezidenta Dr. Edvarda Beneše, druhý rok dvouletky. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 60. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1948/>

¹⁶⁰ JELÍNEK, Miroslav. Všem!. *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně*. 14. července 1945, roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁶¹ ŠVEHLA, Antonín. Dejme si říci!. *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně*. 8. prosince 1945, roč. 1, č. 20.

¹⁶² VYSKOČIL, J. Politický výchova na školách. *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně*. 24. listopadu 1945, roč. 1, č. 18.

¹⁶³ O G. Lešákovi nebyly nalezeny žádné další informace.

¹⁶⁴ Majitelem a vydavatel kutnohorského úderu byl místní výkonný výbor KSČ v Kutné Hoře, zodpovědným redaktorem se stal Zdeněk Černoch a periodikum tiskla knihtiskárna Antonín Novák v Kutné Hoře.

časopisu.¹⁶⁵ V září přebírá *Úder* Krajský výbor KSČ v Kolíně a tím se mění i místo vydávání listu. 26. září dorazilo na Okresní národní výbor v Kolíně oznámení, že osmnácté číslo *Úderu* již vyšlo 21. září 1945 v Kolíně, odpovědným redaktorem se stal Pavel Růžička, povoláním tajemník bydlící v Kolíně, narozený 13. dubna 1906 v Sázavě, a periodikum tiskla firma J. L. Bayer a. s.¹⁶⁶ Na postu vedoucího redaktora se vystříдалo hned několik osob. Patřil mezi ně typograf Karel Fryc narozený roku 1903¹⁶⁷, Zdeněk Černoch a dále Antonín Hrabánek. Pavel Růžička byl odpovědným redaktorem do 4. října 1946¹⁶⁸, kdy ho vystřídal Jiří Šulc. Dle oznámení z 25. července 1947¹⁶⁹ ve funkci odpovědného redaktora střídá Jiřího Šulce Václav Oplušil, redaktor z povolání narozený 7. prosince 1919 v Irkutsku v Rusku, který za list odpovídá až do jeho zániku 25. června 1948.

Běžný rozsah listu byly 4 strany formátu A3, ten se ale zvětšil obvykle na 6 stran při výročních vydáních, které popisovaly události a oslavy 1. máje nebo 28. října. Obsah listu byl silně politicky zaměřen a nebyl rozdělen do jednotlivých rubrik. První strana patřila regionálním (a pokud se stalo něco významnějšího v celostátním měřítku tak i národním) politickým zprávám, v podobném tónu pokračovaly články i na dalších stranách. Nejvýraznějším pisatelem politických zpráv byl již známý Rudolf Koštejn. Na hlavní straně byly také vždy otištěny případné příspěvky a projevy Antonína Zápotockého, dále se zde pravidelně po celou dobu vydávání periodika objevoval sloupek „Na pranýř...“, kde *Úder* ostře kritizuje chování jedinců a úřadů. Nejčastěji sloupek upozorňuje na (údajné) nacisty a kolaboranty, kteří unikli spravedlnosti a kritizuje v této věci jednání soudců a úředníků. Takto našel 4. ledna 1946 své místo „Na pranýři...“ i neznámý úředník Státního zastupitelství v Kutné Hoře, který upozornil na to, že časopis není předkládán k cenzuře a podal 14. prosince 1946 na Okresní národní výbor v Kolíně žádost o urychlené zaslání posledních

¹⁶⁵ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 45.

¹⁶⁶ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/197

¹⁶⁷ FUCHS, Fr. Adresář města Kolína. Kolín: nákladem vlastním, 1937.

¹⁶⁸ Až na dobu od 19. října 1945 do 7. prosince 1945, kdy jeho post převzal již zmíněný Zdeněk Černoch.

¹⁶⁹ Toto oznámení o změně odpovědného redaktora je jediné, které bylo možné dohledat (viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/231). Jiří Šulc je odpovědným redaktorem až do 6. června 1947, od té doby je za odpovědného redaktora označen Václav Oplušil, který je v některých červnových vydáních vystřídán S. Hládkem – Horynou.

tří čísel časopisu *Úder* a to rovnou dvojmo:¹⁷⁰ „Na státním zastupitelství v Kutné Hoře to trhlo s nějakým byrokratem, který si za protektorátu trochu zdříml. Probudil se a před sebou vidí náš „Úder“. Představte si to leknutí, jak mu to trhlo srdcem! Co tomu řeknou jeho představení, že zanedbal svoji povinnost, ne – li, že nadržuje komunistům? Ale hned se vzpamatoval. Vstal a nadiktoval příkaz „Úderu“: Ihned zasílati po dvou číslech k cenzuře! Tak jsme ten příkaz dostali a poslali jsme ho na ministerstvo informací, aby se také něco dozvědělo a mělo radost. Aby panu byrokratu mohlo poslati něco k ježíšku a nějakou tu medaili po K. H. Frankovi. Neboť není jen tak snadné v leknutí přijít na nápad jak zachránit situaci a s ní i starý pořádek. [...]“¹⁷¹ Nepravidelně se v listu objevovaly také články žurnalisty Koukala, ve kterých přepisoval rozhovory se svým přítelem panem Slukou. Koncem března se list snaží zaujmout i mladší čtenáře a zakládá rubriku „Horizont mladých“, kde se objevují aktivity mladých komunistů, zprávy z kulturního života, z kolínského junáka, či oznámení o literárních a jiných soutěžích. Pravidelně nacházeli čtenáři na posledních stránkách listu i sportovní zpravodajství a součástí listu byla také inzerce. Poslední číslo *Úderu* vychází 25. června 1948. Nástupcem *Úderu* se stal *Budovatel Vysočiny a Polabí*. Spolu s *Úderem* z důvodu úspory papíru zanikly také *Středočeské hlasy*.

K obnovení vydávání *Středočeských hlasů*, regionálního periodika sociální demokracie, došlo v květnu 1946. Jelikož z úsporných důvodů směla každá strana ve svém volebním kraji vydávat pouze jeden list, bylo vydávání *Středočeských hlasů* podmíněno zánikem kutnohorského časopisu *Svobodný Slovan*, který získal povolení k vydávání 29. listopadu 1945.¹⁷² Tato skutečnost byla zmíněna i v prvním úvodníku poválečných *Středočeských hlasů*: „Nutno ještě dodat, že o opětovné vydávání *Středočeských hlasů* zasloužili se především soudruzi kutnohorští zastavením listu *Svobodný Slovan*. Jinak by nemohly vyjít, poněvadž podle dosud platných nařízení může politická strana ve svém volebním kraji vydávat toliko jediný list.“¹⁷³ Návaznost na *Svobodného Slovana* byla zdůrazněna v prvním i druhém ročníku periodika nápisem „Dříve „Svobodný Slovan“. Kutná

¹⁷⁰ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/200

¹⁷¹ (AUTOR NEUVEDEN). Na pranýř...: Byrokratismus – pomocník reakce! *Úder: Krajský orgán V. kraje Komunistické strany Československa*. 4. ledna 1946, roč. 2, č. 1, s. 1.

¹⁷² Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/210

¹⁷³ NEPRAŠ, Robert. Úvodem... *Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie*. 1. května 1946, roč. 1 (25), č. 1, s. 1.

Hora“ na titulní straně. Vydávání *Středočeských hlasů* bylo schváleno tiskovým oborem ministerstva informací 24. dubna 1946. Nakladatelem se stal Krajský výkonný výbor Československé sociální demokracie XI. volebního kraje, v tisku periodika pokračovala stejně jako před druhou světovou válkou Středočeská lidová knihtiskárna v Kolíně, založená sociální demokracií. Vydávání listu bylo povoleno v nákladu 7 000 výtisků, jedno číslo mělo mít 4 strany o rozměru A3. Jako odpovědný redaktor byl nahlášen Robert Nepraš, dřívější redaktor *Polabského sportovního zpravodaje*¹⁷⁴, přesto byl od počátku vydávání periodika bez jakéhokoli ohlášení změny odpovědného redaktora v tiráži označen krajský tajemník strany Arnošt Spáčil a Robert Nepraš byl označen pouze za redaktora. Této skutečnosti si všiml Okresní národní výbor v Kolíně koncem prosince 1946 a posílá redakci upomínku, aby „bylo ihned oznámeno jméno odpovědného redaktora s udáním dat narození, zaměstnání a bydliště a potvrzení o jeho národní spolehlivosti. Každou změnu v osobě odpovědného redaktora jest sem hlásiti.“ Redakce tuto skutečnost napravuje 7. ledna 1947¹⁷⁵ a 26. září 1947 oznamuje list změnu odpovědného redaktora, kterým se nakonec opravdu stává Robert Nepraš.¹⁷⁶

První číslo obnovených *Středočeských hlasů* vyšlo 1. května 1946. Ve svém úvodníku i v mnohých člancích připomínají redaktori a novináři důležitost svátku práce i v souvislosti s výročím osvobození republiky od nacistických vojsk. „*Shodou okolností tato významná pro nás skutečnost [obnovení Středočeských hlasů] zapadá do rámce dnů pro náš pracující lid i celý náš národ slavných – Svátku práce a výročí osvobození našeho národa. My, soc. demokraté, můžeme hrdě hlásiti, že 1. máj – Svátek práce je úzce spjat s historií naší strany a že pro osvobození vlasti přinesla naše strana nesmírné oběti. Máme proto k těmto oslavám vztah vpravdě nejvřelejší. Středočeské hlasy tedy jako na zavalanou přicházejí, aby se znovu staly tlumočnickem hnutí tak důležitého, aby byly ochráncem pravdy, demokracie a sociální spravedlnosti všude a vždy.*“¹⁷⁷ Dále v úvodníku redaktor Robert Nepraš předestírá i předpokládaný program časopisu: „*Středočeské hlasy mají již svou dlouholetou tradici, která*

¹⁷⁴ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/210

¹⁷⁵ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/225

¹⁷⁶ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/236

¹⁷⁷ NEPRAŠ, Robert. Úvodem... *Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie*. 1. května 1946, roč. 1 (25), č. 1, s. 1.

*jenom dočasně byla násilně přervána. A tato tradice je bez nadsázky znamenitá a bude naší snahou, abychom na ni důstojně navázali. Náš list bude přinášeti informace ze všech úseků dění, naleznou v něm zprávy naši příslušníci, odboráři, živnostníci i zemědělci, ženy i mládež a rovněž kulturní, tělovýchovné i sportovní činnosti budeme věnovati patřičnou pozornost.*¹⁷⁸

Celkově strukturou i obsahem navazuje list na prvorepubliková léta. Na titulní straně se obvykle objevují zprávy politického rázu z regionu, republiky, ale i celého světa. Mezi časté přispěvatele patří advokát, předseda okresního národního výboru a také poslanec senátu za sociální demokracii Miroslav Jelínek. Na dalších stránkách nechyběly regionální rubriky jako „Kutnohorsko“, „Čáslavsko“ a nikdy nemohly chybět ani „Kolínské zprávy“. Spodní část druhé a třetí strany patřila článkům a příběhům na pokračování. Takto publikoval Robert Nepraš své vzpomínky na válku a pobyty ve věznicích a koncentračních táborech v sérii třiceti článků s názvem „Pod kutnou zloduchů“. Lehčí téma vzpomínek na své dětství a dospívání v kulise kolínské scenerie zpracoval Alois Červín¹⁷⁹ v seriálu „Jak v nás rostlo koliňáctví“, v dalším článku na pokračování „Koliňák v cizině“ zase líčí své zkušenosti z pobytů v zahraničí, zejména na Balkánu. Další rubriky zrcadlily předsevzetí periodika z úvodníku a to „... naleznou v něm zprávy naši příslušníci, odboráři, živnostníci i zemědělci, ženy i mládež a rovněž kulturní, tělovýchovné i sportovní činnosti budeme věnovati patřičnou pozornost.“ Byly to například rubriky „Z odborů“, „Tělovýchova – sport“, „Ženská hlídka“, „Zemědělská hlídka“, či „Hlídka živnostníků“.

16. června 1948 odňalo ministerstvo informací povolení vydávat *Středočeské hlasy* z důvodu nedostatku papíru.¹⁸⁰ Dalším důvodem pro zastavení listu bylo také upevňování vůdčí pozice komunistické strany a ve volbách v květnu 1948 sloučení sociální demokracie s komunistickou (a všemi dalšími stranami) stranou pod jednotnou kandidátku Národní

¹⁷⁸ NEPRAŠ, Robert. Úvodem... *Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie*. 1. května 1946, roč. 1 (25), č. 1, s. 1.

¹⁷⁹ **Alois Václav Červín** se narodil 15. listopadu 1890 v Kolíně. Studoval chemii na Vysoké škole technické v Praze a vystudoval také teologii. Do počátku druhé světové války působí jako profesor na mnoha školách. Od té doby se věnuje pouze literární činnosti. Jeho první články začínají vycházet již roku 1925. Píše do četných periodik (např. Národních listů, či Národní politiky). V roce 1944 mu vychází kniha esejí a úvah o životě „Slunce v mracích“. Píše také vědecké články o chemii. Umírá 24. ledna 1953 v Praze. Viz TYČ, Miroslav. *Literáři Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 71. ISBN 80-86403-04-1.

¹⁸⁰ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/254

fronty.¹⁸¹ Poslední číslo *Středočeských hlasů* vychází 25. června 1948. *Středočeské hlasy* se v tomto čísle loučí se svými čtenáři ve svém úvodníku a zároveň do něj zařazují shrnutí historie listu i články ze starých výročních vydání: „Loučíme – li se dnes se všemi našimi příznivci, čtenáři a odběrateli, jsme si vědomi, že i v tom je kus krásné historie *Středočeských hlasů*. S milými pocity i vzpomínkami na shodu a spolupráci, děkujeme Vám všem, soudruzi a soudružky, přispěvatelé, dopisovatelé, odběratelé i inzerenti za podporu, kterou jste umožnili vycházení našeho listu, našich *Středočeských hlasů*, které po léta svědomitě a rád vyhotovoval personál *Středočeské tiskárny* v Kolíně, jemuž rovněž patří náš dík. Jsme přesvědčeni, že důvěru a přízeň, věnovanou našim *Středočeským hlasům*, přenesete na nový, společný krajský časopis, který jako jediný pro celý Havlíčkovobrodský kraj bude vycházeti pravděpodobně pod hlavičkou „*Budovatel*“.“¹⁸² Nástupcem jak *Středočeských hlasů*, tak *Úderu* se stal *Budovatel Vysočiny a Polabí*.

První *Budovatel Vysočiny a Polabí* vyšel 1. července 1948 v Havlíčkově Brodě. Vznikl sloučením *Středočeských hlasů*, *Úderu* a *Nového Havlíčkova kraje*. Odpovědným redaktorem se stal Oldřich Salaquarda, původní redaktor *Havlíčkovra kraje* narozený 2. května 1922¹⁸³ a vydavatelem Krajský výbor KSČ v Havlíčkově Brodě. Tiskl Svoboda v Havlíčkově Brodě, v Kolíně sídlila filiální redakce *Budovatele Vysočiny a Polabí* v Lidovém domě, původním sídle sociální demokracie¹⁸⁴. Obsahem byl *Budovatel* podobný *Úderu*. Na první straně se nacházely dva, až tři rozsáhlejší články z politické situace regionu, republiky, nebo dokonce i světa. Na následujících stránkách pak byly kratší články regionálního charakteru, které však nebyly rozčleněny do rubrik. Protože však územní záběr listu byl mnohem větší než jeho záběr jeho předchůdců, je větší i prostor věnovaný zprávám z různých regionů. Svě místo měly i v *Budovatel* zprávy ze sportu. *Budovatele* vyšlo pouze 27 čísel. Poslední *Budovatel* vyšel jako dvojčíslo 23. prosince 1948. Oldřich Salaquarda se v tomto dvojčísle loučí se svými čtenáři, vysvětluje důvody zániku listu a představuje nástupce listu: „*S přáním šťastných vánoc a úspěšného nového roku přichází*

¹⁸¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 247 - 248. ISBN 978-80-247-3028-8.

¹⁸² REDAKCE A ADMINISTRACE. *Středočeské hlasy se loučí... Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie*. 25. června 1948, roč. 3 (27), č. 25, s. 1.

¹⁸³ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/257

¹⁸⁴ KOUDELKA, Jan. *Naše hospodářské dílo*. Kolín: Vydáno u příležitosti jubilea 25letého trvání Družstva pro postavení dělnického domu v Kolíně, 1934.

*k vám, čtenáři, poslední číslo Budovatele. Náš havlíčkobrodský kraj, kraj české Vysočiny a Polabí se rozchází do tří krajů: pražského, pardubického a jihlavského. Proto také Budovatel krajský orgán našeho bývalého kraje, končí své dosavadní poslání. Čtenáři Budovatele z okresů Havlíčkův Brod, Ledec n. S. a Humpolec dostanou po Novém roce nový list: Bude to JISKRA, krajský orgán jihlavského kraje. Čtenáři z Čáslavska a Chotěborska dostanou časopis Východočeská zář z Pardubic. Čtenáře kraje pražského, Kolínska a Kutnohorska se věnují ještě více četbě Rudého práva, které pro jejich zájmy rozšíří svou mutační stránku. [...]*¹⁸⁵ Zánikem *Budovatele Vysočiny a Polabí* skončilo na Kolínsku pro rok 1948 a 1949 vydávání regionálních periodik politického rázu¹⁸⁶ a čtenářům tak zbylo „pouze“ *Rudé právo*, jehož filiální redakce sídlila v Kolíně v Pražské ulici již v roce 1946.¹⁸⁷ *Rudé Právo*, které vycházelo za války ilegálně, bylo obnoveno hned v květnu 1945. Jeho šéfredaktorem se stal Vladimír Koucký, kterého však již v červnu nahradil Gustav Bareš. Ten byl po roce vystřídán Vilémem Novým. Denní náklad *Rudého Práva* činil v roce 1947 500 000 výtisků.¹⁸⁸

3.2.2 Ostatní periodický tisk po roce 1945

Periodika kulturních a tělovýchovných spolků neměla po válce vůbec lehkou pozici. Kvůli nedostatku papíru nedostalo povolení k vycházení od tiskového odboru ministerstva informací hned několik z nich jako například *Divadelní ochotník*, nebo *Noviny sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. Šťastněji dopadl farní *Věstník vik. kolínského*, který ale požádal o povolení až v listopadu 1946. Věstník měl být vydáván nepravidelně nejvýše však čtyřikrát za rok a byl klasifikován jako neperiodický. Jeden výtisk měl 8 stran,

¹⁸⁵ SALAQUARDA, Oldřich. Budovatel se loučí se čtenáři. *Budovatel Vysočiny a polabí: Krajský orgán KSČ*. 23. prosince 1948, roč. 1, č. 26 - 27.

¹⁸⁶ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984.

¹⁸⁷ Dle dochovaných archivních záznamů žádala kolínská redakce Rudého práva Okresní národní výbor v Kouřimi o informace z jednotlivých odborů. Z toho vyvozujeme existenci filiální redakce v Kolíně. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/208

¹⁸⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 233, 200. ISBN 978-80-247-3028-8.

majitelem a vydavatelem se stal Děkaný úřad v Kolíně a odpovědným redaktorem Karel Jelínek, farář v Lošanech.¹⁸⁹

Vraťme se však k zamítnutým periodikům. V říjnu 1945 se Ladislav Vlášta, knihovník z Červených Peček, pokusil o získání povolení k vydávání periodika *Divadelní ochotník*. Odmítavá odpověď z ministerstva informací pod jménem ministra V. Kopeckého přišla jmenovanému v prosinci 1945: „*Toto opatření jest odůvodněno nutností reorganizace periodického tisku v zájmu úsporného hospodaření papírem...*“¹⁹⁰

Podobně dopadla i Sokolská župa Tyršova na středním Labi, když se v listopadu 1945 pokusila vydávat měsíčník *Noviny sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. Přestože Okresní národní výbor v Kolíně vydávání listu povolil, v prosinci přišla z ministerstva informací tatáž odpověď, jaká přišla *Divadelnímu ochotníkovi*.¹⁹¹ Tím však snahy Sokolské župy Tyršovy na středním Labi neskončily. Od 14. února 1946 do 20. prosince 1945 vyšlo v nepravidelných intervalech několik čísel *Oběžníku Sokolské župy Tyršovy*¹⁹². Protože však na listu nebylo uvedeno místo vydávání, jméno tiskaře, vydavatele, ani zodpovědného redaktora vyžádal si koncem prosince 1946 Okresní národní výbor v Kolíně nápravu spolu s předáním osobních informací o odpovědném redaktorovi a s doložením jeho národní spolehlivosti.¹⁹³ Odpověď od Sokolské župy Tyršovy na středním Labi obdržel Okresní národní výbor v Kolíně 9. ledna 1947. Kolínští sokolové v něm oznamují, že vzhledem k nepovolení vydávání *Novin sokolské župy Tyršovy na středním Labi*, začal se kvůli informovanosti členstva o přípravách a organizování XI. všesokolského sletu vydávat *Oběžník sokolské župy Tyršovy*. „*Byl vydáván nepravidelně podle potřeby a předplatné se nevybíralo a účty za tisk se vyrovnávaly župní pokladnou z příspěvků režijních. Tiskl se tam, kde právě byla tiskárna uvolněna (J. L. Bayer a. s. – národní správa, Fr.*

¹⁸⁹ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/222

¹⁹⁰ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/205

¹⁹¹ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/199.

¹⁹² Výtisky se nejspíše nedochovaly. Záznamy o povolení periodika ministerstvem informací nejsou známy. Existenci periodika vyvozujeme z dochovaných archiválií a údajů v *Bibliografii regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984.

¹⁹³ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/224

Roušavý, vdova). Pořadatelem byl Josef Zach, ředitel odborné školy v. v., Kolín III. Nerudova 243. Jmenovaný se narodil 28. XII. 1881 v Lískách ... [...].“ Sokolové ve svém oznámení také informují u budoucnosti listu: „Usnesením župního předsednictva sokolské župy Tyršovy ze den 21. prosince 1946 a ze dne 4. ledna 1947 bude Oběžník vycházeti v Kutné Hoře, kde bude také odpovědný pořadatel /redaktor/.“¹⁹⁴ Další osudy listu nejsou známy.

Počátkem roku 1948 se Sokolské župě Tyršově na středním Labi podařilo obnovit svůj věstník, tentokrát pod jménem: *Věstník sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. Věstník získal povolení od ministerstva informací 20. ledna 1948. Odpovědným redaktorem se stal disponent u tiskárny Bayer František Z. Franz, narozený 24. září 1899 v Bílině. Periodikum vycházelo měsíčně na 10 stranách formátu A4 v nákladu 4 000 kusů a bylo tištěno grafickými závody J. L. Bayer a. s.¹⁹⁵ První číslo obnoveného periodika vyšlo 28. ledna 1948. Redaktor ve sloupku na první straně přináší vzpomínku na zánik listu během druhé světové války: „Z jara roku 1941 vyšel *Věstník sokolské župy Tyršovy na středním Labi* naposledy. Můj předchůdce, zesnulý a zasloužilý bratr Ladislav Kebrdle onoho dne, když vyslechl zprávu o zastavení *Věstníku* se zařatých rtů a bezbarvým hlasem bratra župního starosty Fr. Hampla zamžikal, podržel se stolu a provedl odmítavý pohyb rukou. A teprve po dlouhé chvíli ticha řekl těžce, ale přesvědčivě: „Však zase bude brzy vycházet“. A to byla tehdy celá smutná konverzace; několik bezpřízvučných vět a pochýlení hlav.“¹⁹⁶ Program listu pak v úvodníku „Do práce“ sděluje čtenářům župního tiskový zpravodaj Oldřich Dostál: „[...] Všichni víme, že každé velké dílo vyrosté jen z poctivé a neúnavné práce oddaných tvůrců a z pomoci velkého počtu skromných spolupracovníků. To byl jeden z hlavních důvodů, proč se předsednictvo sokolské župy Tyršovy ve své zářijové schůzi jednomyslně rozhodlo vydávati vlastní *Věstník*. *Věstník*, který by pomáhal vytvářeti cenné sokolské hodnoty v župě, radil, upozorňoval, seznamoval čtenáře s pokyny vedoucích činovníků, hodnotil výsledky bratrského a sesterského snažení a – v sletovém roce snad to nebude třeba – i nepořádné upomínal. [...] Vzdělávacím sborům ve všech jednotách pak vzkazujeme: Hleďte a získávejte odběratele, rozšiřujte župní tisk! Čím více čtenářů, tím snadněji splní *Věstník sokolské župy Tyršovy* své

¹⁹⁴ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/226

¹⁹⁵ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/242

¹⁹⁶ FRANZ, Z. František. V Kolíně v lednu 1948. *Věstník Sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. 28. ledna 1948, roč. 21, č. 1, s. 1.

poslání.“¹⁹⁷ Věstníku vyšla pouze 4 čísla. Poslední, které bylo rozděleno na dvě části, vyšlo 16. dubna 1948 nejprve jako zvláštní vydání k župnímu sletu v Kolíně a poté už jako běžné číslo 20. dubna 1948.

V březnu 1948 učinil pokus o vydávání periodika také sportovní klub AKF Kolín. Zamítnutí žádosti od ministerstva informací na Okresní národní výbor v Kolíně dorazilo 29. června 1948. Jako důvod byla udána nutnost šetrného zacházení s papírem: „[...] *důsledku usnesení vlády z 25. V. 1948 provádí Tiskový obor revisi spotřeby papíru pro časopisy, při níž je nutno dosáhnouti podstatného snížení dosavadní spotřeby papíru pro tisk, jak to vyžadují důležité národohospodářské zájmy státu.*“¹⁹⁸

Dobu o dva roky potom předběhla kolínská „Bayerka“, která v lednu roku 1947 začala vydávat svůj vlastní závodní časopis, který se jmenoval jednoduše *Náš list* a nesl podtitul závodní časopis zaměstnanců fy J. L. Bayer, akciová společnost pro průmysl tiskařský a papírnický, národní správa v Kolíně. Časopis vycházel jednou za dva měsíce až do prosince roku 1947 (s nepravdělnou periodicitou pak vycházel až do prosince 1959)¹⁹⁹ a vydávala jej závodní skupina ROH za spolupráce závodní rady a správy závodu. Vedoucím zástupcem listu se stal Č. Říha a odpovědným zástupcem byla Dagmar Moravcová. Časopis měla za úkol zachytit a posilovat „ducha podniku“, který odlišoval tiskárny od jiných společností. „*K tomu nám nestačí tisk, zaměřený k širším problémům a otázkám, zde musíme mít něco, co bude jen naše, v čem se budou zračit naše snahy, naše zaměření, ale také nakolik jsme těchto cílů dosáhly. My, pracovníci grafického průmyslu, musíme mít k tištěnému slovu zejména vřelý poměr, protože známe jeho sílu, víme, že tisk je něčím, co po stránce duchovní je nesmrtelné.*“²⁰⁰ Do listu přispívali pracovníci firmy Bayer. Patřil mezi ně například i redaktor sokolského Věstníku František Z. Franz. Struktura listu byla následující: na titulní straně se objevovaly rozsáhlejší zprávy z republiky a závodu, následovaly rubriky, které byly tematicky zaměřené pouze na dění v tiskárnách. Byly to rubriky „Technika“, „Okénko závodu“,

¹⁹⁷ DOSTÁL, Oldřich. Do práce. *Věstník Sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. 28. ledna 1948, roč. 21, č. 1, s. 1.

¹⁹⁸ Není známý název, odpovědný redaktor ani případná periodicitu, objeveny byly pouze dokumenty o zamítnutí vydávání „*periodického tiskopisu lehkootletickým odborem AFK Kolín*“. Viz Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/247

¹⁹⁹ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 47.

²⁰⁰ REDAKCE. *Náš list. Náš list: závodní časopis zaměstnanců fy J. L. Bayer, akciová společnost pro průmysl tiskařský a papírnický, národní správa v Kolíně*. Leden 1947, roč. 1, č. 1, s. 1.

„Závodní zprávy“ a „Naše chata“. Často nechyběla ani rubrika „Kultura“ a „Sport“, obsah obou rubrik byl však také ovlivněn děním v závodě (sportovní soutěže, výtisk nového titulu). Časopis zakončovala rubrika „Páté přes deváté“, ve které se, jak název napovídá, mohlo objevit všechno možné, od vtipů, či humorných kreseb a příhod, až po statistiky a zajímavosti.

3.3 Rok 1948 a jeho vliv na další vývoj periodického tisku na Kolínsku

3.3.1 Únor 1948 v ČSR a v Kolíně

Na přelomu 40. a 50. se dokončoval proces poválečného rozdělení světa na sféry vlivu Spojených států a Sovětského svazu. Vliv Sovětského svazu na politiku Československa v poválečných letech stále sílil. V roce 1947 bylo Československo nuceno odmítnout účast na tzv. Marshallově plánu, což byl program hospodářské pomoci Spojených států amerických státům Evropy, jejichž průmysl byl poničen druhou světovou válkou. Komunisté, podporovaní SSSR, se snažili převzít veškerou politickou moc v zemi a nejednotnost jiných stran jim jejich snahu ulehčovala. Postupně se jim podařilo ovládnout policii a na významné posty v mediální oblasti dosadili své lidi.²⁰¹ Komunistická strana Československa získala ovládnutím těchto resortů výhodné postavení, a když v roce 1947 přišla první politická porevoluční krize, začalo si vedení KSČ vytyčovat možnosti uchopení moci. 20. února 1948 podali ministři tří nekomunistických stran demisi. Věřili, že prezident ji nepřijme a dojde buď k předčasným volbám, nebo ústupu komunistů. Komunisté však této situace využili, 21. února zorganizovali na Staroměstském náměstí ohromnou manifestaci, 25. února 1945 pak přehlídkou ozbrojených Lidových milic dali najevo svou sílu a zastrašili některé své odpůrce. Pod nátlakem prezident Beneš nakonec demisi ministrů přijal a jmenoval vládu podle návrhu Klementa Gottwalda. Tím se československá společnost dostala na cestu hlubokých změn, které zasáhly celou společnost. Cesta od parlamentní demokracie k diktatuře jedné strany s sebou nesla snahu o co největší míru centralizace řízení společnosti (centrální plánování

²⁰¹ „KSČ si obratnou politikou vytvořila na většinu médií zásadní vliv již před únorem 1948, rozhlasové vysílání a kinematografii ovládli komunisté úplně.“ Viz KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 123. ISBN 978-80-7367-698-8.

průmyslové a zemědělské produkce) a co největší kontrolu a využívání kulturních institucí ve prospěch komunistické ideologie.²⁰²

Únorové události ovlivnili také politickou scénu v Kolíně. Již 21. února reagují na výzvu Klementa Gottwalda poslanec Koštejn a předseda ONV v Kolíně Vaníček. Vytvářejí akční výbory a posílají telegram prezidentu republiky, ve kterém vyjadřují podporu vládě K. Gottwalda. 23. února byla uspořádána na kolínské radnici první schůze členů okresního akčního výboru, jehož předsedou se stal Rudolf Koštejn. Okamžitě se také rozhodlo o odvolání dřívějších členů rady okresního národního výboru národních socialistů Šálka a Ptáčka a člena strany lidové Šafaříka. Dále byli propuštěni další pracovníci úřadu a výbor vyzval stranu lidovou a národní stranu socialistickou k „očištění svých řad od zpátečníků a rozbíječů národní fronty“.²⁰³

3.3.2 Únor 1948 a jeho vliv na strukturu periodického tisku na Kolínsku

Změna politické situace ovlivnila také nutně i mediální scénu a strukturu periodického tisku v celé republice. Novým úkolem médií se staly propagace a prosazování politiky KSČ. Ministr Václav Kopecký byl 12. března 1948 pověřen zrevidovat povolení dosud vycházejících periodik. Od března do prosince roku 1948 bylo zastaveno přibližně 570 titulů celonárodních i regionálních titulů. V důsledku nuceného sloučení KSČ a Československé strany sociálně demokratické zaniká jeden z nejstarších českých politických deníků *Právo lidu* (poslední číslo vyšlo 30. června 1948).²⁰⁴ Podobný osud potkal na Kolínsku *Středočeské hlasy*, které byly koncem června sloučeny s komunistickým týdeníkem *Úder*. Oba tituly spolu i *Novým Havlíčkovým krajem* nahradil *Budovatel Vysočiny a Polabí*, jehož první číslo vyšlo 1. července 1948. V roce 1949 pak zanikl stávající systém okresů a nově vzniklo 19 krajů. Tím došlo k další restrukturalizaci regionálních periodik.

²⁰² Srov. KAŠPAR, Oldřich. *Stručný přehled dějin a kultury českých zemí a Slovenska*. Pardubice: KORA, 1997, s. 172 – 174. ISBN 80-85644-17-7. a BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 220; 247. ISBN 978-80-247-3028-8.

²⁰³ Rok 1948: Rok smrti prezidenta Dr. Edvarda Beneše, druhý rok dvouletky. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011 s. 58 – 61. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1948/>

²⁰⁴ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 254 - 256. ISBN 978-80-247-3028-8.

Koncem prosince 1948 zaniká *Budovatel Vysočiny a Polabí* a od nového roku Kolínsko, které spadala pod pražský kraj, pobírala *Rudé právo*.

3.3.2.1 Znárodnění polygrafického průmyslu a kolínských tiskáren

Dalším důležitým krokem k ovládnutí mediální scény bylo znárodnění polygrafického průmyslu v dubnu 1948. Zákonem č. 123/1948 si tak KSČ zajistila legislativní rámec pro kontrolu nad tiskárnami.²⁰⁵ Pro Kolínsko to znamenalo počátek příprav na založení nového národního podniku Obchodní tiskárny. Jádrem nově vznikajících tiskáren se stala kolínská „Bayerka“, na kterou byla uvalena národní správa již 26. června 1945 a to na základě výměru zemského národního výboru č. j. 997-PS-1945 ze dne 25. 6. 1945. Národními správci se stali bývalý vrchní ředitel tiskáren František Hampl a prokurista firmy Antonín Zvolánek. Jmenovaní spravovali podnik i poté, co na základě výměru č. j. VIII /2 – 916/7 – 1948 ze dne 3. 3. 1948 byla národní správa nad firmou svěřena Severočeským papírnám, národnímu podniku v České Kamenici. Tento podnik však fakticky správu nad podnikem nepřevzal, a tak 10. května 1948 byla na základě vyhlášek ministerstva informací z 12. dubna 1948 a ze 4. května 1948 nad tiskárnou L. J. Bayer Kolín zřízena kumulativní národní správa. Zmocněnci tiskárny se opět stali František Hampl a Antonín Zvolánek. Podobný osud potkal také Středočeskou lidovou tiskárnu. Na tu byla uvalena kumulativní národní správa až 14. března 1949. Tím byly vytvořeny základní podmínky pro vznik Obchodních tiskáren. Obchodní tiskárny, byly vytvořeny již v polovině roku 1949. Formálně byl však podnik ustaven až 8. března 1950 vyhláškou ministerstva informací a osvěty č. 1090. Základním podnikem byla tedy tiskárna J. L. Bayer a dále byly do Obchodních tiskáren začleněny majetkové podstaty znárodněných a konfiskovaných podniků z celé republiky (mimo jiné i Středočeská lidová tiskárna).²⁰⁶ Další menší kolínské tiskárny²⁰⁷, které až do padesátých let

²⁰⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 255. ISBN 978-80-247-3028-8.

²⁰⁶ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, bez. inv. č. – Národní správy Srov. *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně*. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s. 37 - 47.
Srov. Příloha č. 3: Přepis vyhlášky ministerstva informací a osvěty ze dne 8. března 1950, kterou se zřizují OBCHODNÍ TISKÁRNY, národní podnik.

²⁰⁷ Jan Sixta podal 16. dubna 1951 oznámení, že se vzdává se knihařské živnosti. Tiskařské stroje byly odvezeny do sběrných surovin, zaměstnanci i majitel byli včleněni do Obchodních tiskáren v Kolíně. (Dle publikace *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně* však byla firma včleněna do Středočeských tiskáren, národního podniku již v roce 1950 a o rok později byla dle stejné publikace do Středočeských tiskáren včleněna i tiskárna bratří Roušavých, o těchto skutečnostech však nebyly objeveny archivní záznamy). V roce 1950 byla do obchodních

zůstaly v rukou soukromých vlastníků, zanikly, nebo byly začleněny do národních tiskáren na počátku padesátých let. „*Toto začlenění se provádělo formou písemné dohody s majiteli soukromých živností s tím, že k stanovenému datu zastaví výrobu, zruší živnostenské oprávnění a k témuž datu zahájí v převzaté provozovně provoz národní podnik.*“²⁰⁸ To, že začleňování nebylo vždy úplně dobrovolné, dokládá příklad tiskárny František Roušavý vdova, Kolín. Tiskárnu vedla vdovským právem Josefa Roušavá se svými dvěma syny. 20. dubna 1950 požádala o schválení změny náměstka ze syna Karla na druhého syna Bohumila. Žádost však byla zamítnuta Československými závody polygrafickými s tím, že firma je podle plánu stejně určena k likvidaci a pro změnu náměstka nejsou předloženy dostačující důvody. 19. a 21. června 1951 pak na firmu přišla kontrola a při revizi zjistila přestupky²⁰⁹, pro které bylo na Josefu Roušavou podáno trestní oznámení. Během revize byli také rovnou přítomni zástupci národního podniku Polygrafického průmyslu, „*kteří prováděli soupis veškerého výrobního inventáře. Dělo se tak za dobrovolné dohody mezi majitelkou a národním podnikem. Stroje, jak sdělil zástupce národního podniku soudruh Drahovzal, budou zaplombovány dnem 22. 6. 1951.*“ 9. července oznámila Josefa Roušavá, že se k 1. červenci 1951 vzdává z důvodu likvidace podniku své živnosti.²¹⁰

3.3.2.2 Okresní vesnické noviny a závodní časopisy

Další významnou změnu mediální scény přinesla vládní podpora vzniku závodních časopisů a okresních vesnických novin po sovětském vzoru. Jestliže závodní periodika u nás již měla svou tradici (např. v kolínské „Bayerce“ vycházel od roku 1947 *Náš list*), vesnické noviny byly něčím zcela novým. Největší nárůst počtu závodních periodik nastal mezi léty 1949 a 1951, kdy se celkový počet těchto časopisů v republice zvýšil ze 103 na 841. Nárůst

tiskáren začleněna tiskárna Alois Hanuš. Kolínská továrna na kávové náhražky (zde byly vyráběny kalendáře, pohlednice a obaly zejména na vlastní výrobky) zanikla v roce 1950.

Srov. *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně*. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s 9; 46.

a Státní okresní archiv Kolín, archivní fond ONV Kolín, bez inv. č., Časová manipulace 1951 – 1954, zn. 512.27

²⁰⁸ *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně*. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s 46

²⁰⁹ Neoprávněná 10% přírůžka za spěšné vyhotovení, které se však nedalo doložit; dokupování papíru v maloobchodech a jeho prodej s 25% přírůžkou (přestupek vyhl. č. 455 MVO aMP ze dne 25. 3. 1949 o úpravě dodávek a odběru papírenského a kancelářského zboží).

²¹⁰ Státní okresní archiv Kolín, archivní fond ONV Kolín, bez inv. č., Časová manipulace 1951 – 1954, zn. 512.27 Srov. *100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně*. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s 37 - 47.

počtu časopisů kulminoval v roce 1954, kdy jich vycházelo dokonce 1 182. V roce 1955 pak ale KSČ přistoupila k reorganizaci závodních časopisů, jelikož se ukázalo, že zejména menší závody mají problémy s jejich vydáváním. Dělníci a pracovníci závodů neměli zájem do časopisů přispívat. Kvůli nedostatku materiálu se vydávání listů zpožďovalo a zprávy tak ztrácely na aktuálnosti.²¹¹ Na Kolínsku, jehož centrem byl průmyslový Kolín s mnoha továrnami, vznikly v roce 1949 tři nové závodní časopisy.

První závodní časopis po událostech z února 1948 vyšel v Kolíně v závodě Tatra²¹² 4. dubna 1949. Časopis *Tatra – Závod Kolín* vycházel s nepravidelnou periodicitou²¹³ až do roku 1957, kdy na něj navázal *Kolínský Tatrovák*. Časopis vydávala do roku 1953 závodní skupina ROH za spolupráce závodní rady a správy závody, od roku 1953, kdy vyšlo prvních 14 čísel cyklostylem, ZO KCŠ, ZS ROH, ZS ČSM a vedení závodu a na postu odpovědného redaktora se vystříдалo několik osob (Josef Hladík, Václav Křeček, Hana Brzáková, Vl. Beneš, Z. Zmátlo). Tisk prováděly tiskárny J. L. Bayer, které se v roce 1950 staly součástí Obchodních tiskáren.

15. dubna 1949 začal vycházet časopis *Náš hlas – Budovatelský list zaměstnanců nár. podniku TESLA*²¹⁴. Jeho vydavatelem byl ZOS Tesla Kolín a odpovědným redaktorem se zpočátku stal Vlastislav Vundrlich²¹⁵. Periodikum, které vycházelo měsíčně do 15. června 1953, bylo tištěno nejprve tiskárnou Aloise Hanuše v Kolíně, poté tiskárnou J. L. Bayer Kolín

²¹¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*. Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 267 - 268. ISBN 978-80-247-3028-8.

²¹² Základy podniku Tatra byly položeny v roce 1900, kdy architekt Čeněk Kříčka z Kolína s okruhem svých přátel založil firmu „Továrna na vozy akciové společnosti v Kolíně“. Továrna vyráběla hospodářské a průmyslové vozy, později také cisterny a železniční vagóny (osobní i nákladní). Během náletů na Kolín za druhé světové války byla továrna těžce poničena. Těsně po válce byl podnik znárodněn a bylo třeba jej rychle obnovit. První vůz vyjel z kolínské vagonky již v listopadu 1945. Viz ŠTULCOVÁ, D. Vyrábíme denně 6 vozů republiky. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 68 - 69.

²¹³ Do roku 1953 vychází jako měsíčník. Od roku 1953 jako týdeník, či čtrnáctideník.

²¹⁴ Národní podnik TESLA, výrobce slaboproudé a radiové techniky, vznikl po druhé světové válce znárodněním a sloučením následujících podniků: Always, Elektrotechna, Lorenz, Siemens-Halske, Philips, Elektra, Prchal - Ericson, Mikrofona, Telegrafia, Tangsram, Telefunken a Radiotechna. Kolínská pobočka vznikla z podniku Prchal - Ericson, který byl založen roku 1919. Viz Závody národního podniku TESLA se vám představují. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 74 - 75. a JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 225. ISBN 80-7057-025-3.

²¹⁵ Během vydávání časopisu se na postu vystřídali další dva redaktori a to V. Zelman a Alios Mikšovský.

a nakonec po roce 1950 Obchodními tiskárnami.²¹⁶ Ve svém prvním čísle hlásí návaznost na bývalý podnikový časopis *Na vlnách TESLA*, který byl vydáván v Praze od roku 1946 do roku 1949²¹⁷, a dále předkládá účel vydávání časopisu a vysvětluje problémy s nedostatkem obsahu. Tento problém byl pro většinu závodních časopisů typický, neboť pracovníci podniků často neměli zájem do časopisu přispívat. „Dnes Vám, milé soudružky a soudruzi, předkládáme prvé číslo nového závodního časopisu, který nám má nahradit bývalý podnikový časopis „Na vlnách TESLA“. Nepřekládáme Vám jej však s tváří pýchou a uspokojením zářící, naopak rozpačiti a s tváří zachmuřenou, neboť jsme si polně vědomi, že toto číslo není ještě takové, jak má závodní časopis vypadat, a že nám dalo hodně starostí, jak vůbec časopis vyplnit, což je základem neúspěchu. Závodní časopis musí být zrcadlem, v němž by se odrážel veškerý život a práce našeho závodu, musí být spojovacím článkem mezi odděleními, ostře kritizujícím nešvary naší práce, našich zaměstnanců, dělníků i vedoucích našeho pracovního prostředí, a musí také ocenit všechny klady, všechno tvůrčí úsilí, musí vychovávat, radit a povzbuzovat.“²¹⁸

V říjnu 1949 začal ve Velimi vycházet závodní časopis velimské čokoládovny²¹⁹ *Velimské rudé srdce*. List vydával kolektiv závodní organizace ROH, odpovědným redaktorem se stal Jaroslav Dlouhý a tištěn byl grafickými závody V. & A. Janata v Novém Bydžově. Periodikum vycházelo měsíčně do března 1950. Také úvodník tohoto časopisu popisuje problémy, se kterými se závodní časopisy potýkaly: „Závodní časopis „Velimské rudé srdce“ jest Váš, všech bez rozdílu, jak to ostatně říká podtitul, i když jeho zrození bylo provázáno určitými potížemi, které však vždy se vyskytují u všeho, co přichází na svět nového. Proto toto prvé číslo není ještě tím, čím Vám musí býti další čísla. U jeho zrodu nebyli jste

²¹⁶ Srov. *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 48.

²¹⁷ KAŇKA, Vladimír, ed. *Bibliografie periodik v českých krajích 1945-1963: periodika, vycházející v Praze*. Praha: St. knihovna ČSSR-Národní knihovna, 1963, s. 146.

²¹⁸ VUNDRLICH, V. Úvodem. *Náš hlas: Budovatelský list zaměstnanců nár. podniku TESLA, závod Kolín*. 15. dubna 1949, roč. 1, č. 1, s. 1.

²¹⁹ Velimská továrna na čokoládu, cukrovinky a kávoviny, národní podnik Velim u Kolína vznikla v šedesátých letech devatenáctého století. Ve svém logu nesla firma červené srdéčko, od něhož je také odvozen název jejího závodního časopisu. Viz Velim, oblíbená a do celého světa dnes již uvedená značka, záruka jakostních výrobků. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 74 - 75.

všichni, nepomáhali jste mu, a proto neváháme doznati, že u jeho kolébky bylo málo účastníků.“²²⁰

Kolínská rafinerie minerálních olejů (KORAMO)²²¹ učinila snahu vydávat svůj závodní časopis *Naše práce* v říjnu 1949²²². Časopisu však nakonec vyšlo jediné číslo a KORAMO si na vlastní časopis muselo počkat až do dubna 1950. Časopis *START* vycházel nepravidelně a do roku 1954 si jej závod tiskl sám v cyklostylové podobě. Od roku 1954 již tisknou Obchodní tiskárny v Kolíně. Vydavatelem byl ZO KSČ, ZS ROH, ČSM a vedení závodu a na postu zodpovědného redaktora se vystřídali Václav Zenker, J. Zmátlo, Dibelka a K. Bezdiček. *START* zanikl až po Vánocích v roce 1959 a od února do května 1957 vycházel s přílohou *Sendražické novinky*.²²³

Také kolínská Draslovka²²⁴ začala červnu 1950 vydávat svůj vlastní časopis. *Hlas zaměstnanců Draslovky* vycházel měsíčně cyklostylem od 22. dubna 1950 do prosince

²²⁰ REDAKCE. Soudružky a soudruzi!. *Velimské rudé srdce: Závodní časopis pracujících závodu Velim – národní podnik - Standard*. Říjen 1949, roč. 1, č. 1, s. 1.

²²¹ Základy kolínské rafinerky byly položeny roku 1901, kdy vznikla Česká akciová společnost pro rafinování petroleje. Byla postavena v Sendražicích nedaleko Kolína. V roce 1929 byla odkoupena společností Vacuum Oil Company. Během druhé světové války byl závod cílem spojeneckých náletů. Poslední nálet zasáhl továrnu nejvíce a poničil, co ještě zůstalo v provozu. Do konce války se pak v závodě vyráběly pouze tuky a to ve velmi omezeném měřítku. Od 1. ledna 1946 se z Vacuum Oil Company spolu se závody Fanto v Pardubicích, Přívozskými závody minerálních olejů v Ostravě – Přívoze a distribuční organizace společnosti Naftapol a Apollo – Nafta stal jeden velký národní podnik. Viz Rafinerie minerálních olejů, národní podnik, závod v Kolíně. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 70 - 71.

²²² Časopis vydávala závodní odborová skupina ROH, vytiskly grafické závody J. L. Bayer a odpovědným redaktorem byl J Falta, vedoucím redaktorem Václav Štěpina.

²²³ Srov. *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 49.

²²⁴ Již v roce 1856 byla v Havlíčkově ulici u pozdějšího železničního přejezdu založena továrna na výrobu lihu a drasla. V roce 1906 pak byla z podnětu frankfurtské „Deustche Gold und Silberscheidenenstalt“ založena společnost pod obchodním jménem „Akciová společnost pro zpracování draselných louhů v Kolíně“. Po válce byl podnik, jehož majitelé byli Němci, zkonfiskován a posléze začleněn do národního podniku Synthesia, chemické závody. Viz JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 190. ISBN 80-7057-025-3. a O společnosti. *Draslovka.cz* [online]. 1999 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.draslovka.cz/CMSPage.jsp?id=cf216e8a-db71-404d-bc9c-e5ae17e96442&context=79844cbe-01d9-49fd-9bb4-dc5ea0aa6453.9f97207a-ad8e-4c8e-b530-d9d775db2c2f.0925e7ad-2a6d-4ac9-97b5-bef6678b0d7b.cf216e8a-db71-404d-bc9c-e5ae17e96442> a Nová výstavba továrních objektů Draslovky v Kolíně. In: MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 123.

1959²²⁵. Časopis vydával ZS ROH Draslovka n. p. a odpovědnými redaktory byli Josef Štulc a po něm Miloš Jandák. I tento časopis řešil problém s nedostatkem příspěvků a v úvodním čísle Josef Štulc vyzývá zaměstnance: „*Nejdůležitějším problémem však je, aby závodní časopis získal co největší množství dopisovatelů z výrobních směn, dílen a ze všech oborů prací na závodě. A proto, soudruzi a soudružky, každý z Vás může být dopisovatelem závodního časopisu.*“²²⁶

V roce 1950 začal vycházet časopis *Statek Ratboř*, vydávala ho Závodní rada ČSSS Ratboř a odpovědným redaktorem se stal Antonín Labounek. Vycházel cyklostylem nepravidelně jediný rok.²²⁷

Vesnické noviny Kolínska poprvé vyšly 13. října 1950. Za list odpovídal Oldřich Růžička, majitelem a vydavatelem byl první rok ONV Kolín a od roku 1951 JSČZ Kolín a tiskly jej Obchodní tiskárny. Pod tímto názvem vycházely noviny jednou týdně do 29. listopadu 1951, poté změnilý název na *Za mír – za socialistickou vesnici*. Se změnou názvu přišla také změna odpovědného redaktora, kterým se stal Miroslav Moulík. Takto časopis vycházel do 7. prosince 1957.²²⁸

I v dalších letech vznikaly na Kolínsku nové závodní časopisy. V roce 1951 to byly *Kožešník, či Naše Hlasy*, o rok poději ještě *Jaselské hlasy*. Počet závodních časopisů na Kolínsku kulminoval v roce 1952. Za tento rok jich v regionu vyšlo 9. Většina závodních časopisů přestala na Kolínsku vycházet do roku 1959.²²⁹

²²⁵ Podnik Draslovka n. p. Kolín učinil oznámení o vydávání periodického listu na Okresní národní výbor v Kolíně již 21. března 1950, tam mu bylo oznámeno, že proti vydávání časopisu není námitek v případě, že dostane povolení od ministerstva informací a osvěty (tam podal závod žádost již v únoru). Na povolení od ministerstva však podnik čekal až do června 1950. V tomto meziobdobí vyšlo pouze zahajovací číslo časopisu, které se však nedochovalo. (Oznámení nalezen jako příloha v časopisu *Hlas zaměstnanců Draslovky* v knihovně Státního okresního archivu Kolín, čís. 12187, karton 3, sign. AE 266)

²²⁶ ŠTULC, Josef. Závodní časopis a odborová skupina. *Hlas zaměstnanců Draslovky*. 22. června 1950, roč. 1, č. 1, s. 1.

²²⁷ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 50.

²²⁸ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 50.

²²⁹ *Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983*. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984 s. 50 – 55.

Závěr

Bohatou strukturu periodického tisku lze na Kolínsku sledovat již od druhé poloviny 19. století. Po první světové válce zaujímají významnou pozici v regionálním tisku zejména periodika politických stran, která informují své čtenáře o dění v regionu i v republice. Důležitou složkou meziválečného regionálního tisku na Kolínsku tvořila také periodika kulturních spolků a tělovýchovných organizací, která primárně sloužila ke komunikaci spolku se svými členy a přinášela novinky a zpravodajství z aktuálního dění spolků. Patřila mezi ně například periodika Sokola Kolín, dobrovolných hasičů, či svazu českých ženských průmyslových škol odborných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Velmi důležitým listem pro kulturní rozvoj regionu byl *Věstník Klubu č.sl. turistů – Kolín*, který zveřejňoval práce nejvýraznější tvůrců kolínské literární a kulturní scény.

Atmosféra druhé republiky s sebou již přinesla předzvěst následujícího nešťastného období. Okupace českých zemí nacistickými vojsky a druhá světová válka pak znamenala pro regionální tisk skutečnou pohromu. Z důvodu politického útlaku dochází k centralizaci politických stran a tím také k masivnímu zanikání periodik. V průběhu druhé světové války se v důsledku tlumení veškeré veřejné činnosti rozpadají i spolky a organizace a s tím zaniká i jejich tisk. Do roku 1942 zaniká na Kolínsku veškerý regionální periodický tisk.

Po prožitých hrůzách války se vedení všech států snažilo, aby se něco takového nemohlo již nikdy opakovat. V českých zemích to znamenalo citelný příklon národního citění směrem doleva a stále sílící vazbu na Sovětský svaz. Po válce byly zakázány pravicové strany a s tím i jejich tisk. Celkově docházelo k distancování se od tisku, který by se dal jakkoli spojit s tiskem, který vycházel během války legálně. Vznikala zcela nová periodika, docházelo k obnově listů, které vycházely za války ilegálně nebo byly před válkou zastaveny. Po skončení druhé světové války byla struktura periodického regionálního tisku na Kolínsku naprosto zničená. Při její obnově se postupovalo v souladu s celostátním trendem. Nově začal vycházet úřední list *Věstník ONV v Kolíně*, komunistická strana začala legálně vydávat *Úder*, který během války vycházel ilegálně, a došlo k obnově *Středočeských hlasů* vydávaných sociální demokracií, které byly zastaveny již před válkou. Na Kolínsku před druhou světovou válkou nežíla výrazná německá menšina a německý tisk neměl v regionu svou tradici, proto se poválečný odsun německého obyvatelstva z našeho území do změn struktury tisku nepromítl. Naopak Kolínsko silně zasáhl nedostatek papíru a úsporná opatření, která nedovolila obnovit bohatou předválečnou strukturu tisku zájmových spolků a tělovýchovných organizací. Na krátký čas dochází pouze k obnově sokolského *Věstníku*,

toho však vyšlo pouze několik čísel v roce 1948. V roce 1947 předznamenává následný vývoj mediální scény vznik závodního časopisu firmy Bayer *Náš list*.

Převrat v únoru 1948 a nástup komunistické strany k moci znamenal další výrazný zásah do struktury regionálních periodik. V důsledku včlenění sociální demokracie po stranu komunistickou dochází také k centralizaci vydávaných periodik. Na Kolínsku nejprve v červnu 1948 zanikají *Středočeské hlasy* a spolu s *Úderem* jsou včleněny pod nově vzniklý list *Budovatel Vysočiny a Polabí*. Koncem roku 1948 zaniká kvůli změně systému státní správy i *Budovatel* a nově vzniklému pražskému kraji, pod který Kolínsko spadalo, bylo přiřčeno jako tisk *Rudé právo*, které se tak stalo jediným periodikem, které v regionu vycházelo. V důsledku státní podpory závodních časopisů a okresních vesnických novin se však počet periodik, vycházejících na Kolínsku po roce 1949, podstatně zvyšuje. Svě listy začínají vydávat kolínské závody Tatra, KORAMO, Tesla, či Draslovka. Tyto listy často řeší problém nezájmu zaměstnanců o podílení se na tvorbě obsahu. Přesto většina z nich existuje minimálně do roku 1953. V roce 1950 pak začínají vycházet *Vesnické noviny Kolínska*.

Závěrem můžeme říci, že struktura regionálních periodik na Kolínsku v období 1945 – 1948 v porovnání s dobou první a druhé republiky výrazně zchudla. Nedošlo k obnově listů vydávaných spolky, ani školskými institucemi, v důsledku centralizace politických stran se také opět nerozvinula bohatá struktura tisku politického. Jako důvody můžeme identifikovat hospodárné zacházení s papírem, které bylo výsledkem neutěšených hospodářských poměrů po druhé světové válce, a nový přístup k médiím, která měla sloužit lidu a ne jako nástroj k získání finančních. Přestože cenzura byla po druhé světové válce zrušena, její roli v kontrole periodického tisku převzalo ministerstvo informací, zda periodika plní svůj účel, a vydávalo povolení k jejich vydávání. Strukturu periodického tisku na Kolínsku pak výrazně ovlivnil převrat v roce 1948, po němž vláda po Sovětském vzoru podporuje vznik závodních časopisů a vesnických novin.

Summary

Periodical press in the Kolín region was rich in structure even before the beginning of the twentieth century. This trend also continued after the end of the First World War. The most important part of the structure of periodicals in the Kolín region after the Second World War was the political press that informed its reader about the events in the region and the republic. Another important role was fulfilled by the press of non-political organizations such as Sokol or tourist club.

The atmosphere of the Second Republic brought the beginning of unlucky following days. The Second World War meant a real catastrophe for the periodical press. Due to the repressions, most of the political parties and other organizations were abolished and so was their press. After 1942, there was no regional periodical press in Kolín.

After the Second World War leaders of all countries tried to impose such measures so that the terror could never repeat. In the Czech Republic, the left-wing parties played the most important role in forming the post war society. The right-wing parties were banned and so were their periodicals. There was an overall tendency to distance themselves from anything connected to the Nazis. The periodicals that were legal during the Second World War were abolished, the periodicals banned during the occupation were renewed and completely new periodicals were created. The structure of periodical press in the Kolín region was completely destroyed. Its restoration was subject to the national trend. The new official gazette “Věstník ONV v Kolíně” was created, the Communist party began to issue a weekly magazine “Úder” that was issued illegally during the war and the press of social democracy “Středočeské hlasy” was renewed. In the Kolín region before the Second World War, there was not a significant German minority, therefore the German press did not have a tradition in that region. This meant that the changes connected with the post war expulsion of German population did not influence the changes in the press structure. On the other hand the lack of paper and austerity measures prevented the periodicals of non-political organizations to be restored. The only bulletin of Sokol Kolín was shortly issued again in 1948. In 1947, the magazine “Náš List” issued by the printing company Bayer foreshadowed the subsequent events.

In February 1948, the Communist coup changed the structure of periodical press again. The press of social democracy “Středočeské hlasy” was abolished in June 1948 and together with “Úder” they were incorporated under the newly formed magazine “Budovatel Vysočiny a Polabí”. At the end of 1948, “Budovatel Vysočiny a Polabí” was also abolished and readers in the Kolín region (from 1949 part of Prague county) had only national

newspaper “Rudé právo”. As a result of state support many periodicals were issued by factories and and the Soviet Model was followed by creating village newspapers.

Použité zdroje

Archivní materiál:

Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní národní výbor, bez inv. č. – Zápisy ze schůzí ONV 1945

Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, bez. inv. č. – Národní správy

Státní okresní archiv Kolín, archivní fond Okresní úřad Kolín, inv. č. 1012 – Tisková policie, spisy sign. 3/18/2 - 257

Státní okresní archiv Kolín, archivní fond ONV Kolín, bez inv. č., Časová manipulace 1951 – 1954, zn. 512.27

Státní okresní archiv Kolín, Svaz českých bojovníků za svobodu – Okresní výbor Kolín, bez inv. č., kartotéka repatriantů 1945

Literatura:

100 let dobrovolné požární ochrany v Kolíně. Kolín: MJ ČSPO, 1967, sv. 1. ISBN neuvedeno.

100 let speciální polygrafické výroby v Kolíně. Kolín: Redakční kolektiv ve spolupráci s Regionálním muzeem a Okresním archívem v Kolíně, 1979, s. 95. ISBN neuvedeno.

70 let trvání AFK Kolín lokomotiva: 1900 - 1970. Kolín: Komise pro jubilejní oslavy při AFK lokomotiva Kolín, 1970, s. 23. ISBN neuvedeno.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti.* Praha: Grada publishing, a. s., 2011, s. 439. ISBN 978-80-247-3028-8.

Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSČ v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 71. ISBN neuvedeno.

FUCHS, Fr. Adresář města Kolína. Kolín: nákladem vlastním, 1937, s. 291. ISBN neuvedeno.

JELÍNEK, Zdeněk a Zdeněk HELFERT. Kolínsko. 1. vyd. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990, s. 328. ISBN 80-7057-025-3.

JELÍNEK, Zdeněk. *Vzpomínky na okupaci I. díl*. Kolín: okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků, 1986. s. 317. Vydáno jako studijní materiál pro vnitřní potřebu Českého svazu protifašistických bojovníků. ISBN neuvedeno.

JOUZA, Ladislav a Jaroslav PEJŠA. *Židé v Kolíně a okolí*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně, 2005, s. 227. ISBN 80-86403-07-6 ISSN 1210-6941.

KAŇKA, Vladimír, ed. *Bibliografie periodik v českých krajích 1945-1963: periodika, vycházející v Praze*. Praha: St. knihovna ČSSR-Národní knihovna, 1963, s. 186. ISBN neuvedeno

KAŇKA, Vladimír. *Bibliografie periodik v českých krajích 1945-1963: Středočeský kraj*. Praha: St. knihovna ČSSR-Národní knihovna, 1963. 42 s. ISBN neuvedeno

KAPLAN, Karel. *Československo v poválečné Evropě*. Praha: Karolinum, 2004. s. 407. ISBN 80-246-0655-0.

KAŠPAR, Oldřich. *Stručný přehled dějin a kultury českých zemí a Slovenska*. Pardubice: KORA, 1997, s. 236. ISBN 80-85644-17-7.

KEZLOVSKÝ, Josef. *Sokolská župa Tyršova: Památník vydáný ke 120. výročí založení*. Kolín: Sokolská župa Tyršova, 2004, s. 103. ISBN neuvedeno.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 344. ISBN 978-80-7367-698-8.

KONYVKA, Josef. *Místopis politického okresu kolínského 1941*. Poděbrady: Miloš Nohavec, 1941, sv. 1. ISBN neuvedeno.

KOUDELKA, Jan. *Naše hospodářské dílo: Vydáno u příležitosti jubilea 25letého trvání Družstva pro postavení dělnického domu v Kolíně*. Kolín: Družstvo pro postavení dělnického domu v Kolíně, 1934, s. 26. ISBN neuvedeno

KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 2, Časopisy. Díl 2, Časopisy České republiky 1919-1945 (CERBI C2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2006-2007. 4 sv. ISBN 80-86249-26-3.

KUBÍČEK, Jaromír, ed. a kol. *Česká retrospektivní bibliografie. Řada 1, Noviny. Díl 2, Noviny České republiky 1919-1945 (CERBI N2)*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2004. 2 sv. (446, 276 s.). ISBN 80-86249-27-1.

MAREK, Karel a Josef MACHÁČEK. *Almanach dobrovolného hasičstva sdruženého v České zemské hasičské jednotě*. Praha: Nákladem propagačního družstva hasičského při České zemské hasičské jednotě, 1931, s. 169. ISBN nevedeno.

MAREK, Robert, Květoslava ČEJDOVÁ-MATHONOVÁ a Čeněk PODLIPSKÝ. *Kolín: Město dobré obchodní a průmyslové tradice*. Praha: Hospodářská propagace Československa, 1947, s. 127. ISBN nevedeno

MAREK, Robert. *Město Kolín: Jeho vývoj dějinný, kulturní, obchodní a průmyslový*. Kolín: Odbor Klubu čs. turistů v Kolíně, 1927, s. 56. ISBN nevedeno.

MIKŠOVSKÁ, Zuzana. Pozůstalost profesora Jaroslava Schneidera v okresním archivu v Kolíně. In: *Práce muzea v Kolíně – svazek 4*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně ve spolupráci s Okresním archivem v Kolíně, 1987, s. 333 - 337. ISBN nevedeno.

PEJŠA, Jaroslav, Ladislav JOUZA a Miroslava JOUZOVÁ. *Moje město Kolín: Židé v Kolíně*. Kolín: Regionální muzeum v Kolíně, 2010, s. 96. ISBN 978-80-86403-21-2.

PROCHÁZKA, Jiří. *100 let kolínského gymnasia: Sborník ke 100. výročí založení střední školy v Kolíně*. Kolín: Městský národní výbor, 1972, sv. 1. ISBN nevedeno.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970: počet obyvatelů a domů podle obcí a částí obcí podle správního členění k 1. lednu 1972 a abecední přehled obcí a částí obcí v letech 1850-1970. Praha: SEVT, 1978. 4 sv. ISBN nevedeno

ŠTOLBA, Josef. *Kolín, město a okres*. Praha: Národohospodářská propagace Československa, 1934, sv. 1. ISBN nevedeno.

ŠTROBL, Karel. Politický tisk Kolínska a Českobrodsko v období mezi světovými válkami. Archivní prameny Kolínska - 2002. Kolín: Státní okresní archiv, 2003, s. 61 – 94. ISBN neuvedeno.

TYČ, Miroslav. *Literáti Kolínska*. Kolín: Regionální muzeum Kolín - řada společensko-vědní VIII, 2004, s. 149. ISBN 80-86403-04-1.

ZUBÍKOVÁ, Klára. *Židovská obec v Kolíně 1848 - 1953*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s. r. o., 2008, s. 75. ISBN 978-80-86879-19-2.

Periodika:

Budovatel Vysočiny a Polabí. Kolín: Krajský výbor KSČ v Havlíčkově Brodě, 1948. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

SALAGUARD, Oldřich. Budovatel se loučí se čtenáři. *Budovatel Vysočiny a Polabí: Krajský orgán KSČ*. 23. prosince 1948, roč. 1, č. 26 – 27, s. 1.

Hlas zaměstnanců Draslovky. Kolín: Závodní odborová skupina, 1950 - 1959. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

ŠTULC, Josef. Závodní časopis a odborová skupina. *Hlas zaměstnanců Draslovky*. 22. června 1950, roč. 1, č. 1, s. 1.

Náš hlas: Budovatelský list zaměstnanců nár. podniku TESLA, závod Kolín. Kolín: ZOS TESLA Kolín, 1949 - 1953. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

VUNDRLICH, V. Úvodem. *Náš hlas: Budovatelský list zaměstnanců nár. podniku TESLA, závod Kolín*. 15. dubna 1949, roč. 1, č. 1, s. 1.

Náš list: závodní časopis zaměstnanců fy J. L. Bayer, akciová společnost pro průmysl tiskařský a papírenský, národní správa v Kolíně. Kolín: Závodní skupina ROH za spolupráce závodní rady a správy závodu, 1947. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

REDAKCE. *Náš list. Náš list: závodní časopis zaměstnanců fy J. L. Bayer, akciová společnost pro průmysl tiskařský a papírnický, národní správa v Kolíně*. Leden 1947, roč. 1, č. 1, s. 1.

Naše práce: Závodní časopis zaměstnanců Kolínské rafinerie minerálních olejů. Kolín: závodní odborová skupina ROH, 1949. ISSN nevedeno.

Polabský sportovní zpravodaj: Sportovní nezávislý týdeník. Kolín: Robert Nepraš, 1928 - 1936. ISSN nevedeno.

Seznam citovaných článků:

REDAKCE. Naší sportovní veřejnosti. *Polabský sportovní zpravodaj: Sportovní nezávislý týdeník.* 30. března 1928, roč. 1, č. 1, s. 1.

REDAKCE A ADMINISTRACE P. S. Z. Naším příznivcům!. *Polabský sportovní zpravodaj: Sportovní nezávislý týdeník.* 27. října 1936, roč. 9, č. 35, s. 1.

Sexta (J. P. P.): Svobodný čtrnáctideník VI. A (septimánů) čsl. real. gymnasia v Kolíně. Kolín: Sexta (Septima), 1938 - 1939. ISSN nevedeno.

Seznam citovaných článků:

(AUTOR NEUVEDEN). (Úvodní text). *J. P. P. Kolín: Septima státního č. real. gymnasia v Kolíně,* 1939, roč. 2, č. 1, s. 1.

Snahy. Kolín: Šimon Skriečka, 1931 - 1932. ISSN nevedeno.

Seznam citovaných článků:

REDAKCE. Redakční zprávy. *Snahy.* 1931, roč. 4, č. 1, s. 12.

START - KORAMO: Časopis zaměstnanců rafinerie minerálních olejů. Kolín: ZO KSČ, ZS ROH, ČSM a vedení závodu, 1950 - 1954. ISSN nevedeno.

Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie. Kolín: Krajský výkonný výbor čs. soc. demokracie, 1946 - 1948. ISSN nevedeno.

Seznam citovaných článků:

NEPRAŠ, Robert. Úvodem... *Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie.* 1. května 1946, roč. 1 (25), č. 1, s. 1.

REDAKCE A ADMINISTRACE. Středočeské hlasy se loučí... *Středočeské hlasy: List XI. kraje Československé sociální demokracie.* 25. června 1948, roč. 3 (27), č. 25, s. 1.

Tatra - Závod Kolín: Závodní časopis zaměstnanců Tatra Kolín. Kolín: závodní skupina ROH za spolupráce závodní rady a právy závodu, 1949 - 1953. ISSN nevedeno.

Úder. Kolín: Krajský výbor KSČ v Kolíně, 1945 - 1948. ISSN nevedeno.

Seznam citovaných článků:

(AUTOR NEUVEDEN). Na pranýř...: Byrokratismus – pomocník reakce! *Úder: Krajský orgán V. kraje Komunistické strany Československa.* 4. ledna 1946, roč. 2, č. 1, s. 1.

Velimské rudé srdce: Závodní časopis pracujících závodu Velim - národní podnik - Standard.

Kolín: kolektiv závodní organizace ROH, 1949. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

REDAKCE. Soudružky a soudruzi!. *Velimské rudé srdce: Závodní časopis pracujících závodu Velim – národní podnik - Standard.* Říjen 1949, roč. 1, č. 1, s. 1.

Vesnické noviny Kolínska. Kolín: Jednotný svaz českých zemědělců v Kolíně, 1951. ISSN neuvedeno.

Věstník Hasičské župy kolínské: Měsíčník věnovaný zájmům hasičsko - samaritským. Kolín: Hasičská župa kolínská, 1929 - 1933,. ISSN neuvedeno.

Věstník Klubu č.sl. turistů - odbor Kolín. Kolín: R. Hraba, R. Marek, 1924 – 1941 ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

(AUTOR NEUVEDEN). (Úvodní text). *Věstník klubu č.sl. turistů - odbor Kolín.* Kolín: Odbor Klubu čs. turistů v Kolíně, 10. února 1925, roč. 2, č. 3., s. 1.

MAREK, Robert. Nekončíme... *Věstník klubu č. turistů – odbor Kolín: Vlastivědný sborník středního Polabí.* 1939, roč. 16, č. 12, s. 1.

Věstník Okresní hasičské jednoty kolínské čís. 13. Kolín: Okresní hasičská jednotka kolínská čís. 13, 1940 - 1942. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků

H. R. Sesazená královna moří. *Věstník Okresní hasičské jednoty č. 13.* 1. září 1940, XIII, č. 8, s. 2.

V. R. S pochopením vstříc novému řádu!. *Věstník Okresní hasičské jednoty č. 13.* 2. ledna 1941, XIV, č. 1, s. 1.

J. S. Praha: Narozneniny Vůdce a říšského kancléře. *Věstník Okresní hasičské jednoty č. 13.* 1. května 1941, XIV, č. 5, s. 2.

Věstník Okresního národního výboru v Kolíně: Úřední časopis pro politický okres Kolín. Kolín: Okresní národní výbor v Kolíně, 1945. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

JELÍNEK, Miroslav. Všem!. *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně.* 14. července 1945, roč. 1, č. 1, s. 1.

ŠVEHLA, Antonín. Dejme si říci!. *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně.* 8. prosince 1945, roč. 1, č. 20, s. 1.

VYSKOČIL, J. Politický výchova na školách. *Věstník Okresního národního výboru v Kolíně.* 24. listopadu 1945, roč. 1, č. 18, s. 1.

Věstník Sokolské župy Tyršovy. Kolín: Sokolská župa Tyršova v Kolíně, 1936 – 1941, 1948. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

KEBRDLE, Ladislav. 60 let sokolské práce br. starosty A. V. Prágra. *Věstník Sokolské župy Tyršovy*. 7. února 1936, roč. 15, č. 2, s. 24.

TŘ. Do nového roku 1936. *Věstník Sokolské župy Tyršovy*. 7. ledna 1936, roč. 15, č. 1.

K. Poslání tisku. *Věstník sokolské župy Tyršovy*. 12. března 1941, roč. 10, č. 3. -4, s. 1.

KADEČKA, J. Padesátník. *Věstník sokolské župy Tyršovy*. 1940, roč. 19, č. 7, s. 144.

FRANZ, Z. František. V Kolíně v lednu 1948. *Věstník Sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. 28. ledna 1948, roč. 21, č. 1, s. 1.

DOSTÁL, Oldřich. Do práce. *Věstník Sokolské župy Tyršovy na středním Labi*. 28. ledna 1948, roč. 21, č. 1, s. 1.

Věstník Svazu českých ženských průmyslových škol odborných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Kolín: Svaz českých ženských průmyslových škol odborných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 1917, 1919 - 1920. ISSN neuvedeno.

Věstník. Kolín: správní výbor Sebevzdělávacího sdružení studentů státního reálného gymnasia v Kolíně, 1923. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

REDAKCE. Slovo úvodem. *Věstník*. Říjen 1923, roč. 2, č. 1.-2, s. 1.

Věstník: Odborný věstník společenstva hostinských a výčepním pro soudní okres kolínský. Kolín: Karel Štembera, 1936. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

(AUTOR NEUVEDEN). *Věstník: Odborný věstník společenstva hostinských a výčepním pro soudní okres kolínský*. Kolín: Karel Štembera, 17. prosince 1936, roč. 1, č. 1, s. 1.

Zpravodaj Kolínského Tělocvičné jednoty Sokol. Kolín: Kolínská Tělocvičná jednota Sokol, 1931 - 1941. ISSN neuvedeno.

Seznam citovaných článků:

VÝBOR JEDNOTY „SOKOL“ V KOLÍNĚ. Co chceme?. *Zpravodaj kolínského tělocvičné jednoty Sokol*. Kolín, 1. června 1931, roč. 1, č. 1, s. 1.

(AUTOR NEUVEDEN). Bratři a sestry!. *Zpravodaj kolínského tělocv. jednoty*. Kolín: Kolínská tělocvičná jednota "Sokol", 26. září 1940, roč. 10, č. 3., s. 1.

On-line zdroje:

1017/III. Interpelace poslance Jana Koudelky a soudruhů ministrům vnitra a spravedlnosti o konfiskaci časopisu "Středočeské Hlasy" v Kolíně. In: *Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1927. II. volební období. 4. zasedání. 1017. Interpelace: 1927.* [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/tisky/t1017_01.htm

Historie kolínského divadla. *Městské divadlo Kolín* [online]. 2011 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.divadlokolin.cz/cms/divadlo/historie-divadla>

Kronika města 1940 - 1942. In: *Mukolin.cz* [online]. 2011, s. 93. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1940-1942/>

O společnosti. *Draslovka.cz* [online]. 1999 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.draslovka.cz/CMSPage.jsp?id=cf216e8a-db71-404d-bc9c-e5ae17e96442&context=79844cbe-01d9-49fd-9bb4-dc5ea0aa6453.9f97207a-ad8e-4c8e-b530-d9d775db2c2f.0925e7ad-2a6d-4ac9-97b5-bef6678b0d7b.cf216e8a-db71-404d-bc9c-e5ae17e96442>

PROCHÁZKA, Jiří. Kronika 40 let budování města Kolín 1984. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 184. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-40-let-budovani-mesta-kolin-1984/>

Rok 1948: Rok smrti prezidenta Dr. Edvarda Beneše, druhý rok dvouletky. In: *Mukolin.cz* [online]. Kolín, 2011, s. 142. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/kronika-mesta-1948/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam obcí soudního okresu Kolín s počty obyvatel (tabulka)

Příloha č. 2: Hranice soudního okresu Kolín (obrázek)

Příloha č. 3: Přepis vyhlášky ministerstva informací a osvěty ze dne 8. března 1950, kterou se zřizují OBCHODNÍ TISKÁRNY, národní podnik (přepis vyhlášky)

Příloha č. 4: Počet titulů závodních časopisů na Kolínsku (tabulka)

Příloha č. 5: Titulní strany vybraných periodik do roku 1945 (obrázky)

Příloha č. 6: Titulní strany vybraných periodik v období 1945 – 1948 (obrázky)

Příloha č. 7: Titulní strany vybraných periodik po roce 1948 (obrázky)

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam obcí soudního okresu Kolín s počty obyvatel (tabulka)

Obec	Počet obyvatel		
	1921	1930	1950
Bělušice	454	445	381
Bohouňovice I (Bořetice)	648	612	471
Býchory	635	550	519
Dolany (Čertovka, Vysoká)	263	233	177
Tři Dvory	663	769	761
Hradištko I	338	378	383
Kbel	405	390	312
Kojice	581	568	582
Kolín	16 204	18 488	20 507
Starý Kolín	1 465	1 504	1 681
Konárovice	816	738	688
Kořenice (Chotouchov, Pučery)	1 069	1 020	815
Křechoř (Kamhajek)	610	548	455
Kutlíře	110	107	57
Jestřábí Lhota	568	494	460
Libenice (Grunta)	667	662	534
Lošánky	325	291	182
Lošany	298	291	194
Lžovice	228	215	204
Mančice	259	219	163
Nebovidy	808	971	850
Němčice	493	460	390
Ohaře (Dománovice, Polní Chrčice)	1 280	1 172	932
Opatovice	192	181	149
Velký Osek	1 903	2 091	2 282
Ovčáry	966	932	831
Pašinka	516	463	437
Červené Pečky (Bojiště, Dobešovice)	1 321	1 388	1 313
Polepy	398	395	374
Radovesnice I	427	467	430
Ratboř	496	590	461
Sedlov (Těšinky)	318	277	211
Sendražice	1 151	1 450	1 504
Štítary	397	380	301
Týnec nad Labem	2 069	1 944	1 762
Veletov	382	334	313
Velim	2 016	2 050	1 991
Veltruby	1 008	2 091	2 282
Nová Ves I (Ohrada)	1 343	1 391	1 289
Vinařice	206	257	260
Vítězov	379	375	315
Volárna	602	584	487
Zibohlavý	277	250	216
celkem	45 554	49 015	48 906

Příloha č. 3: Přepis vyhlášky ministerstva informací a osvěty ze dne 8. března 1950, kterou se zřizují OBCHODNÍ TISKÁRNY, národní podnik (přepis vyhlášky)

1090.

VYHLÁŠKA

ministra informací a osvěty

ze dne 8. března 1950,

kteřou se zřizují OBCHODNÍ TISKÁRNY, národní podnik.

Podle paragrafu 10 odst. 1 a 3 zákona č 123/1948 Sb., o znárodnění polygrafického průmyslu podniků, zřizují v dohodě s ministerstvem financí a po slyšení předsedy osidlovacího úřadu ke dni 1. Ledna 1950 národní podnik, jemuž určuji podle paragrafu 1, odst. 2 vládního nařízení č. 6/1946 Sb., kterým se vydává statut národních podniků průmyslových, znění firmy, předmět podnikání a sídlo takto:

A. Znění firmy:

OBCHODNÍ TISKÁRNY, národní podnik

B. Předmět podnikání: mechanickým, chemickým nebo jiným způsobem prováděná výroba a rozmnožování a prodej tiskopisů, tiskovin, a jiných předmětů, dále výroba a prodej písma a veškerých tiskových podkladů všeho druhu, knihařských výrobků, jakož i výroba pomocná a příbuzná sloužící výše uvedenému předmětu podnikání.

C. Sídlo: Kolín

D. Základní závod národního podniku tvoří znárodněná majetková podstata fy J. L. Bayer, akciová společnost pro průmysl tiskařský a papírenský se sídlem v Praze XII, Stalinova 9.

E. Podle paragrafu 32 odst. 2 vl. nař. č. 6/1946 Sb. podřizují OBCHODNÍ TISKÁRNY, národní podnik, Československým závodům polygrafickým, národnímu podniku v Praze, jako ústřednímu orgánu.

F. Do národního podniku začleňují níže uvedené majetkové podstaty:

a) znárodněné v rozsahu jejich znárodnění:

1. Středočeská lidová tiskárna, závod pro průmysl tiskařský a papírenský, společnost s. r. o. v Kolíně II,
2. Grafika, tiskařské podniky v Plzni, zaps. společenstvo s. r. o. v Plzni, Poděbradova 1,
3. Fixabon, Bezděk a spol. v Moravském Krumlově,
4. Slévárna písem, akc. spol. v Praze II, Jungmannova 13,
5. Frant. Jeřábek, slévárna písem, Praha II, Podskalská 11,
6. Frant. Hrdlička, veř. obch. spol., Hořovice u Prahy, Masarykova 232,
7. Fr. Andrejsek, knihařství, Praha II, Revoluční 8,
8. Al. Nepevný, knihařství, Praha 2, Ječná 32
9. Josef Pfeifer, knihařství, Praha II, Soukenická 2,
10. Sochořálek a Podaný, knihařství, Praha II, Truhlářská 14,
11. J. Spott, knihařství, Praha XII, Blanická 15,
12. Ant. Škoda, knihařství, Praha XII, Americká 25,
13. Eduard Valach, knihařství a továrna na reklamní kalendáře, Praha II, Ječná 8

14. Čeněk Novotný, knihařství Golučův Jeníkov,
15. K. Hrdlic, knihařská továrna, Praha XIV, Svatoslavova čís. 7,
16. Pobočenský závod v Hled'sebe fy Köhler, knihtiskárna v Chebu
17. Igo, veřejná obchodní spol., grafický závod, Olomouc, Vodní 22,
18. Ferd. Piatníka synové, Ritter a spol., v Praze XII, Luxembruská 7,

b) konfiskované podle paragrafu 1 deketu presidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy:

1. Gustav Herman Schwarz, tiskárna v Děčíně – Podmoklech, Kostelní 16
2. Gustav Albert, tiskárna v Novém Boru u České Lípy, Dvořákova 550,
3. J. Steinbrenner, nakladatelství, tiskárna a velkoknahařství ve Vimperku,
4. Leopold Czech, chemigrafie ve Vimperku, Benešova 230,
5. N. S. Gauverlag Sudetenland – G. m. b. H. – Verlag Eger, dř. Gsihay, Cheb, tř. Fr. Kocourku 12,
6. ARS, Doležal a Steinbrenner, nakladatelství, veř. obchod. spol., Jaroměř.

G. OBCHODNÍ TISKÁRNÝ, národní podnik, přejímají začleňované znárodněné podstaty až na podstatu uvedenou v písm. F – a) – 14. ke dni 1. ledna 1948 a k témuž datu vstupují v závazky těchto podniků. Majetkovou podstatu podniku Čenka Novotného uvedenou pod písm. F – a) – 14. přejímají ke dni 3. července 1949 a k témuž datu vstupují v její závazky. Podstaty konfiskovaných podniků přejímají ke dni 1. ledna 1950 a k témuž datu vstupují v jejich závazky.

Čistá hodnota uvedených majetkových podstat zjištěná ke dni 1. ledna 1950 tvoří počáteční kmenové jmění národního podniku. V tomto počátečním kmenovém jmění není již obsažena majetková podstata závodu Rekord, který byl dnem 1. ledna 1950 vyčleněn z majetkové podstaty fy J. L. Bayer akc. společnost pro průmysl tiskařský a papírenský v Praze XII, Stalinova 9 (vyhláška min. průmyslu č. 304/1949 Ú. 1. II).

H. Majitelem OBCHODNÍCH TISKÁREN, národního podniku, jest Československý stát podle paragrafu 11 odst. 1 zák. č. 123/1948 Sb., a paragrafu 13 odst. 1 dekr. č. 100/1944 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a některých jiných závodů a podniků a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků.

I. Podle paragrafu 11 odst. 1 zák. č. 123/1948 Sb. a paragrafu 20 dekr. č. 100/1945 Sb. ve znění zák. č. 114/1948 Sb. zastupuje OBCHODNÍ TISKÁRNÝ, národní podnik, navenek ředitel, po případě jeho zástupce.

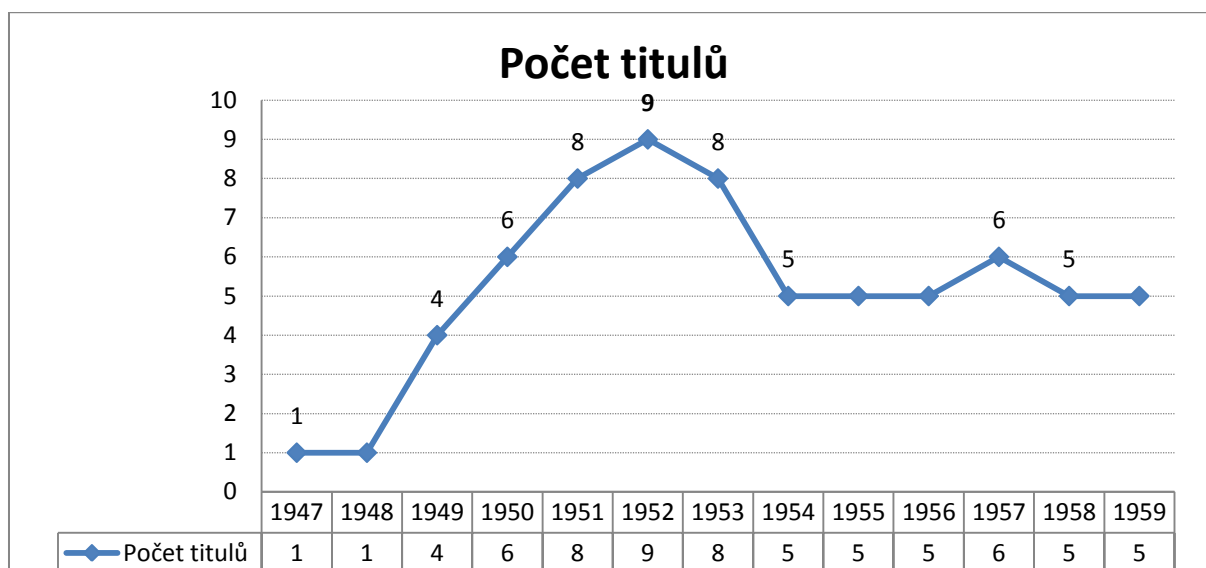
Ministr:

Kopecký v. r.

Zdroj:

1090. vyhláška ministra informací a osvěty. *Úřední list Republiky československé: II. díl oznamovací.* Praha, 5. května 1950, č. 105, s. 1488.

Příloha č. 4: Počet titulů závodních časopisů na Kolínsku (tabulka)

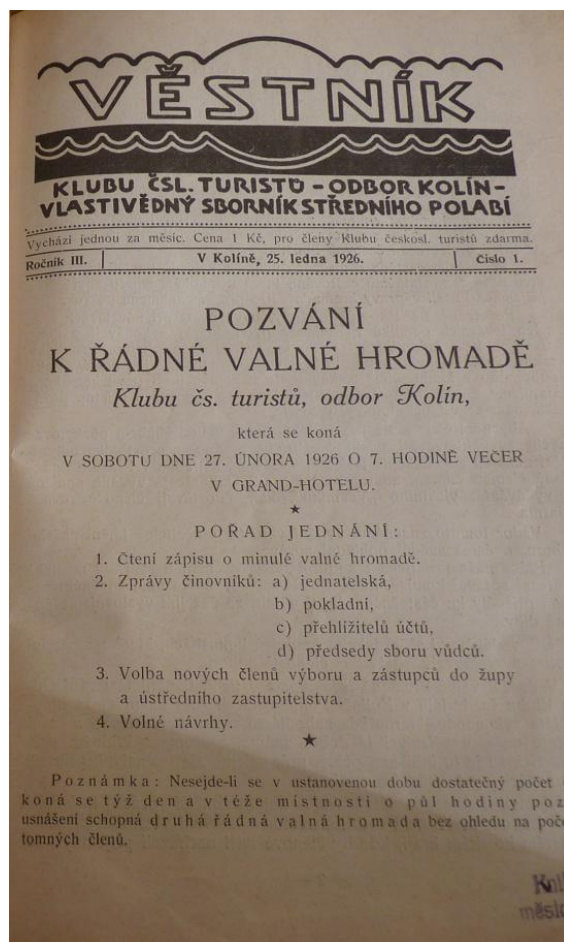

závodní časopis	období jeho vycházejí
Náš list	leden 1947 - prosinec 1959
Tatra závod Kolín	duben 1949 - říjen 1957
Náš hlas	duben 1949 - červen 1953
Naše práce	říjen 1949 (jediné číslo)
START KORAMO	duben 1950 - prosinec 1959
Hlas zaměstnanců Draslovky	červen 1950 - prosinec 1959
Statek Ratboř	1950 - 1951
Kožešník	leden 1951 - duben 1955
Naše hlasy	leden 1951 - srpen 1953
Jaselský hlas	duben 1952 - 1953
Tatrovák	červenec 1952 - září 1952
Kolínský železničář	září 1956 - prosinec 1964
Kolínský tatrovák	říjen 1957 -?

Zdroj:

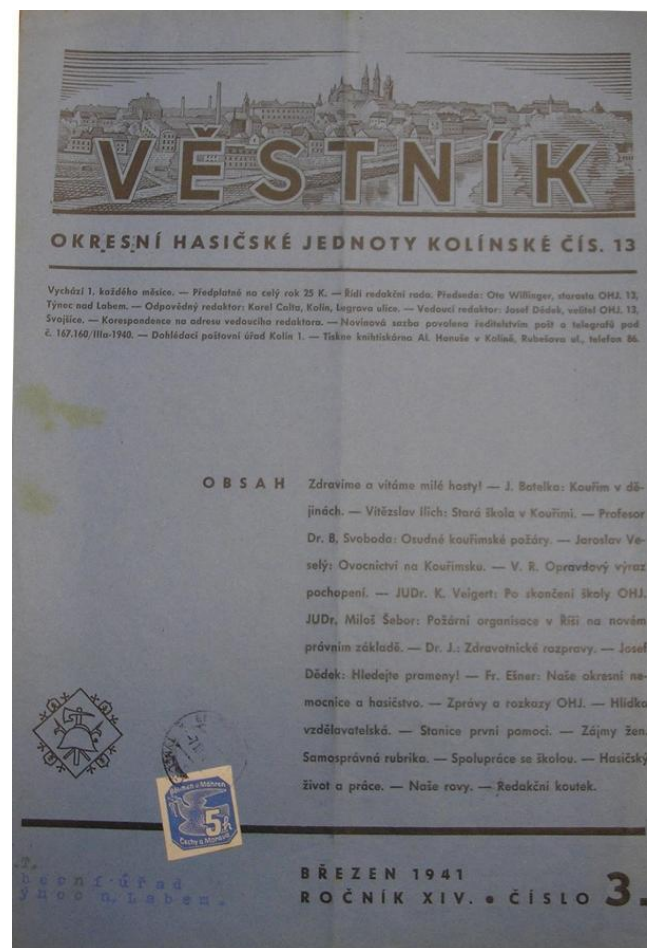
Bibliografie regionálního tisku na okrese Kolín v letech 1863 - 1983. Kolín: Komise regionálních dějin OV KSC v Kolíně a Regionální muzeum Kolín, 1984, s. 71. ISBN neuvedeno.

Příloha č. 5: Titulní strany vybraných periodik do roku 1945 (obrázky)

Obrázek 1: Věstník Klubu č. sl. turistů - odbor Kolín. Kolín: R. Marek, 25. ledna 1926, roč. 3, č. 1, s. 1. ISSN neuvedeno.

Uloženo: Městská knihovna Kolín

Obrázek 2: Věstník Okresní hasičské jednoty kolínské čís. 13. Kolín: Okresní hasičská jednota kolínská čís. 13, březen 1941, roč. 14, č. 3, s. 1. ISSN neuvedeno.

Uloženo: Státní okresní archiv Kolín

Příloha č. 6: Titulní strany vybraných periodik v období 1945 – 1948 (obrázky)

Obrázek 1: Věstník Okresního národního výboru v Kolíně: Úřední časopis pro politický okres Kolín. Kolín: Okresní národní výbor v Kolíně, 24. listopadu 1945, roč. 1, č. 18, s. 1. ISSN neuveodeno.

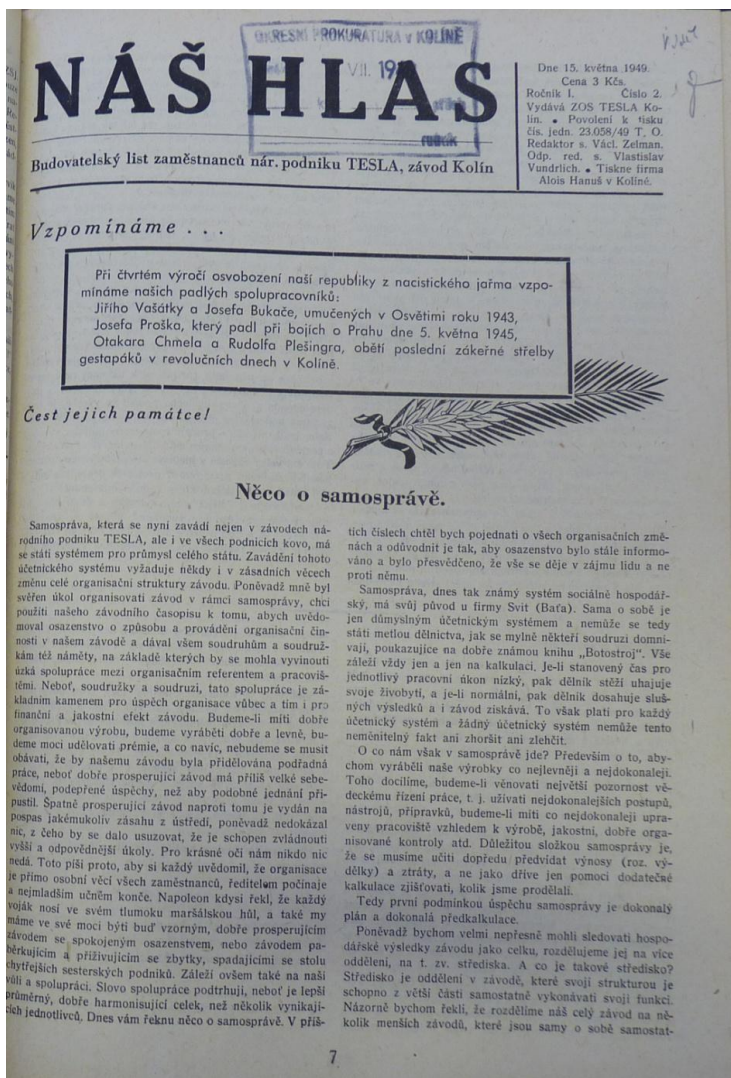
Uloženo: Státní okresní archiv Kolín

Obrázek 2: Úder. Kolín: Krajský výbor KSČ v Kolíně, 11. ledna 1946, roč. 2, č. 2, s. 1. ISSN neuveodeno.

Uloženo: Státní okresní archiv Kolín

Příloha č. 7: Titulní strany vybraných periodik po roce 1948 (obrázky)

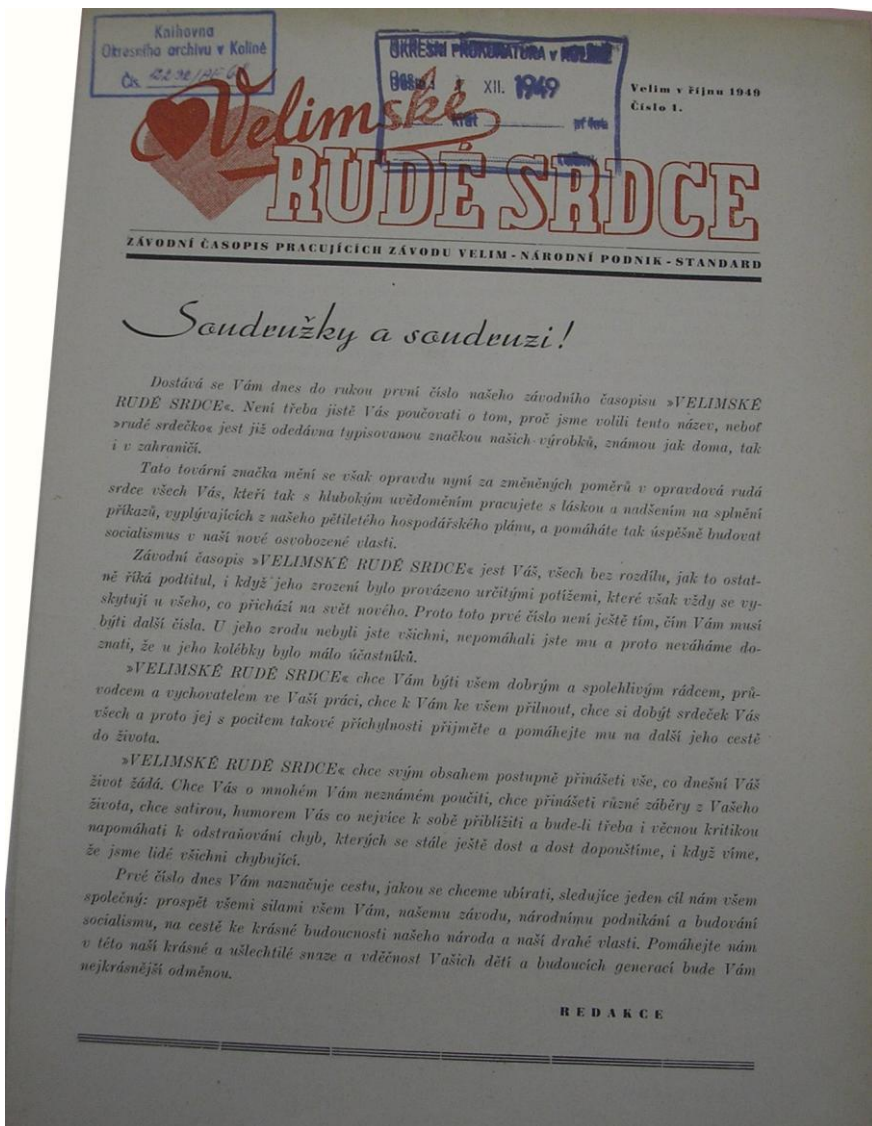
Obrázek 1: Náš hlas: Budovatelský list zaměstnanců nár. podniku TESLA, závod Kolín. Kolín: ZOS TESLA Kolín, 15. května 1949, roč. 1, č. 2, s. 1. ISSN neuvedeno.

Uloženo: Státní okresní archiv Kolín

Obrázek 2: START - KORAMO: Časopis zaměstnanců rafinerie minerálních olejů. Kolín: ZO KŠČ, ZS ROH, ČSM a vedení závodu, 10. ledna 1953, roč. 4, č. 1, s. 1. ISSN neuvedeno.

Uloženo: Státní okresní archiv Kolín

Obrázek 3: Velimské rudé srdce: Závodní časopis pracujících závodu Velim - národní podnik - Standard. Kolín: kolektiv závodní organizace ROH, říjen 1949, roč.1, č.1, s.1. ISSN neuvedeno.

Uloženo: Státní okresní archiv Kolín

Obrázek 4: Vesnické noviny Kolínska. Kolín: Jednotný svaz českých zemědělců v Kolíně, 17. května 1951, roč. 2, č. 12, s. 1. ISSN neuvedeno.

Uloženo: Státní okresní archiv Kolín